

16.1.

~~16.1.~~

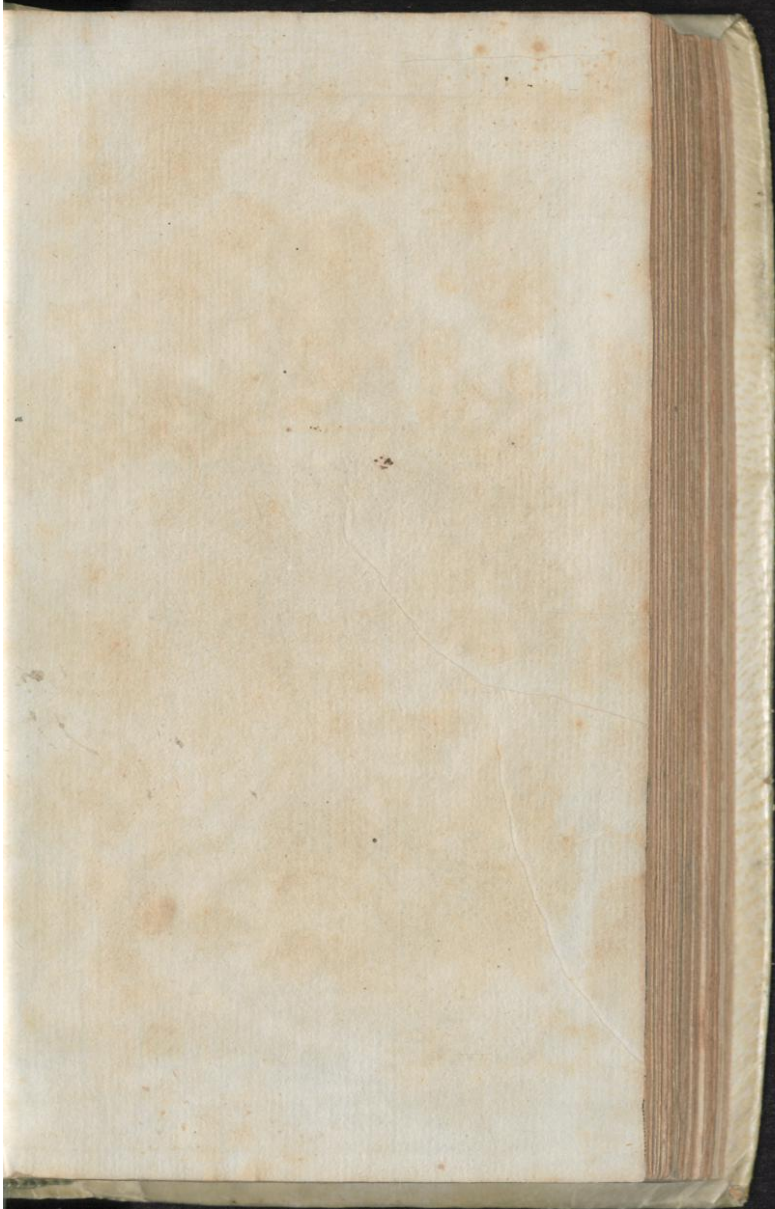
~~Levy. H. Bey. A.~~

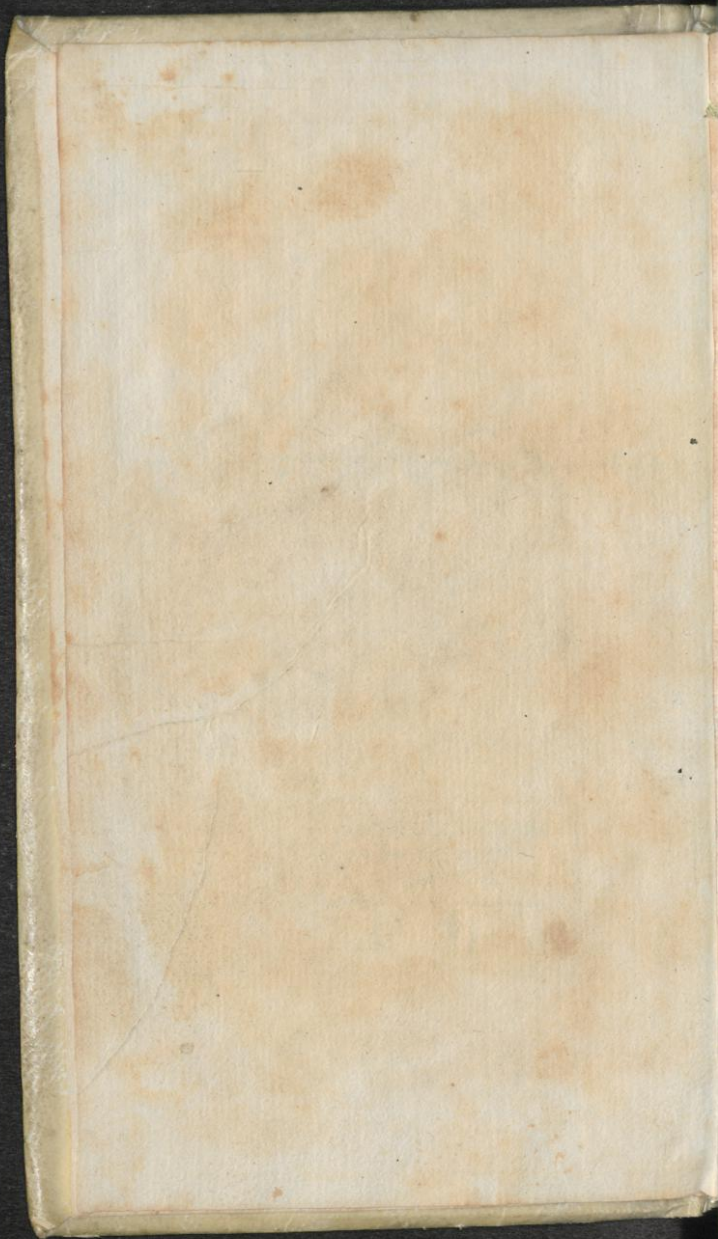
14, 2 weiße Bl.
262 SS, 12 Bl.

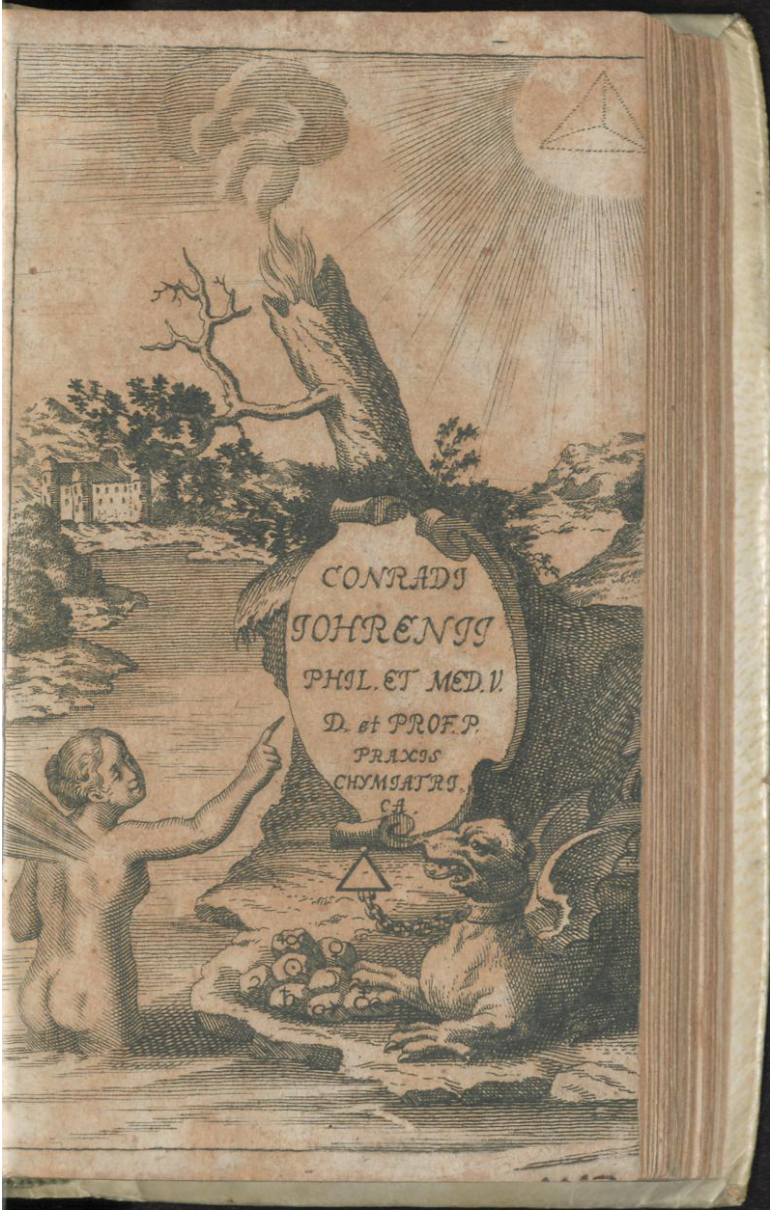
coll. Julian 9.58

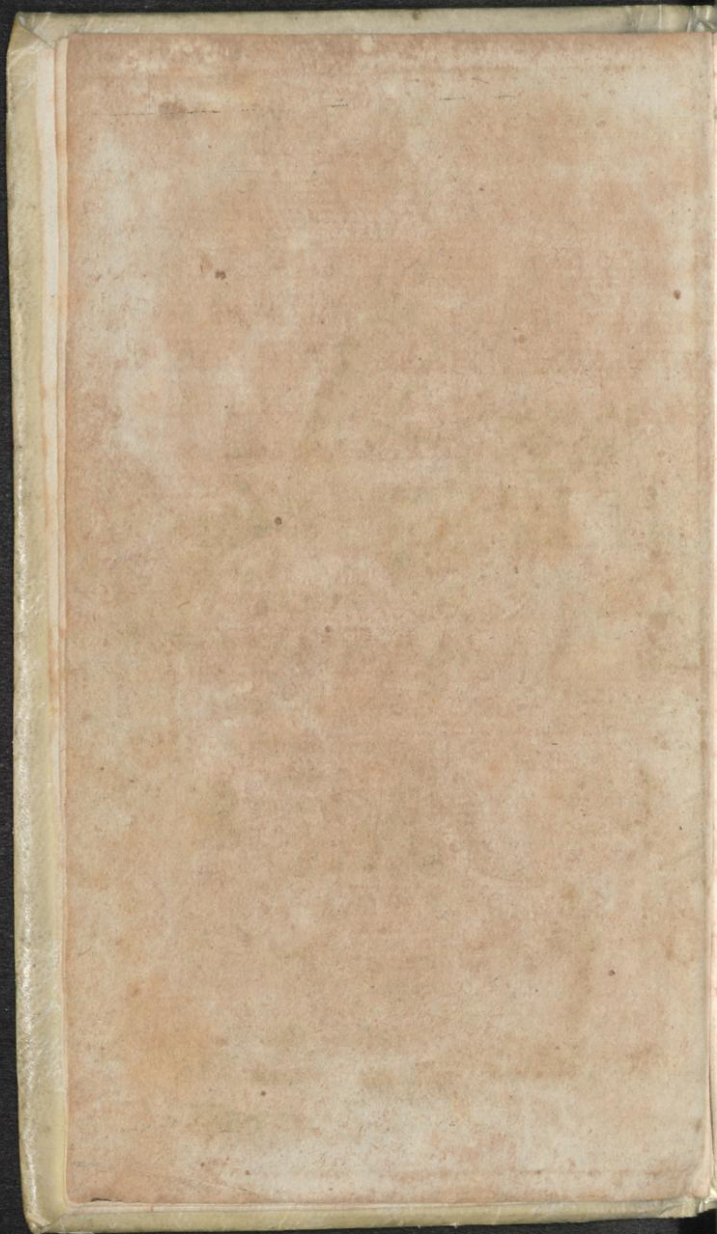
Dv. 112

CONRADI
JOHRENGI
PHIL. ET MED. V.
D. et PROF. P.
PRACTIS
CHYMIATRIS.
CA.

CONRADI
JOHRENI
PHIL. ET MED. U. DOCTORIS,
HARUMQUE IN ACADEMIA
HASSO-SCHAUMBURGICA,
QUÆ EST RINTHELLII AD
VISURGIM, PROFESSORIS
PUBL. ORDINARI

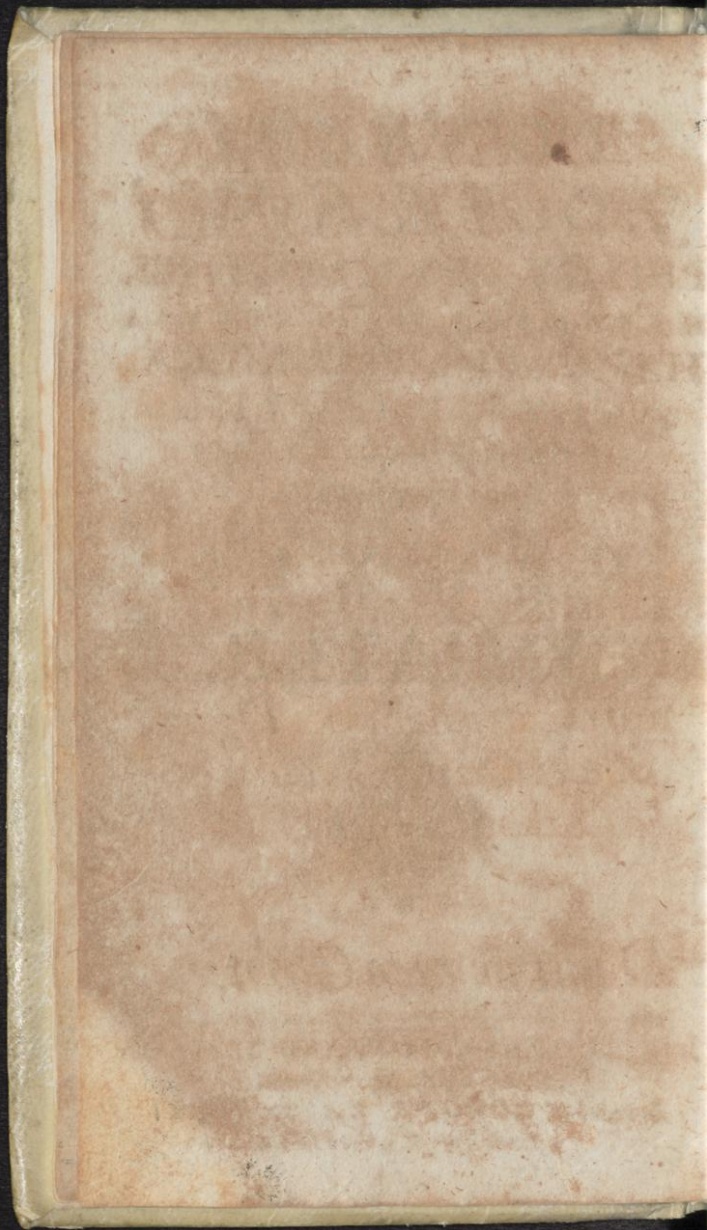
P R A X I S
CHYMIATRICA.

R I N T E L L I,

Impensis JACOB GOTTFRIED SEYLER, 95
Bibliopola Frankofurterfic.

Excudit GODOF. CASP. Wächter,
Acad. Typogr. Anno 1676.

SERENISSIMO
AC CELSISSIMO
PRINCIPI
AC DOMINO,
DOMINO

CAROLO I.

Hasfiæ Landgravio,
Principi Hersfeldiæ, Co-
miti Cattimeliboci, Deciæ,
Ziegenhainæ, Niddæ &
Schaumburgi &c.

*Domino meo Clemen-
tissimo.*

SERENISSIME
PRINCEPS, DO-
MINE CLEMEN-
TISSIME.

Martialium tur-
barum, que per
ingens mun-
di corpus atrociter de-
seruiunt, in homine
æmulam deprehendi-
mus

mus imaginem. Quem-
admodum enim Orbis
bellorum violentis mo-
tibus concutitur, ita &
humanū corpus intesti-
nis inimiciis collisum
per morbos elanguescit.
Anceps est Bellonæ
alea & expectationem
crebrò fallit eventus,
animos verò in futu-
ram rerum caliginem
intentos spes atque ter-

ror multiplici cogitatione suspendunt. At qui etiam ægrotorum fata hærent in ambiguo, neque hæcenus ex diphthera Jovis aut numeris Babylonis curiositas mortalium potuit horam atrò lapillo signatam legere. Nec inter publicos solummodo tumultus tristis ubique observatur re-

7113

rum facies: Arva qui-
dem colonis derelicta
abominando squalore
jacent desolata: Villæ
rapinis exhaustæ fe-
ralibus cremantur in-
cendiis: Armis, cruo-
re, cædibus obvium o-
mne uno impetu pro-
sternitur. Hinc ju-
ventutis strages, hinc
lachrymæ senum & de-
collata parentum spes,

è dolentius deflenda,
quo communiori luctu
involuta. Verùm dum
publico mœrore inge-
miscit orbis, jam pri-
vata calamitas homi-
nem propioribus curis
sollicitat. Miserabile
omnino spectaculum,
quando æger morbi vi-
olentiâ dejectus pro-
cumbit, fractus mem-
bra, anceps salutis.

Que

Quæ suspiria, quos gemitus, quos planctus non effundit querulus dolor? Deficit ventriculi robur omnem fastidientis cibum & hanc nauseam subsequens macies pallorque ulciscuntur: Cutis rugosa osium prominentes moles tantum tegit. Marcet vultus, oculique sub frontem ab-

646-

euntes caliginoso crepusculo obtenebrescunt. Membra acerbissimis convulsionibus lancinata tremiscunt & artus gelido sudore perfusi liquentis animi frigus tristi omine praesagiunt. Interim omnis domus lugubri voce exsonat. Timet viduari conjux & sollicito ejulatu caelum

fatigat. Lamentan-
tur Parentem liberi
tenerrimis fletibus, qui
vel Niobes saxeam
duritiem mitigarent.
Opes autem & bona
non minori gaudio ac
spe devorant hæredes
ac in urbium direptio-
ne spolia à militaribus
harpyiis occupantur.
Quin & utrinque va-
rium lethi genus nec

una pereundi via finem
miseriis imponit.
Illi hostilis ferri furor
recludit vitalia: alius
barbarâ ferociâ in scopulos
præcipitatus ruit: multis
astrictâ fauce liberum spirandi
iter intercluditur, aut
fatali undâ submersi
piscibus epulum præstant,
aut flammis exusti
abeunt in favillas.

At-

Atqui tot clandestini-
nis prædonibus obno-
xium quoque est mor-
tale hoc corpus, ut fu-
nestum miseriæ hu-
manæ argumentum
præbeat. Horrore per-
cellitur animus, dum
truculentum pestis vi-
rus, dum torridos fe-
brium æstus, dum apo-
plecticorum ictuum
fulmina, dum calculi

improbos cruciatus sæpe
ultra impatientiam
tantâ truculentiâ in
hominem invehivideamus,
nec cessare hos domesticos
insultus, donec ultimo
singultu explicitus vixisse
desierit. Mortem deinceps
ex præcedentis somni
infelici specie, aut ex
funebri bubonis in ædibus
vociferantis

leffo

lesso vulgi vanitas vix
aliter ominatur ac bel-
licas clades ex corni-
cum conflictu aut dra-
conis volantis indicio
nonnullorum historico-
rum superstitione. Quam
potius id agitur, ut
istorum malorum sca-
turiginem intueamur.
Certè infestis adeo
morborum suppliciiis
nunquam laceraretur

b

nostris

noſtri corporis machi-
na, niſi noſtrâ in-
temperie aut provo-
cati aut laceſſiti eſ-
ſent. At quando non
moderamur cupiditati
& illicito rerum a-
buſu vires corrumpi-
mus, fieri non poteſt,
quin violatæ valetu-
dinis pœnas vindex
morbus expoſcat. Quis
dubitet, turbulentâ

intemperie vastum
quoque orbis corpus
pacis Halcyonia expu-
lisse? Ambitio & im-
mensa libidine effera-
ta superbia mundum
sub bellicis calamita-
tibus laborantem non
uno exagitavit ævo.
Quòd si sanguis in ve-
nis nimio motu extra
temperiem cum sua
fæce efferbuit aut pu-

rulentia inquinatus
degenerat, præsentissi-
mo mox Medici reme-
dio laxatis ferrò vena-
rum claustris modicâ
sanguinis jactura sa-
nitatem redimunt. Er-
go nulla remedii inso-
lentiâ sapientissimum
Numen effervescen-
tem in mundani cor-
poris meatibus sangui-
nem salutari ictu im-
mi-

minuit. Utique arca-
no levamine subsident
flatulenti fastuum tu-
mores, restinguetur
æstuans irarum flam-
ma & sublato siticu-
loso habendi hydrope,
redibit Pristini status
temperies, eo voto-
rum ardore sollicita-
ta, quo ægri fugitivum
repetunt vigorem. Sed
æ sunt rerum ma-

narum vices, quibus
omnia mutationi sunt
obnoxia. Fatorum pla-
cito neque ridens For-
tunæ vultus neque e-
jus asperitas peren-
nant, ne vel unquam
spes absit calamitose
virtuti aut perpetua
felicitas ultra sublu-
narium sortem evecta
superbiat. Sicuti cre-
bro valentissimus ho-

mo subitaneâ aegritu-
dine opprimitur, quam
postea hilariori sanita-
te permutat, ita tran-
quillitatem Orbis sub
Martialibus injuriis
deficientem sperata
pax nitidius priori red-
dit splendori. Sed
illustrem pacis cu-
ram & bellicorum tu-
multuum compositionem
homines ad hu-
mi-

milia Jepofiti Principibus relinquunt. Dignus est eorum fastigio labor & divinitatis æmulus publicis diffidiis caduceum injicere. Si autem publica domesticis si angusta angustis non invidiosè comparare licet, aliquod saltem, quamvis dispar beneficium
Microcosmus debebit
A.

*Æsculapiis manibus
privata mala per me-
dicamentorum salu-
britatem averruncare
conantibus, dum illi
è Macrocosmo exitia-
lia armorum discrimi-
na amoliuntur. Hinc
omnis Medicorum o-
pera ægroto solatium
querere annisa est
quam non omninò fru-
strà collocari Magi-
ster*

ster docuit experientia. Eâdem intentione libellus præsens evulgari voluit, cui nullum prolixius factum exopto, nisi ut multorum emolumento inservire possit. Ausus sum Cels. Vestr. Serenissimum nomen præfigere, sed non adeo imprudentiæ litavi, ut tenue hoc opusculum

isto aestimarem pretio,
quo Cels. Vestra di-
gnè adoraretur. Te-
stis duntaxat esto stu-
diorum & operæ, cui
in hâc vestra Acade-
mia Rintbelensi con-
secraneus sum. Sere-
nissima V. Cels. exilem
rem eo vultu interpre-
tetur, quo Persarum
Rex oblatum à rusti-
co pornum, non eam

ex

*ex munusculi vilitate,
sed ex obsequii prom-
titudine, metiebatur.*

SERENISS. CEL-
SITUD. VESTRÆ

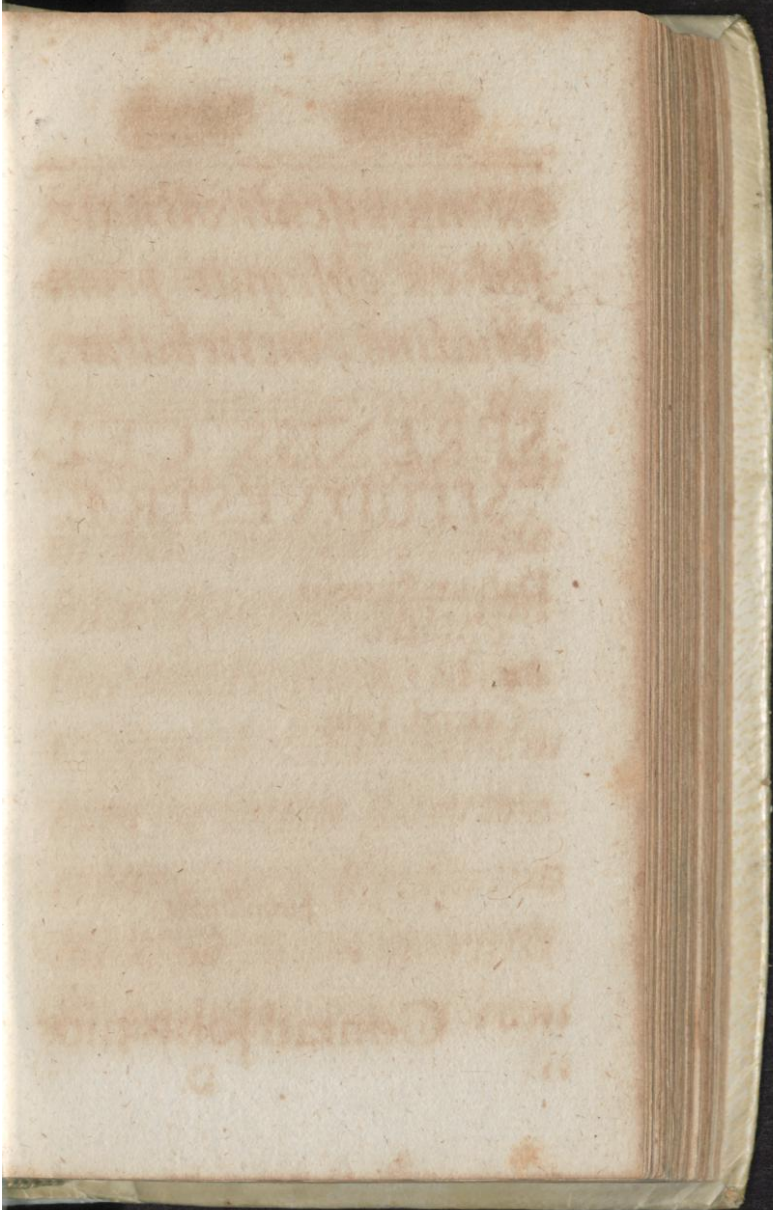
Dabam Rintelii
è Musæo

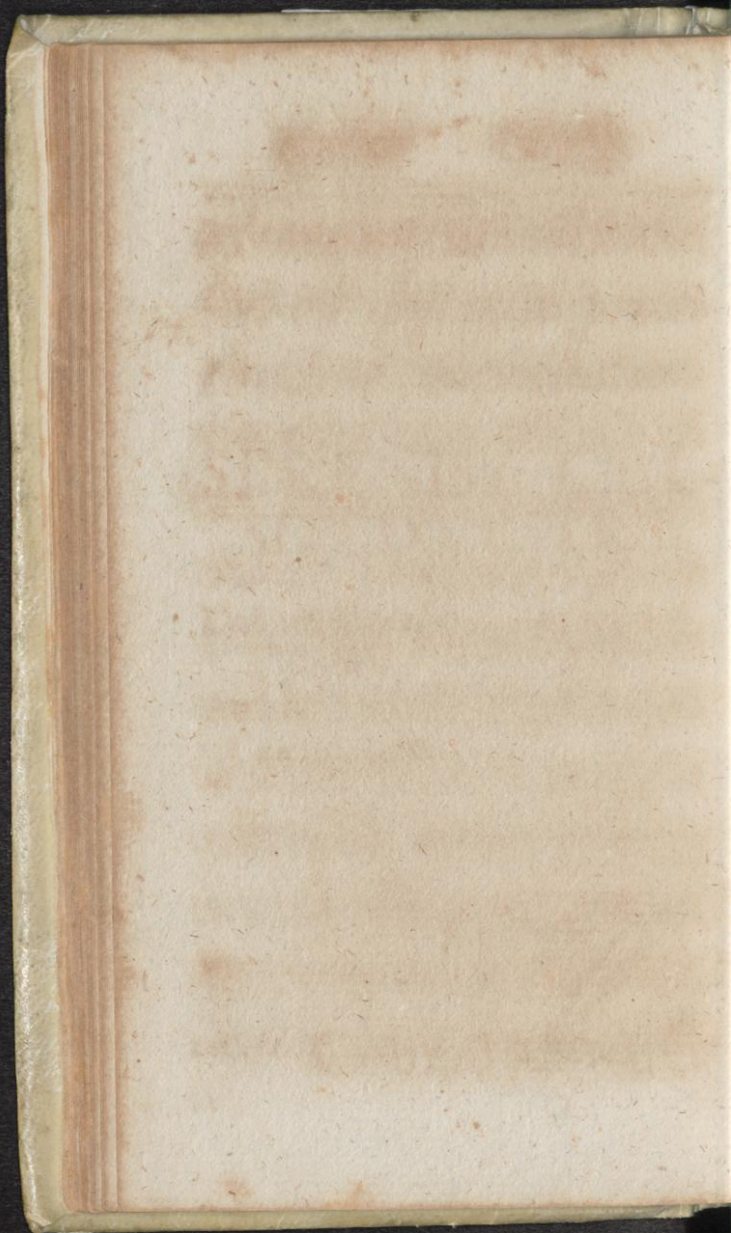
AN. 1676.

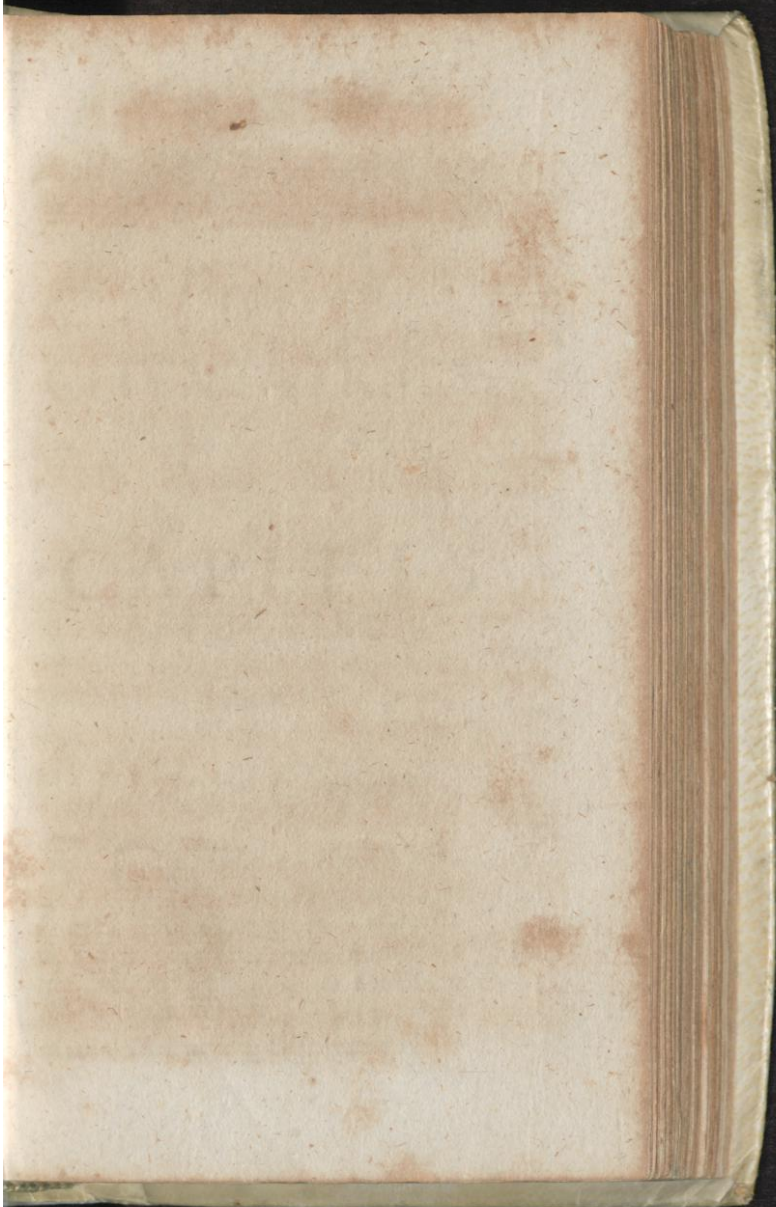
Calend. Julij.

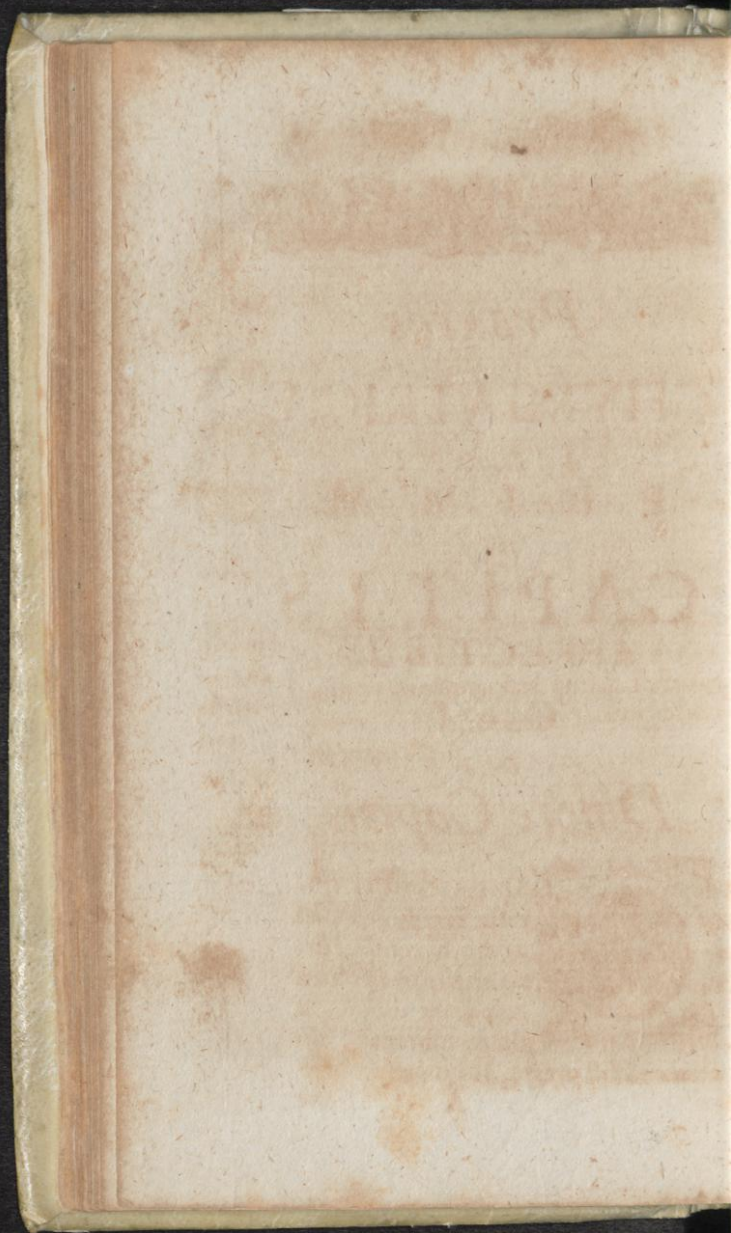
humillimus

Conrad Johrenius
D.

I

Praxeos
CHYMIATRICÆ
SECTIONIS
PRIMÆ
De
CAPITIS
AFFECTIBUS

CAP. I.

De

Dolore Capitis.

Capitis affectus, qui
vel ut Symptomata vel
ut morbi consideran-
tur, triplicem affectam
respiciunt sedem, &
alii membranas, alii
cerebri substantiam, alii meatus obse-
sione

A

2 Prax. Chymiatr. Sect. I.

Quotuplex dolor capitis.
causa eius duplex
Externa

& interna, quæ est triplex.

1. Sanguis.

sione infestant. Membranz capitis, meninges & pericranium variæque eorum propagines, ut sunt exquisiti sensus dolorem, (qui si recens, levis facileq; solubilis *Cephalalgia*, si diurnus & contumax *Cephalaa*, dimidiam tantum capitis partem occupans *Hemicrania* dicitur) aut ab externis aut ab internis patiuntur causis. Externæ causæ sunt accidentales, tempestas calida & frigida, crapula, Venus, vehementia exercitia, odor gravis, ictus, aliorumque vaporosorum usus, qui ex his causis oritur dolor, languidus est & infirmus sine impressione fixâ & stabili. Nunc dolor capitis ab internis causis proveniens cum impressione fixâ est & 1. Ex sanguine 2. ex resolutione 3. ex oppilatione procedit.

I. Ex Sanguine. Paracelsus lib. 10. Paragraphorum de capitis adversitatibus internis Paragraph. 1. Sanguis producit capitis dolores ex digestionè accidentali, hoc est: si spiritus motu plus debito velociori agitati & quasi ignescentes sanguinis massam, cui inhxerent, efferventem reddunt & tumefaciunt, quæ nisu suo expansivo dolorificas vasorum distensiones ciet: vel rerum fer-

tili-

Cap. I de Dolore capitis. 3

ilitate i.e. plethora: quando enim Sanguis copia peccat membranz uberiori sanguinis affluxu subitoque & vehementi ejus incurfu supra modum distenduntur, uode solutio continui, quæ doloris immediata causa: vel errore trium primarum i. e. si Sal, sulphur, Mercurius a naturali stato declinant aut a se invicem separantur, omnia enim ista debent consistere in suo esse absque destructione, si non, tunc morbus generatus est, quod exponit in fragm. ad I. paramir. pag. m. 134. tract. 2. *ideo si sal à sulphure separatur, tunc sulphur putrescit & morbos producit pro dispositione sua & subjecti: in precordiis pleuresin, in capite Hemicraniam & Cephalæam &c* quippe sal corporibus coagulationem dans sulphur quoque & Mercurium à putredine præservare & contra sulphur salis coagulationem, cujus proprietate ligati spiritus mechanici, actionum principes, ne officiorum injusto committerentur dispendio, benigna & pingui substantiâ temperare debebat. In hoc dolore ex sanguine, vena brachii incidatur & est vera cura. Notandum ve-

Curatio.

A 2 IÒ VO-

4 Prax. Chymiatri. Sect. I.

rò volo, ut conditio ægri observetur, an phlebotomiam ferre possit, ventriculus quoque cruditate non laboret, nec intestina sint repleta fœcibus, in omni enim dolore capitis ratio est habenda alvi, si fuerit obstructa, frustraneus erit labor & absque subductione alvi non ritè curabis, exhibito igitur oleo amygdalarum dulcium à ℥j. ad ℥j. aut ʒʒ. Therebinthinæ, ut viae fiant lubricæ,

Nota.

Clysteribus aut suppositoriis erit sollicitanda, non purgantibus, quibus, malum exasperatur, purgantia enim exsiccant & licet fœces aliquomodo ejiciantur purgatione, de novo tamen obstructio causabitur. Ad intra sive essentialiter ad sedationem doloris exhibeatur humidum narcoticum, valent

*Remedia inter-
na, hu-
mida
Narco-
tica.*

Tinctura Croci gutta aliquot in liquore convenienti, tinctura rosar. & violar. Beguin. pag. mihi 181. liquor corallorum, Oleum Camphora ad gr. vj. vel viij. administratum in aq. hypnoticâ rabiosis doloribus medetur, hujus olei talis est compendiosa præparatio R.

Ol. Camphora.

Camphoram, superfunde aq. fort. q. s. qua camphoram in oleum sibi innatans solvet, benè s. a. separa & usui serua, hoc tamen provero non

non

Cap. I. de Dolore Capitis. §

non vendito, quod alias fit sequenti modo.

℞. Camphoræ q. v. boli rubri aut argilla exsiccata partes sex, contunde & exactè misce, destilla per retortam vitream loricatam in arenâ, & partim aqua acida, partim camphora sublimata, quæ admoto carbone liquescat, prodibit, urge ignem per gradus, quousque tota camphora exiverit, remanente terrâ nigrâ, destillatum misce cum pari quantitate boli ut supra & operationem priorem repete ter vel quater, tum si benè operatus fueris verû oleum camphoræ descendet.

Vel cum Hartmanno prax. chymiatri. pag. m. 78. destilla mixturam camphoræ & boli præscriptam in receptaculum aliquod aquæ pluvialis continens destillata, post recipe destillatum cum aquâ, adde spir. vini part. iij. & destilla per alembicum igne lento, ita spir. vini tenuissimum oleum camphoræ transferet, quod separatim servandum, separato spiritu vini per separatorium aut M B. Ad extra lau-

A 3

datur

Remedia

6 Prax Chymiatr. Sect. I.

Externa
topica.

datur oxyrrhodynum, unguentum alabastrinum, rosaceum, album camphoratum, Nenupharinum & alia topica ex succo Narcoticorum, semper viv. mandragor. solan. &c. facta. Localia verò hæc in posteriori capitis parte ob principium spinalis medullæ pariterque nervorum, qui à frigido multum læduntur, ponenda non sunt, nec actu frigida esse debent. Utiliter quoque linteola spir. vin. alcoholisaro imbuto capiti applicantur, quo pori laxati fervidis spiribus exitum præbent. Theophrastus in libr. principiorum seu demysteriis vermium cap. II. p. m. 1093. jubet caneros fluviantiles contondere, succum expressum & in unguentum redactum temporibus applicare. Verbena herba potenter in dolores capitis à quâcunque causâ exortos vi specificâ agit, & hæc non frustra laudari frequens docet experientia. Sanguinis vitia præsentissimè corrigit sequens.

℞. Cinnabar. Antimonii ℥ij.
Unicorn. min. ℥j.
Corall. rubr. præp.
Margarit. præp. ana, ℥j.
Croc. orient. ℥℔.

Dof.

Cap. I. de Dolore Capitis. 7

Dof. à ʒj. ad ʒij. & sanguinis validum est mundificativum per diaphoresin.

II. Ex resolutione fit dolor capitis, quando in ventriculo Tartarus resolvitur, ejusque orificium non bene clauditur, tum vapores seu spiritus Salistartarei ad cerebrum ascendentis membranas feriunt, Paracels. lib. 10. paragraph. 2. Sic vapores ascendere & quendam quasi fornicationis sensum ad caput prorepere, ibidemque dolorem causare vulgò dicant, cum potius materia hæc resoluta nervorum extremitatibus se insinuet, eisque vellicando spasmus faciat, qui per eos continuatus membranisque capitis, quæ tunicas nervorum propagine constituunt, communicatus, dolorem imprimat, quem admodum extremitate funis tractâ, cohærens alteri extremitati campana sonum edit, cui materię reducendæ vel coagulandæ aptissima sunt oleum salis aut spiritus Vitrioli, Elixir Vitriol. Myns. ejusdemque sulphur. (quo Helmontius se omnem dolorem capitis auferre posse scribit) præsertim narcoticum quod ita fit.

Limatura Martis part. j. Vitrioli part. ij. affunde acetum destillatum, que lento igne, coagula: Surge in arenâ

2.
Resolutio

Curatio.

Sulphur.
vitrioli
narcot.

A 4

ad

8 Prax. Chymiatri. Sect. I.

ad incandescenciam, refrigeratis iterum affunde acetum & extrahatur tinctura, postea instillato guttatim oleo Tartari precipitabitur Sulphur vitrioli anodynum, quod bene abluendum propter salem vitrioli vomitum cientem. Materia peccans, quæ est Tartarus, in ventriculo optimè per vomitum educitur Croco metallorum correcto. Sulphure aurat. Antimonii vel Sale Vitrioli vomitiv. qui à Paracels. lib. 1. de rebus naturalibus cap. 8. ubi de virtutibus vitrioli crudi & Colcothoris agit, Grylla vocatur, aitque id nominis Vitriolum accepisse secretè in lib. 2. de viribus membrorum internorum cap. 3. & 4. p. m. 319. & 320. liquorem vitrioli ad cerebri magnos illos affectus vertiginem, phrenesin, maniam, caducum, vocat arcanum, quod ex Gillâ extractum est. vid. Croll. p. 118. cognoscitur verò hæc doloris species, ut si cum dolore anxietas, nausea, prostratio appetitus aderit & per inediam magis augetur.

p. m.
1051,

Signa.

4.
Oppila.
230.

III. Ex Oppilatione. Oppilatio seu obstructio principalium viscerum causat cephalalgiam eamque ut plurimum
He.

10 Prax. Chymiatr. Sect. I.

ret & fluxus attrahit & sic materia
in renibus augetur per fluxus, & fe-
bris augetur. Ideo in hemicraniâ
& omni dolore capitis sola cura est, ut
renes prius curentur. Verum non vi-
deo renes per quas vias aut quâ virtu-
te attractiva per spinam capiti nutrimen-
tum subtrahant, sed serum redundans,
& vel simpliciter, vel cum aliis conjun-
ctum, causam esse puro, nisi quis ex in-
geniosissimi Giffonii sententia dicere
velit, succum nutritium ex spinâ dorsua
renes sitientes per nervos sexti paris de
ferri.

Hic ego præsuppono cum ali-
is, prædictas partes infinitis poris es-
se præditas, per quos pro ipsorum dis-
positione variæ particulæ sanguinis, non
aliter ac diversi generis grana per diver-
simode perforata cribra secernantur:
Hinc hepar particulæ salino-amaræ bi-
lis, lienem acido-salinæ, quos, si pla-
cet, melancholiz vocare poteris, in-
grediuntur, quia singulæ pro figurâ suâ
transitum offendunt; at quando pori illi
sunt obstructi, regurgitant particulæ illæ
salinæ & in capite vectæ, aliæ punctim,
aliæ scissim membranas feriunt ac arro-
dunt, & sic de cæteris: Inde Paracelsus, ubi
fal

Cap. I. de Dolore Capitis. 17

sal non fit, dolorem non fieri, audacter pronuntiat.

In cura de oppilantibus erit agendum; valet *Mixtura de tribus*, quæ ex Spiritu Vtrioli correct. part. j. Tartari corr. p. iij. Theriacal. camphorat. p. v. constat, *Spiritus Penoti aperiens*, cujus præparationem vide in pharmacopoeâ Schrod. lib. 3. cap. 26. *crocus* & *aperitivus* ejusque *magisterium*. *Myns.* Ad hemicraniam *Beguin.* in Tyr. Chymico sequens commendat oleum, *R. Ruthe Mj. cog. in Ib. 1. 0. 0. livarum rec. in olla novâ per horam dimidiâ, deinde funde illud in Retort. eique adde Therebinth. clara veneta ℥xij. Colophon. ℥iij. destilla in arenâ. Aq. clara, quæ primum exit & nullius momenti est, separetur: postea igne per gradus aucto, Oleum destillatione prælectetur, seorsim aservandum, præsentè paroxysmo de eo parum ad ignem cal fiat & gossypio in eo humectato, frons & tempora, ut & ipsa pars dolens, cum cubitum eundem est, inungatur. Ex vermibus quoque in intestinis, dolor capitis ori tur, quem sæpè epilepsia sequi-*

Curatio.

Ol. ad Hemicran. Beguin.

Dolor capitis a vermibus

12 Prax. Chymiatri. Sect. I.

Curat.

quitur & suis signis deteguntur, ubi
scolecobroticis agendum erit, quod vide
suoloco.

à Tarta-
ro.

Quod si vero nulla causa exter-
na nec obstructio viscerum, nec re-
solutio in ventriculo, nec ebullitio san-
guinis ad fuerit, *Tartarum* capitis in sy-
noviâ delitescens suspicari, unde dol-
lor fixus & acutus, qui levi occasione
motus per multos annos ægrum, ut fe-
rè omnem patientiam excutiat, crutia-
tu infestat. Fit verò hic Tartarus, ut
cum nutrimentum pervenit ad ventri-
culum cerebri & archeus cerebri sepa-
rat purum ab impuro, purumque pro
nutrimento cerebro exhibet, impurum
verò seu excrementitium, in quo Tar-
tarus, quod per emunctoria, expelli de-
bebat, extra cerebrum figitur in capi-
te, & membranas duriori ambitu la-
cessit; De Tartaro intra cranium lapi-
descente & acutissimè angulato vid. I-
saac. Cattieri observ. medicinales ad
Petrum Borellum observ. xv. p. 49. In
his præmissa purgatione ex *arcano Co-
rallin.* vid. Croll. in basilicâ Chym. pag.
128. vel *Aquila alb. præcip. in extract.*

Curatio.

pilular. Cochlear. præ cæteris *oleum
ossium humanorū cum oleo philosopho-
rum*

Cap. II. de Phrenitide. 13

rum mixtum, quo pars dolens inun-
genda, tibi commendatum habeas.

CAP. II.

De

Phrenitide.

EX Inordinatâ dispositione
cerebri & affectione spirituum,
quâ animæ occasio denegatur I-
deas sive impressiones cognoscendi, fit
mentis alienatio, quæ dicitur *Desipi-
entia*, unde perversum adest rationis
regimen, imaginantur enim laboran-
tes sibi illa, quæ vel non sunt, aut lon-
gè aliter se habent; dolores quoque
præsentés non sentiunt, quia mens la-
borat. Est verò desipientia *alia cum fe-
bre, alia sine febre*; quæ cum febre exi-
stít *Phrenitis* dicitur ἀπὸ τῆς φρενὸς
i. e. à mente, quam læsam videmus,
vocamus etiam ἄσυν & διάνοιαν i. e. in-
tellectum & intelligentiam. Gal. pro-
reht. 1. text. 4. Germanis *die
Haupt-Schwachheit*. Distinguitur
nunc *Phrenitis in exquisitam & non ex-
quisitam*.

Vnde de-
sipientia.

Quid sit.

Quomodo
plex sit.
Phrenesis
quæ est

quis.

14. Prax. Chymiatr. Sect. I.

Vel exquisita. *Exquisita* est, quæ in loco generatur i. e. qui primo afficitur locus cerebrum fit & semper perdurat. *Non exquisita*, quæ à Tralliano *Paraphrenesis* appellatur & fit per consensum, nec continuè perdurat, sed conualescere & cessare solet.

Causa Galen.

Causam Phreneseos Galenici sanguinem biliosum ex arteriis majoribus in minores, ex minoribus in minimas & demum porositates cerebri ejusque membranas propulsum, dumque ibi transitum ad venas per sinus in venire nequit, inflammationem

In quantum conueniat cum Hermetica. sive quiete, dum circulatione suâ debitam privatur, producentem statuunt, cum quibus Chymici in causâ proximâ consentiunt, in antecedentibus vero differunt, ut ex sequentibus patet. *Paracelsus* tom. 1. lib. 2. paramiri de origine morborum ex tribus substantiis cap. 4. p. m. 45. ait. *Maniam, Phrenesin generari ex sublimatione Mercurii.* & lib. 10. paragraph. de capitis ad versitatibus internis, paragr. 3. p. m. 471. *Phrenesin generari ex oppilatione; In verria, inquit, specie, qualis oppilatio, tales morbi, graves scilicet ut mania, phrenesis & insania species, juxta sua*

Cap. II. de Phrenitide 15

ta sue partis oppilationem, per calidum aut frigidum resolutum aut coagulatum. lib. 1. cap. 3. de viribus membror. p. m. 318. Phrenesim generari ex oppilatione spiritus vitæ, Et hanc ponit causam proximiorē, sublimationem Mercurii antecedentem, ne sibi ipsi dissentire videatur, quod & explicat loco modò citato, ex sublimatione Mercurii obstructionem generari, ex obstructione spiritus vitæ oppilationem, undè in cerebro putrefactio & inflammatio, & cum jam spiritus suffocatio adsit. totum corpus febrili paroxysmo percuti. lib. paragraph. de morbis vermium in expositione textus paragr. 2. c. f. notat; In anatomia cerebri reperiuntur esse vermiculum, qui piam & durum matrem transfoderat, unde Phrenesis generata. Prognostica ut brevitati studeamus omittimus, obiter tamen notamus, urinam plumbeam & viridem esse lethale signum, & quibus urinae emittantur claræ limpidæ & aquosæ rarissimè salvari. Crisis verò fit ut plurimum per sudorem, vel per hæmorrhagiam narium, vel per hæmorrhoidum apertionem, quandoque per de-

Prognosis.

Crisis.

riva.

rivationem materiæ ad loca post aures glandulosa.

Curatio

1. *per vomitoria.*

Curatio est festinanda antequam materia peccans figatur, quam primùm igitur *Vomitorium* idque quod fortius agat & quo unico causam morbi tolles exhibeto (mihi in usu est tale, R. Antimonii & Nitri fixi part. æq. sublima in cucurbitâ flores, quos seorsim ad usum quemvis serva, quod in fundo remanet fixum edulcora. Dos. à gr. x. ad xvj.) Post *anodyna*, quorum Syndromen vid. cap. præcedente, & inter alia præcellit *Laudanum Theophrasti*. Ad hæc *diaphoretica* & de obstruentia, continuando per aliquot dies, *Ceraunocryson*

2. *anodyna.*

cum Mercurio microcosmi exaltatum, Cinnabar. Antimonii, Bezoard. minerale, lunare, Antimonium diaphoret. *Sulphur auratum ex minera*

3. *diaphoretica.*

Vitrioli, cujus processus talis R. *Minera Vitrioli*, quam vulgò *Ysfens* vocant & *Meg-Allmeroda* (gros Allmeroda) que Hassiæ inferioris vicus est 2. Milliarib. à Cassellis, copiosè in argilla reperitur *calcinata*, Not. quod radiis solaribus exposita, non igne, calcinetur, affunde aq. pluvialem, coque, *fil-*

Cap. II. de Phrenitide. 17

tra, ad dimidiam inspissa, & debita evaporatione ChrySTALLIZARI sine, ChrystALLOS hos iterum solve, sicutos præcipita cum oleo tartari guttatim affuso aut spir. urinæ in Sulphur Vitrioli, quod sublimando aliquoties fige & habebis pulverem pretiosissimum.

Quod si ulterius progredi volueris: Sulphur hoc sublimatum cum parte dimidiâ salis vitrioli puri misce & per retortam igne suppressionis validissimo destilla & oleum rubrum prodibit, cui affunde aliquid aceti destillati & spadicei coloris pulvis præcipitabitur, ex quo benè edulcorato cum spiritu vini dulcissimam sulphuris vitrioli essentiam extrahere ad multos affectus laudatissimam. Alii curam subitanæ adscribunt spir. de terra sigillata. Denique Cerebrum Tinctura luna, Balsam. Sulphuris, extract. Croc. orient. liquor. Vitrioli. spir. Salis, &c. erit confortandum. In hoc affectu ægioproto ne unicus etiam haultus concedatur vini, nec cerevisiæ validioris, sed potus sit aqua fontana aut hordei, addito Nitro purificato aut Vitrioli Spiritu.

B

In

Essenti
vitriol.

4. Cerebrum
confortantia &
putredinis
resistentia.

18 Prax. Chymiatri. Sect. I.

*Aurum
fulmi-
cians.*

Inter cætera medicamenta paulò
antè posui *Ceraunocryson diaphoreticum*,
quod cum *Mercurio Microcosmici*
exaltari debeat. Est autem illud Græ-
cum nihil aliudquam *Aurum Fulminans*
& præparatur sequenti modo: ℞. *Auri*
Hungarici per Antimonium purificari,
ʒ. v. dissolve in sufficiente quantita-
te aq. Regis, solutioni infunde ol. tar-
tari aut aquam salsam communè, usq;
dum calx auri ad fundum descendat
& menstruum limpidum omne absor-
ptum aurum reddidisse videas, quod
per inclinationem separa & calcem
auri aquâ pluviali destillatâ benè e-
dulcoratam perse in hypocausto vel
aëre sapissimè spatulâ lignea agitando
exsicca, quam primum enim calorem
excedentem sentit, incenditur & ma-
gno fragore partes subjectas conuas-
sat & hoc est aurum illud fulminans.
Cujus ℞. gran. iij vel jv. in cochlea-
ri argenteo & affunde spiritum vi-
ni optimè rectificatum, quem sub vi-
tro amplioris orificii accende, ubi con-
sumto spiritu vini *ceraunocryson ful-*
mi-

Cap. II. de Phrenitide. 19

minaverit, pars quadam ad latera
vitri sublimabitur. Hoc pro sufficiente
quantitate, quam desideras, repete &
vitrum cum spiritu vini lava, sine
calcem residere eamque exsiccata. Hoc
est aurum diaphoreticum, cujus dosis a
gran. j. ad iij, quod si, cum Mer-
curio Microcosmi, quem vid. cap.
v. in minori phiola sublimaveris,
habebis sanè unedicamentum auro
porabili succedaneum. Vel B. Auri
fulminantis & cum dimidiâ parte
sulphuris in crucibulo misce & accen-
de, quod vim fulminantem ipsi adi-
met; post, primum igne lento, deus
fortissimo ad horam j. reverbera, ut
aurum evadat levissimum, & hoc
sublimare poteris, uti dixi, in phiola
optimè clausâ asservandum, quod ta-
men semper majori vi operabitur,
si recens factum adhibeatur.

CAP. III.

De

Melancholia.

*Melan-
cholia
quid?
Melan-
cholicorū
tres ordi-
nes.*

1.

2.

3.

Quæ sine febre existit despien-
tia species una est *melancho-*
lia; altera *mania*; *Melancholia*
est delirium cum metu & tristitia abs-
que febre & furore; quâ detenti, si ma-
lis cogitationibus, timore & tristitiâ, abs-
que causâ manifestâ infestantur nec lo-
quuntur, sed taciturni solitudinem de-
siderant & insomniis turbulentis cruci-
antur, cogitatione delirare dicuntur
& est *primus gradus*. In augmento si
ad hoc proveniunt, ut illud, quod men-
te concipiunt, secum mussitent & ore
effundant, aliaque incongrua verba
proferant, cogitatione & verbo deli-
rant & est *secundus gradus*. Qui verò
demum quod cogitant & loquuntur
operatione intendunt, amicos habent
pro inimicis, timent non timenda, &
inordinatè pedes, manus, oculosque
morent, *tertio gradu laborant*. Hip-
pocr.

Cap. III. de Melancholia. 21

poer. Sect. 6. aphorism. 23. Phantasma-
tis melancholici ajunt Galenici causam
esse vitiosam dispositionem spirituum a-
nimalium, qui cum tenues & lucidi,
reddantur obscuri & tenebricosi, un-
de Idæarum falsa fiat impressio. Dis-
positionem verò istam oriri, vel à vi-
tio Cerebri luce suâ privati, quod ide-
oque nec lucidos generare possit spiri-
tus; vel ex sanguine & spiritu vitali ex
quibus illi fiunt; vel ex foeculento & a-
tro humore & vapore ad mentis sedem
ascendente: Unde dividitur Melancho-
lia in eam, quæ totius, quando nimi-
rum sanguis melancholicus in toto re-
dundat corpore; & quæ partis alicujus
vicio fit; ut Cerebri, ex prædictâ cau-
sa. Cordis, quia Spiritus gignat impu-
riores. Hypochondriaca, quando hu-
mor melancholicus in Hypochondriis
colligitur, & per vapores atros obscu-
ros supremum hominis æthera obnu-
bilat.

Hermeticus ex fonte Philosophico
naturali quatuor melancholicorum ge-
nera novit, secundum cursum quatuor
humorum. Paracelsi. de morb. amenti-
um, tract. 1. cap. 5. in fine pag. mihi.
497. Fit verò ex istis Melancholia non

B 3 qua-

Causa
Melan-
cholia se-
cundum
Galenic-
as.

Melan-
cholia
quotu-
plex.

Causa
Melan-
cholia se-
cundum
Herme-
ticos.

22 *Prax. Chymiatr. Sect. I.*

qualitatibus primis aut secundis, sed per
διναυεις ἀπορνησις καὶ ἰοχεις,
 quando nimirum humor spiritum suum
 redundantem ad Palladis arcem expel-
 lit. Humores verò nihil aliud sunt
 quam salia E. gr. Sanguis est sal falsus,
 Phlegma est sal dulcis, Bilis est sal a-
 marus, Melancholia est sal acidus; un-
 de veram causam *spiritum salis* phleg-
 mate suo naturali destitutum, & quem-
 que pro specie suâ acerbitate & aci-
 moniâ contractâ, modo dirimendo &
 resolvendo ea, quæ fixioris ac solidioris
 sunt substantiæ, modo coagulando,
 quæ magis spiritualia existunt, melan-
 choliam producere scias.

Dico I. *causam esse spiritum sa-
 lis*, Sal enim est causa dissolutionis &
 coagulationis; dissolutum dicitur,
 quod vim suam balsamicam amisit,
 sic quando Mercurius seu spiritus a-
 nimalis dissolvuntur vim suam amit-
 tunt, Quòd si verò coagulantur de-
 bito motu privantur & propter tor-
 pedinem circulari, nequeunt, unde quo-
 que mentis alienatio, spiritus enim ho-
 minis nunquam debet subsistere, sed esse
 in perpetuo motu.

Dico

Cap. III. de Melancholia 23

Dico ꝛ. Phlegmate naturali destitutum, Quæ pulchrè explicat Quercetanus in tetrade affect. capitis cap. 7. pag. mihi 64. & 65. ubi inquit, Atqui huiusmodi substantia, Mercuriales nempe, sulphuræ & salinæ, humoribus pituitosis & Melancholicis, iisque præternaturalibus comparantur, quæ seorsum à sanguinis massa subsidunt. Harum pituita, nunc dulcis vel salsa liquori dulci aut salso comparatur: bilis nigro sulphurea sulphuri nigroso respondet. Melancholia acetosarum & ponticarum qualitate prædita salis vitriolati, & aluminosi naturam refert. Quæ quidem sunt instar ignium terrestrium, sulphureis æreis & athereis ignibus ita oppositorum, ut aqua vitæ nulla arte extrahi possit. At si quid, primò ex eo prolicitur, illud propè insipidum phlegma est, à quo corrigitur & velut coercetur. Cuius consortio si fuerit privatum eam acrimonia violentiam adipiscitur, ut saxa nec non ipsa metalla vel densissima per-

24 Prax. Chymiatr. Sect. I.

perfringere ac erodere valet. A simili ratiocinandum est, humorem videlicet melancholicum, à proprio phlegmate spoliatum, eam acerbittatis & acrimonia vim contrahere, ut desinat censerì amplius naturalis, ac præter imò contra naturam haberi: ut quæ omnium acerbissima, gravissima & exitiabilissima in corpore humano symptomata inducat, Si quidem aqua fortis, ex vitriolo, alumine & nitro conflatæ, naturam redolet: cuius etiam effectus imitatur. Licet melancholia etiam à causâ externa fit, est tamen ea remotior & internam, quæ in toto corpore, nec in una parte solum, nunquam magis molestiam sentiat, sedem habet, ad agendum impellit.

Curatio. Curatur Melancholia non syrups aut conservis vulgaribus, utpote quibus non cedit. *Venesectio* nem, ob defectum spirituum animalium vel vitalium, minimè approbo, nec felicem inde successum spero, moneo igitur fidelissimè medicos illos practicos, apud quos crebrius invaluit, ne temerariè

Cap. III. de Melancholia 25

rariè, sed cautè phlebotom. no agant. Post
aditum verò præparatum *digestivis*, po-
tissimum quæ ex Tartaro & Chalybe,
ut sunt *Acid. Tartari chalybeatum*, *Tin-*
ctura Martis, *Magist. Martis aperit.*

Myrs. Cremor & Cryst. Tartari, *Tarta-*
rus vitriolatus & c. exhibenda erunt le-
ni & auctiori dosi 1. *ἀνω ἔν νάτω*

purgantia, *Aq. benedict.* *Ruland. Cro-*
cus metallor. *Sulphur auratum anti-*
mon. *Extract. bellebor. nigr. Antimo-*

nium fixum cap. præcedenti descriptum,
&c. specifica virtus melancholiam cu-
randi consistit in *Antimonio*. Paracels.

de morbis ament. cap. 5. & 6. scribit,
quintam essentiam Antimonii esse per-
fectam curam insanæ, item oleum an-

timonii præservare ab omnibus specie-
bus amentix. *Flores antimonii* in exi-
guâ quantitate Theriacæ manè sæpius

exhibiti feliciter liberant: Omnia pro
ratione morbi. 2. *Confortantia*, inter
alia præcellit *tinctura vel essentia Croci*,

cujus vim maxime prædicat Theophras-
tus. 1. 1. de viribus membr. cap. 5. &
oleum ejus, quod lib. 2. de viribus

membr. describit & est tale, R. *Croci*
opt. cohoba in Spir. vin. opt. omni-
nò spiritali, in panno molli, sigillo

B 5 Her-

Digestio.

Purgan-
tibus.

Confor-
tantius.

26 *Prax. Chymiatri. Sect. I.*

Hermetis, idque duodecies, cum Crocus fit oleum, hujus gutt. j. in vino-vita cordis summa est latitia senibus & melancholicis. Lib. 3. paragraph. c. 2. §. 4. attingit vim ejus penetrativam. Valde quoque ab eo commendatur liquor Luna, Corallorum, Sapphir. Muse. Spir. Gilla, lib. de vic membr. c. 4. Laudat Sal. Zuis Thold. Schröd. in pharmocop. I. 3. c. 14. & in appropriatis sanguinem asui ex venis post aures exceptum & pulverem secundina Hartmannus in Chymiatriâ.

Specif.

C A P. IV.

DE

Maniâ.

PROgredimur nunc ad atrocissimum illum affectum, quo homo creaturarum nobilissima, & ad imaginem creatoris expressa, excisa ratione, infra pecudum dejicitur sortem, *Maniam* dico, malum ingens & abominabile, mentis lachrymabilem e-
mo-

*Mania
quid.*

Cap. IV. de Maniâ. 27

motionem, quâ qui cum antea affabiles, placidi, audacia & loquacitate temerarii & iracundi fiunt, torvum & trinculeatum horrendo vident aspectu, quin etiam appropinquantes admirando robore & plusquam belluina invadunt ferocia & sic à melancholicis distinguuntur. *Causam* Galenici asserunt fervidam & igneam dispositionem spirituum animalium, à biliosis atris calidisque humoribus in cerebro proximioribus venis & arteriis, in ipsis quoque vasis cerebri detentis, exortam. *Jonston.* in *Idea prax.* l. 8. c. 4. art. 5. & alii occultam potius & potentio rem causam necessario conjungi illudque ex symptomatum enormitate & diuturnitate patere scribunt, quæ verò sit, tacent, & benè faciunt, quia melius est tacere, quam ineptè loqui.

*Causa
Galenist.*

Paracels. ut cap. 2. de Phrenesi notavimus, causam Maniæ ponit l. 10. *paragr. de capitis adversitatibus internis.* §. 3. in oppilatione partis per calidum aut frigidum resolutum & coagulatum, ideoque duplex dicitur, una quæ est ex destillatione & resolutione, a tera ex sublimatione & coagulatione.
libr.

Hermeticorum.

libr. 1. de morb. ament. tract. 1. c. 2.
 Maniam oriri ex tribus primis, i. e.
 Quando tria prima, in quâ parte ho-
 minis sit, à se invicem dissolvuntur,
 in nequitiam eunt, Sulphur accenditur,
 Sal reverberatur in calcem & in aquam
 fortissimam solvitur, quæ humori vi-
 tæ permixta, cum incendit, tumq; ite-
 rum subtilissimi à crassioribus sit sepa-
 ratio; Sic Mercurius, cui tanta est sub-
 tilitas, ut nequaquam in fundo perma-
 neat, sed ad summa tendit, nimium e-
 nim depuratus & spiritualis factus vo-
 latilitate & acrimoniâ maniam produ-
 cit. Quemadmodum oculi lumine so-
 lis perstringuntur penetrabili, sic mens à
 subtilissimo Mercuriali spiritu sydera-
 tur. Si vero materia non resolvitur,
 sed in coagulatione jacet, urit & incen-
 dit non aliter ac Nitro confagrato sal-
 fixum ejus igneâ qualitate pollet. Sed

Obj. quæres cum Phrenesis cap. 2. proveni-
 at à Sublimatione Mercurij, quomodo
 Mania indè possit existere; vel quomo-
 do ab unâ eademque causâ diversi illi
 oriantur morbi: Respondetur 1. Hos
 morbos unam eandemque quidem ha-
 bere causam materialem, sed non for-
 malem, cum in maniâ nulla prorsus
 fiat

R.

Cap. IV. de Maniâ. 29

fiat sulphuris nitrosi inflammatio, unde febris in phrenesi. 2. plures morbos posse ex eadem causâ remotâ sive antecedente oriri, qui tamen in proximâ & immediatâ variis accidentibus differant.

Curatio instituenda est 1. Evacuando illud, quod mineram morbi alit, tum per superiora, tum per inferiora purgantibus. Confugiunt hic plerique ad *Extract.* *Hellebori nigr.* unde si quis fatuus, aut stolidus, purgandus *Helleboro* esse dicitur; alii ad *Antimonium*. In quo etiam perfecta cura insanix, ut cap. præced. diximus, consistit, nec minus in *Mercurio*; Inde non immeritò commendatur justâ dosi exhibitus *Mercurius vitæ* legitimè præparatus vid. Schröd. pharmacop. l. 3. cap. 15. pag. m. 410. & Croll. basil. Chymic. p. m. 130. *Flores Antimonii correct.* *ibid.* p. 133. &c. *Venasc.*
Venascitio ad hæc instituenda, ut illud, quod destillatum & nimis spirituale est. Etum, resideat. *Etione.*

11. Coagulando illud quod resolutum & resolvendo quod coagulatum est; inter alia præcellit *oleum camphoræ* & ad intra & ad extra usurpatum, *Laudanum opiatum*, quod describit Conradus Khunradt in medullâ destillatoria p. m. 469. & 470. *Elect.*

30 Prax. Chymiatri. Sect. I.

Elect. laudan. Croll. p. m. 179. Saccharum Saturni, Sal Jovis, Tinctura Arsimoni, Tinctura Luna, Hypericon, Liq. quor. Corallor. Spir. Virioli Philosophico striatus s. arcanum Gilla. vid. Paracels. lib. de virib. membr. cap. 3. & 4. pag. mihi 319. & 320. de oleo Camphoræ, Paracels. de morbis ament. tractat. 2. cap. 2. p. m. 501.

℞. olei camphor.

Musciana ℥j.

Misc. Dosis ℥℔.

hoc mirificè tollit Maniam, extinguit calorem corporis, effervescentiam sanguinis sedat, coagulat materiam, ut frigus aquam in glaciem & simile huic recepto nullum invenimus.

Causa antecedentes.

Sunt & causæ antecedentes, quæ tria prima alterant.

1. Menstruum & sperma retentum. Philtrum.

1. Menstruum & sperma retentum inque naturam talis veneni conversum, de quibus in suis titulis vid.

2. Philtrum propinatum unde Popta.

Phil

*Philtranocent animis vimque furoris
habent.*

in quo iuvat extractum nasturtii & pul-
vis secundina ex primipara masculi.

3. Vini à fulmine congelati potus, *Vinu
fulminis
conge-
latis.*
quod maniam inducat meminit Seneca
& hæc Mania est per coagulationem,
fulminis enim qualitas vel potius par-
ticulæ sulphureo nitrosæ vino impres-
sæ in microcosmo eandem faciunt ope-
rationem ac fulmen in vino, quod fulmi-
nis sejus vi admirandâ ita congelari
potest, ut etiam aliquando vase fracto
non diffluat, de quo Albertus magnus
ita sentit; *Calor, inquit, succum vi-
scidis siccisque vaporibus permixtum
facillimè coagulare, viscidum redde-
re & indurare potest; quippe eodem
modo, sulphur, nitrum, saccharum
generantur: si radius vinum, quod e-
jusmodi vapores in se continet, ferit,
ob abundantem verò humiditatem
penetrare nequit, ideoque extremas
ejus vini partes indurat, ut tanquam
in utero consistat, in modum conge-
lata & sub glacie conclusa aqua, quod*
de.

demonstrat sequenti experimento, *Recipe Pulicariam impone in vino, & viscoso humore, quem vinum exhalat, in externis impragnabitur partibus.* (sed viscosum hunc humorem non ex vino sed mucilaginem ex herbâ, u-dico)

Cura.

Sylvester Rattrey de causis lyn. & antipathia arcans scribit, Martem præservare à fulmine vinum, quod etiam apud vulgus irruente tonitru in usu est, vino ferventi & cerevisiæ recens coctæ chalybem immergere; ita maniam ex vino congelato, ab alio etiam coagulato, non melius, quàm Martialibus, *Essent. oleo. vel tincturâ Sitis &c. compesces.*

Vegetabilia insana.

4. *Vegetabilia quadam, Cicuta, Mandragora, Hyosciamus. Solanum &c. assumta, quibus spiritus ejusmodi sulphureo-Mercurialis inest, qui in spiritus vitæ agit eosque sævire facit. Quorum antidota Spir. vini. Essent. castorei. ruth. &c,*

Cura.

Morsus rabidorum. Tarantula.

5. *Morsus diversorum animalium; ut morsus Tarantula, quo periciti Musca curantur, præsentissimum verò est remedium, si tarantula, quæ læsit, i&t-*

fit. idui super imponatur, cujus elegantē descriptionem apud Athanasium Kircherum l. 3. de art. magnet. vide. Sic & morsus Canis, Felis, Lupi rabidi, unde *Kynanthropia*, *Elusanthropia*, *Lycanthropia* dicitur, quā homo se felem, canem, lupum factum esse imaginatur, illorumq; mores imitatur, à quo deridenda & à rectā ratione aliena opinio multis persuasit, hominem verè in lupum, quem **ein Wâr. Wolff** dicunt, transmutari. Hæc mania plerumque est cum vehementi liquidorum omnium & aquæ potissimum abominatione, sed cura est in ipso animali, cujus pili imponantur ad extra vulneri, siquidem venenum attrahunt, similiter exulti propinantur, deinde jecur rabiosi tostum demorsum si comedit liberat & ne tentetur hydrophobiā tuetur. Crollius de signaturis rerum p. m. 49. Si verò rabiosum illud animal haberi nequit *alexipharmacis & sudoriferis quam citissimè* utendum est. Lupus piscis magnum contra morsus omnes canis præstat medicamen & est cutis in superiori capitis parte. Fiunt etiam *Lycanthropia* & aliæ species amentium absque modò dictis causis per imaginationem

Curatio.
Morsus
Canis, felis, lupis.

Curatio.

C

onem

34 Prax. Chymiatr. Sect. I.

onem deviantem, quæ astrum hominis
internum movet, ut impressione sua
in veneni ejusmodi mineram agat. Plu-
res species amentium vid. in *Paracelsi*
de morb. amentium.

CAP. V.

De.

Caduco.

Caducum.

Sub nomine Caduci Galenici so-
lum intelligunt Epilepsiam, verum
secundum Paracellum est nomen
generale, & comprehendit suble vari-
as species, quod videre est. l. 3. §. c.
I. §. 2. Nunc quæ agritudines ad ca-
duca genera pertinent sunt ista: E-
pilepsia omnes species, suffocatio ma-
triciæ extra locum: syncopa cum gene-
ribus suis (videlicet deliquium redi-
ens & non rediens Syncope) vertigi-
nes & idgenus. ibid: paragr: 3. Sunt
& plures agritudines ex generibus
de Caduco sinelapsu; Sicut Tetanus
Spasmus, torsura oris (quæ statim con-
vel.

*Ejus spe-
cies.*

vellunt & obstipant) universalis Apoplexia, contracta Paralysis, incurvatio per spinam dorsæ, aut membri particularis, cum speciebus Synthema virorum & mulierum. Harum specierum una eademque est cura.

Dogmaticis aliis persuasum est, Caducum à crasso pituitoso glutinosoque suboriri humore ex Galen. 3. de loco aff. ubi dicit; Non ab ariditate evacuatione; sed à crasso semper humore hanc affectionem induci argumento est, quod & subito fit, & solvitur confestim & 4. de loc. aff: loquens de sopore, apoplexiâ & morbo comitiali inquit; Horum trium morborum frigidus, ac crassus viscidusque humor causa est. Sed an talis humor tam confestim generari & ita cito resolvi possit merito cum aliis dubito: Quippe si trium illorum morborum causa est humor frigidus, crassus & viscidus, ex sententiâ Galeni & ejus asseclorum, cur non æquè resolvitur apoplexia? cujus eandem dicunt causam, quam quidem precipiti insultu irruere; tardissimo vero gradu recedere novimus, Hippocrate exclamante aphor: 42. l. 2.

Causa
caduci.

Rejicitur.

C

λυ

λέειν ἀποπληξίν ιαχυρήν μὲν ἀδύ-
νατον, ἀσθενέα δὲ ἐπιιδιον. Alii sub-
stantiis fumosis & spirituosis causam
Epilepsiz ad scribunt, & hi propius ad
metam feriunt, sed non satis est, radi-
cem enim malignitatis unde pullulat,
silentio transeunt. Crassissima senten-
tia eorum est, quæ materiam crassam
terrenam, accusant. Duplicem itidem

*Epilepsia
duplex.*

Epilepsiam docent, perse & per con-
sensum; sed unus idemque est morbus,
ab uno eodemque semine & radice o-
riginem trahens, licet matrices & a-
gri differentiam faciant: Differt verò
caducus unius membri ab altero, ra-
tione loci, in quo fomes morbi latet,
& matricis conditionem æmulatur.

*Differen-
tiacadu-
ci.*

*Causa ca-
duci*

Hermetici Mercurium ad nequitiam
versum causam esse caduci asserunt;

Herm.

Et quot species ¶ ii, tot species Ca-

Analepsia

duci. Sic species ¶ ii sublimati est vera,

Epilepsia.

species *Analepsia*. A Mercurio vitri-
olatis vaporibus, quisunt maligni acres
& acidi, imprægnato & per temporis
intervalla cum spiritu vitæ, cui facile
commiscetur, sublimato, sic *Epilepsia*,
quæ pro ratione causæ, est gravior &
levior. Et quod etiam infantes magis
ad

ad Epilepsiam prona sint, causa non est, quod ipsorum cerebrum magis *pituitosum*, sed quod lac, quo aluntur in ventriculo eorum corrumpitur, *accrescit* & in *virus vitriolatum* morbi istius fomitem degenerat. *Spasmus* fit cum *spiritus salinis Mercurio permixti* in *Chao* restant, & ubi *Chaos* petit exitum ibi fit *spasmus* usque ad consummationem causæ & sic de cæteris. *Locus* verò causæ caduci non est in cerebro, licet *paroxysmus* à *nucha* descendat, sed est in *Chao* vid. *Paracels.* lib. 3. *paraphorum* c. 2. pag. m. 457 & 458 *cujus* enim *semina* *astralia* & *spiritualia*, ejus etiam *loca* *occulta*, i. e. non corporeæ *sedes*, sed *elementa* sunt; *Chaos* est *aër* per totum corpus ut in exterioribus *diffusus*, in quo *elementa* *spiritu minerali* imbuta, *singula* *prospecie* sua dum *vitalia* corporis *membra* *procellunt* & *syderant*, *caducum* efficiunt, *cujus* *differentiæ* ex *paroxysmi* *cognoscuntur* *invasione* & *diversitate*. *Caducus* ex *astro aëris* & *terra* *mitissimum*, ex *astro aqua* *validiorem*, *igneus* *vehementissimum* patitur *paroxysmum* & *diversam* *requirit* *curationem* *ex* *elemen-*

Spasmi

Chaos est locus causa.

Quid sit chaos.

Differentia caducici.

Quomodo fiat caducus. to suo. Fit verò Caducus hoc modo; Mineræ morbi sive in ventriculo, epate, pancreate, utero aut aliâ corporis parte locatæ semen astrale & spirituale, ut fulmen in macrocosmo microcosmi elementa ferit, eisque spiritum mineralem imprimit, qui in positum penetrat, non ut materia crassa, sed veluti crocus aquam tingit aut tinctura absinthii omnia reddit amara; Paroxysmus in elemento aëris, non aliter est ac si venti in majori mundo concurrunt, in hoc elemento, quod *Chaos* Paracelfo dicitur, cætera elementa morbifera ascendunt & descendunt. *Paracels. loc. supra citato.* Insuper moneo hic, ne quis causas primas cum subordinatis, nec solitarias cum sociis confundat.

Differentia Apoplexia.

Supra ex *Paracelfo* notavi, Apoplexiam & Paralytin ad caducum referri; Est vero Apoplexia & Paralysis duplex, *Caduci & Guttae*; *Apoplexia*, quæ cum spasmo transversè tuentibus oculis & stridore dentium, ut & *Paralysis*, quando instante caduco paroxysmus à cerebro descendit, illudque latus quod percutietur, spasmo vel tetano corripitur, sunt ex genere *caduci* & ad curam *caduci* pertinent. *Adrianus Spigelius 2. de*

de semitert. cap. 15. & Sennertus affectum observarunt, quem apoplexiam & epilepsiam ambigentem sive medium inter apoplexiam & epilepsiam vocarunt, verum fuit, apoplexia ex caduco, quam ter in praxi meâ novi & Deo benedicente curavi. Porro omnes ^{Not.} ægri- tudines, quæ signis epilepticis se ostendunt, in quocunque etiam sit morbo, primum ad curam caduci erit progrediendum, *Paracels. lib. paragra- phor. 3. cap. I. p. m. 457.*

Caducus horrendo insultu & sevi- ^{Curatio} tiâ infamis triplicem respicit curatio- ^{quota-} nem, unam præservativam, alteram, ^{plex.} in ipsâ accessione adhibendam, ^{tertiam,} quæ ipsas radices morbi eradicat.

Cura præservans infantem ne epi- ^{Præser-} lepticus efficiatur & ^{tiva.} *Sacchar. alb. fin.* reduc cum oleo amygdalarum dulcium ^{rec. expr.} in formam electuarii de quo infanti modo nato antequam lac sugat ad quantitatem unius cochlearis exhibe- atur & confestim blando quiescet som- no, excitato deinde ejusdem medica- menti dosim exhibendo repete, & sua- viter per secessum purgabitur.

Et hoc *Hartmannus in Chymiaetria* commendat, addo ipsius verba; *Recens*

40 Prax. Chymiatri. Sect. I.

Jam natis antequam lac sugant vel cibum comedant; ingeratur oleum amygdalar. dulc. rec. cum saccharofino permixtum utriusque sit à ℥℥ ad ℥ij. vel ℥iij. si enim ubi paulisper à sumto hoc abster sivo quieveriat; ℞. Sircus de vaccâ nigrâ adhuc calidum, indatur olla nova & calcinetur, de quo exhibeatur ℥j. vel ℥℥. modo nato infanti, (Electoris Saxonie secretum) tandem evomunt pituitosam admodum copiam impuritarum in utero materno ante exitum collectarum, qua impuritates sunt causa multorum morborum in pueris nominatim epilepsia. Quod si non evomunt per alvum saltem purgantur, deinceps ubi balneantur aliquandiu & imprimis per tempus puerperii coque in balneo cortices salicis recentis. Sic nimirum non ab epilepsia tantum, sed etiam à tabe preservantur (specificum in aridurâ puerorum.) Cura interim maxima est habenda nutritis, ne talis sit, cujus lac tenue ad modum vel crassum, lividum
vel

Cap. V. de caduco. 41

vel foetidum, acidumque sapiat, si etiam nutrix veneri indulgeat, pueris, ac si forte ex coitu concipiat, majorem infert perniciem.

Paroxysmum respicit, vehementiam que retundit, *sacculus castoreo repletus* & dentibus caduci interpositus; exhiberi itidem poterit *Laudan. verum Paracels.* à gr. j ad iij vel iij in liquore convenienti; Sic & *mixtura simplex*, *spiritus cerebri & crani humani*, *aqua hyrundinum cum castoreo*. *Fel catulle*, maribus masculi, foeminis foemellæ, primum patientibus *paroxysmum* exhibeatur & non amplius cadent. Excellentissimum est in caduco Epileptico & Hysterico *Laudanum* quod communi-
co sequens

℞. *Cranii hominis violentâ*

peremti

morte

℥i℥.

Laudanum.

fecor. ranar. virid. exsiccat. num. XL.

Castorei

Succin.

Gagat. ana ℥iij.

Rad. pæon. sole in librâ
ingressum faciente

℞

col.

42 Prax. Chymiatr. Sect. I.

collect. ℥ij.

Sem. pæon.

visc. querc. ana ℥j.

flor. pæon.

tilia ana Mj.

Santal. rubr.

citr.

Croc. oriental.

Mumia vera ana ℥j.

Galang.

Cardamom. maj. &

min.

macis ana ℥iij.

Pulverisatis affunde spir. vin. & ex-
trahere l.a. tincturam, quam filtra &
in Balneo M. evapora ab consumptio-
nem dimidia partis menstrui, nunc
admisce

Sulphur. Vitrioli Narco-
tici ℥iij.

(Quem vid. cap. I.)

Digere vase clauso per 15. dies igne
lento, post abstrahere menstruum ad
mellaginem, ante ultimum verò eva-
porationis gradum ante quam spif-
fescant.

Sal.

Cap. V. de caduco. 43

Sal. coraller.

perlar. ana ℥j.

Cinnab. nativ. min.

Cinnab. Antimonis ana ℥℞.

in aq. cinnamomi solut. ad misceantur
& longâ agitatione incorporentur.
Dosis à gran. vj. ad ℥℞.

Extra paroxysmum ad radices
tollendas, primum vomitoris & Ca-
tharticiis eisque Mercurialibus ut
Mercurio vita, Aquila alba dulci, &c.
quo posteriori infantes satis blandè &
magno successu possunt purgari, cum
simile per simile curatur, ex sincerio-
ris Philosophiæ fundamentis, agendum
erit, post modum specificis per debi-
tum tempus continuandis: In vitriolo vi-
vidi morbus auxilium nanciscitur, cu-
jus præparationes passim alibi videre
poteris. Salam in vitrioli tractat. Quer-
cetan. in tetrade. Hartmann. in præct.
Shröderum & alios. Quæque medica-
menta ex Vitriolo calcis luna prodeant ex-
perientia si manum carbonibus admo-
vebis, docebit. Præstantissima sunt Au-
rum potabile. Quod sit solidissimum
auri corpus per clavem philosophicam
seu univrsale menstruum mercuria-
le re-

Extra
paroxys-
mum,
Purgan-
tia Mer-
curialia.

Aurum
potab.

44 Prax. Chymiatr. Sect. I.

le referando in Phiolam Hermeticè
clausà digerendo, post tinctum
menstruum facta cohobatione ab-
strahendo, & remanebit auri essen-
tia quovis liquore resolubilis. Dosis
à gr. j. ad summum iij, potenter enim
operatur. Lunapotabilis. Rec. Mer-
curii microcosmi digere in phiolà
Hermeticè clausà lento igne ut fiat
liquor limpidissimus, quem affunde
calci luna vel solum vel cum ana
Spir. vini alcoholisati, in vase optimè
clauso & fiet liquor intimè caruleus
cujus dosis à gr. iij ad ℥. Oleum sanguinis
humani ejusdemque spiritus de quib.
vid. Schröder. in pharmac. cap. lib. v.
class. 1. de animalibus. Mercurius mi-
crocosmi cujus præparatio talis R. uri-
nam pueri sani, annorum 12 usque
ad 18. vinum bibentis, putrefac in
vitris benè clausis in fumo equino
aut radiis solaribus, usquedum benè
færeat, postea in alembico primò len-
tissimo igne destilla & egredietur spi-
ritus volatilis, qui instar glaciæ reci-
pienti inherebit, hunc seorsim in vi-
tro benè obturato serva, post auge
ignem

Luna
potab.

Ol. &
spir. sang.
hum.

Mercu-
rius mi-
crocosmi

Cap. V. de caduco. 45

ignem fortius & pblegma ad siccitatem ferè abstrahere, cumque spiritus instar nebula videas ascendere, recipientem appone purum, cui instillet, juncturis lutatis, pelle tunc fortissimo igne, usque nulli amplius spiritus ascendant, hos cum priori spiritu, quem servasti, conjunge & in phio-la longioris colli affusa aliqua aqua fragrante, qua odorem penetrabilem aliquo modo restinguat, lento igne sublima & Mercurius candidissimo colore instar chrystallorum ascendet, quem

serva, Dosis à gr. x. ad xvj. Quod si cum hoc Mercurio calcem appropriati metalli sublimaveris, hoc tum demum præstat ea quæ ipsi alias adscribuntur. Mercurii verò hujus vis non diu durat, est enim admodum volatilis, quod observandum; in horum usumagnium latet, quod si non nescias, non solum caducum sed & alios fere desperatos morbos faciliè curabis. Theophrastus Regi Ferdinando sequens communicavit secretum R. Calvariam hominis cõtusam per retortam ter cohobando destilla, postea ex radicib. & foliis pæonia aqua destilletur ex fessibus

Not.

Secre-
tum.

46 Prax. Chymiatri. Sect. I.

cibus sal extrahatur propria aqua,

℞ prædicta aqua ℥vj.

Castorei rec.

spec. diamosch. dulc. ana ℥j.

mellis ℥ij.

anacard. ℥b.

Misce & iterum per balneum de-

stillâ, huic destillato adde

margarit. ppt. ℥j.

ol. vitriol. gr. v.

anisi gr. x.

hujus mixturæ epileptico cochl. j. in-
funde & ad novem dies continua ma-
ne semper jejuno stomacho & per tres
horas assumpto pharmaco à cibus absti-
nend o. Alibi Paracelsi. In centro cranijs
humani hominis sirangulati inveni-
tur os magnitudine cruciferi figurâ
triangulari (non quidem in omnibus
sed tantum in quibusdam cranijs re-
peritur) hoc os pulverisatum & ad-
ministratum in aquâ appropriatâ (ti-
lia) tollit caducum, & si eger eo mor-
bo laborasset ad viginti annos. Re-
peritur hoc officulum ad futurâ co-
ronalis & sagittalis commissuram &
immeritò Paracelsus à Thoma Erasto
mendacii arguitur. *Hepata ranarum*

viri.

Aliud.

Cap. V. de caduco. 47

viridium laudat Hartmannus in Chymi-
miatr. & Sennertus lib. 1. part. 2.
cap. 31. p. m. 607. Jubent colligi he-
pata ranarum viridium aquat. No. 40.
supra folia brassicæ capitatae, ad eam
partem, quâ terram respiciunt, ponere,
postea in ollâ vitreatâ in clibano ex-
siccare, exsiccata à foliis cautius sepa-
rare & in pulverem tenuissimum reda-
cta in quinque partes æquales divi-
dere; cujus pars una exhibeatur
patienti in aqua convenienti cum luna
ingressa sit in cancro, manè, vesperi
duabus horis à cœnâ altera & sic con-
sequenter.

Ego inter alia felicissimè usus fui præ-
missis præmittendis hoc pulvere, quo
tum infantes tum adultos, qui etiam per
plures annos à medicis derelicti hoc
morbo laboraverant, perfectè Deo ju-
vante restitui.

℞. *Cran. hominis* violen-
lentâ morte in ter-
emti, partem illam
inter commissuram
coronalis & sagitta-
lis futuræ, quæ in-
fantibus quando a-
do-

48 Prax. Chymiatri. Sect. I.

dolefcunt cranii
spatium patens
claudit, præparat.
no. j. (præstat
cranium id quod
per aliquot annos
cælo fuit exposi-
tum)

fem. lycopod. ʒß.

Sal. corall. rubr.

margarit.

smaragd. ppt.

Croc. orient. ana ʒj.

Cinnabar. Antimonii ʒiß

Misc. & divid. in 9. part. aq.

& per novem dies singulis mane jeju-
no stomacho in aq. flor. tilix vel hy-
rundinum cum guttis aliquod *mixtur.*
simpl. part. j. utere adulto, pueris &
infantibus pro ratione ætatis dosis est
minuenda, Sed adhuc penes me arca-
num arcanaque alia methodus ad ca-
ducum, quibus quantas perfecerim cu-
ras, plures etiam invidi satis norunt,
sed taceo rem non profanaturus, ut vi-
lescat

Iescat, exinde quoque parum gratia obtinendum scio, sincero verò animo à me petentibus non denegabo. Distinguantur etiam remedia caduci respectu elementotum; Caducus igneus tollitur per essentiam antimoni; ut & arcanum hyrundinis; Aëreus per essentiam camphoræ, Thereniabin i. e. ros majalis per balneum maris essentificat. Aquæus per ChrySTALLUM & visc. quern. denique Terreus per pœon. papav. &c. in convulsionibus membra affecta, præsertim nucha inungi potest, oleo succin. saliq. quern. eupharb. castor. rusb. Juniperi, laurum. petra. philosophor. bals. Sulphuris, spir. form. phlegm. virioli.

Distin-
ctio re-
medio-
rum

Externâ
remediâ
in con-
vulsione.

Hartmannus in Chymiatt. amuletum ex frutice sambuci in salice inventi commendat. Hunc in modum. I. diligenter observetur, ubinam in salicibus præsertim antiquis subnascatur sambucus, id quod sæpè fit præsertim in salicetis, ubi non procul ab iisdem ad horætorum sæpes sambucus plantarâ fuerit. Hic nimirum grana matura ab avibus leguntur, præsertim à pico. Picus nimirum excrementa sua postjectâ grana sambuci deponens super salicem.

Amule-
ta.

D an

50 *Prax. Chymiatr. Sect. I.*

antiquam (cui interdum innasci solent
alia plantulæ & frutices, nominatim
vero Amara dulcis, urtica, Chelidonia)
exinde quasi primordia figit & ponit
sambuci exinde nascentis. Picus autem,
quia Epilepsiâ laborat, hoc nobile pe-
riapton ad similem morbum curandum
facit. Colligatur frutex quolibet men-
se, melius tamen Septembri & Octobri,
quando maturuerint grana sambuci, an-
te plenilunium diebus duobus & reser-
vetur usui (servari potest annos 12.) tene-
riores saltem furculi sufficiunt.

Ufus talis est: seca surculum unum
tenuiorem in taleolas tenues, quantum
fieri potest integras. Earum novem
redigantur in nodulum vel ex linteo, vel
ex serico confectum, & cum simplici filo
lineo, *Dasz in demselben Hause und von
dem Patienten gesponnen*, licet parum
referat, amuletum ad pennis collo us-
que ad orificium ventriculi, ut rectè
nodulus eò pertingat. Applicata verò
hunc nodulum post universalia exhibi-
ta ad mundificandum corpus quolibet
tempore seu ante seu post paroxysmum.
Nodulus relinquatur tamdiu, donec
sponte suâ citra omnem vehementiam
rumpatur filum & nodulus videatur ca-
dere,

Cap. V. de caduco. § 1

Hære, quem deinceps neq; in se patiens,
neq; ullum animal nudis manibus vel pe-
dibus tangat, sed mediâte aliquo instru-
mento vel forcipe, vel alio sepeliatur sub-
tus terram, eo in loco ubi neque homi-
nes neque animalia pertransire possint.
Secus si tetigerit, morbus Epilepticus de-
nuo invadet eum: vel alios antea mor-
bum non passos corrumpit, id quod
studiosè est evitandum. Hoc amuletò
curari possunt & ij, qui longissimò
tempore hoc morbo laborarunt.

A curatione deinceps diligentis-
simè præservandi sunt ab omnibus cau-
sis alioquin huic morbo infestis. No-
ta: in adultis soleo ex majoribus sur-
culis excavatis facere cannas, per quas
tempore gestationis amuleti omnem
suum potum hauriunt. Democritus
Atheniensis, cum adolescens esset &
caduco laboraret morbo, Delphos
profectus est, & oraculum consu-
luit de morbo suo, quod per Pythiam
respondit.

*De græge sume caprâ majores riu-
ris alumne*

*Ex cerebro vermes & ovis datò
tergora circum*

D 2

Multò

52 Prax. Chymiatri. Sect. I.

Multipliciter vermi pecoris de fronte revulso.

Sensus hic fuit, quod vermes ex cerebro capræ, quibus scateat, per sternutationem excussos, veste substratâ, ne terram attingant, colligere & aliquot eorum in pelliculâ ovis nigræ collo alligare iustus sit. Hoc naturaliter morbo adversari dicitur.

Diara.

In diætâ æger maximè sibi caveat à carne caprinâ & muscularum, muscullæ sunt sciuri, agnina verò prodest. Paracels. lib. 3. paragraph. cap. 3. *Ab his cavendum est, ubi vitiosum sperma, ubi odor vitriolatus, ubi ventorum generatio, ubi libidinis provocatio, ubi acuitas essentialis.* Ego inter alia observavi poma in caduco esse nocentissima; E contrario verò viscus in malis est antidotum. Fugiantur ira, terror, aspectus solis, fluminum, flammæ, rerum in orbe rotarum, fumi ascendentis & rerum abominabilium. Et si quis dicto modo caducum tractabit, spe non fallatur.

AP-

APPENDIX

De.

Vertigine.

Vertigo pertinet ad genus Caduci
ejusque curam; sed quoniam ma-
lum hoc frequentissimum pau-
ca de isto subnectere placuit, & quidem
de subiecto ejusque ratione formali ex
Willisio de animâ brutor. part. alt. pa-
tholog. cap. vij. de vertigine. Vertigi-
nis, inquit, subiectum immediatum
procul dubio sunt spiritus animales, quos
unus quisque hoc affectu laborans val-
de perturbatos susque deque oberrare
persentit; subiectum verò mediatum
illæ cerebri partes sunt, in quibus ima-
ginatio & sensus communis resident,
& unde in genus nervosum proxima
via ducit. Hæ autem sunt corpora cal-
losa & striata.

Enimverò spiritus animales, intra
hæc loca inedullosa quasi in campum
amplissimum, aut viridarium amœnum
quaqua versus expandi & exspatiati a-

D 1 mant;

Vertige.

Subje-
ctum
ejus.

§4 Prax. Chymiatr. Sect. I.

maat; quare sicut lucis radij, medullarum poros omnes & meatus densissimos, jubare pleno & irretorto trajiciunt: hinc dum unâ serie, è corporis medullofi oris extimis (nempe è corporibus striatis & cerebri gyris) versus medullium ejus blandè scaturiunt, imaginationes & phantasias jucundas repræsentant; dumque aliâ serie, & forsan per alios meatus illi è corporis callosi medullio in cerebri gyros emanant notionum testras pro memoria illuc transferunt, atque dum exinde in corpora striata, & nervorum origines tendunt, partes omnes motrices actuant & iis, quoties occasio fuerit, motuum in eundorum instinctus deserunt.

*Ratio
formalis.*

In vertigine autem æquabiles istæ spirituum, velut radiorum lucis, emanationes, variis locis intercipi & diversi modè perverti videntur; quippe spirituum manipuli quidam obscurantur, alii alio inflectuntur, huc, illuc in gyros, & vortices aguntur & non raro in transversum rapiuntur. Quapropter in cerebro ob spiritus ita perturbatos, phantasmata confusa sensibilia

Cap. V. de Caduco. 58

bilium species vagæ & inconstantes aut circumactiones representantur: deia quatenus irradiatio in nervosum genus minuitur, aut inhibetur, scotomiæ & functionis motivæ deliquia, ac vacillationes sequuntur. Hæc ille.

Causa est, quæ caduci generalis *intrinseca*. *Causa* externa variæ possunt esse causa non naturales & fiendi modi vertiginis, à quibus vertigo, ut ut ex temporanea effici queat, quæ tamen fixa & stabilis non est, sed causâ remotâ, exhibitaque & aliquoties iterata leni catharsi, administratâque venæ sectione, paulò post cessare solet. Sunt ista, Diuturna corporis circumgyratio, despectus ab alto, pontium transitus, navigatio, ebrietas &c. de quibus prolixam æthiologiam vid. apud eundem loco citato.

Curatio. Insigniter juvant vomitoria, quoniam his maxima à cerebro fit revulsio & spiritus in eo tumultuantes coercentur. Insignis est pulvis ad vertiginem sequens specificus de die bis sumendus in decocto salvia vel visci por.

D 4

R.

96 Prax. Chymiatr. Sect. I.

R. Rad. pavon. sole in librarn
in grediente collect. ℞j.
Stercoris Pavon. albiss. ʒʒ.
Cinnabar. ʒij. ʒʒ.
M. F. pulv.

Ceterum ea, quæ modò de caduco di-
cta sunt, quia vertigo ejus species est,
in hac conducent.

CAP. VI.

De

Gutta.

Gutta
quid?
Synovia
quid.

Gutta est ablatio Synoviae à suâ
parte, ita cum Synovia (quæ est,
radix & ipsa essentia vitæ par-
tis suæ nutrimentum & conservatio re-
tentivæ & motivæ virtutis ex vitibus
virtutis digestivæ) à parte aliquâ sepa-
ratur, statim insensibilitas & privatio
motus sequitur, in synovia enim est vir-
tus sensitiva non in parte; Separatur
Synovia à sua parte per fulmen micro-
cosmi, per sulphur stupefactivum, quod
accenditur per Martem, Mars verò est
spiritus sulphuris, unde sibi non con-

triantur causæ à Paracello positæ, dum dicit de pestilitate tract. 3. cap. unic. p. m. 312. Guttam oriri ex veneno Martiali, & alibi; Guttam generari ex conjunctione astrorum, ex conjunctione venenum, venenum autem accendi ab igne Microcosmi, Causa enim modo proxima modo remota ponitur. Nec est quod objicias Paracell. lib 1. paramir. cap. 6. apoplexiam appellare Mercurium Cachymialem sublimatum, cum dicat esse speciem guttæ, Guttæ verò causam fulmen, fulminis sal & sulphur. Ad hoc respondent alii favore & patrocinio unitatis in naturæ academia omnes has locutiones admitti, multa enim hic unita esse quæ sensus non possit discernere, verum quidem est præstare nomina rebus, quam res nominibus accommodare, sed adversario pertinaci non sufficiet hæc responsio, mea est quando Apoplexia appellari debet Mercurius Cachymialis sublimatus intelligitur apoplexia ex caduco, quæ non est species guttæ. Et posito quod intelligat apoplexiam ex Guttâ, quid verat, Mercurium sublimatum coagulatum ponere causam proximam, salem & Sulphur antecedentem; ex sale

D 4 enim

Obiectio.

Resp. 1.

Non placet.

Resp. 2.

enim & sulphure microcosmico fulmen
microcosmi, quod idu suo coagulat
Mercurium. Dico coagulatum ad dif-
ferentiam sublimationis Mercurii reso-
luti in caduco.

*Favet
sent. Glis-
sonii.*

*Causa
motus na-
turalis.*

Dicit Paracelsus *Guttam esse ab-
lacionem synoviae à parte*, cui defini-
tioni à causâ desumptæ patrociniatur *Glis-
sonii* de succo nutritio per nervos sen-
tentia; de quâ vid. ejus *anatom. Hep-
patis*. Mediantibus spiritibus animalibus
velocissimo impulsu per nervos in
musculos influentibus nos moveri &
per impressum nervorum extremitati-
bus ab objecto motum per eos ad prin-
cipium eorum & cognitionis sedem
continuatam nos sentire scimus; Pro-
hibito verò influxu spirituum cessat mo-
tus voluntarius, cujus sunt causa; &
nervis interceptis cessat motus ab ob-
jecto impressus ad cognitionis sedem
transferendus & per consequens sen-
tatio: E. gr. tractâ aliâ extremitate
funis in alterâ campana cohærens so-
num edit, intercepto verò fune, ut tra-
ctus ad alteram usque partem continu-
ari non possit tum nec campana mo-
vebitur nec sonabit. *Spiritus vero a-
nima*

animales, qui nihil aliud quam ignis, ca-
 lidam innatum, puros nunquam repe-
 rires & sine subjectâ materiâ existentes,
 quam ut domicilium inhabitant, quin
 & vehiculo & alimento indigent, quod
 est humidum radicale, illud quod nos
 & ignem nostrum nutrit, & Glissonius
 per nervos distribui vult; Hoc verò co-
 agulato & separato, à materiâ coagula-
 ta, quæ rarefacta antea & subtilis ad
 influxum idonea requirebatur, inter-
 cipiantur nervi & illi nempe spiritus
 animales & vehiculo & alimento desti-
 tuuntur, inde torpidi sunt & extingui-
 untur. Hippocrates lib. 1. de diæta,
 Το πῦρ, inquit, δύναται πάντα διὰ
 πάντος κινήσαι, τὸ ἢ ὕδωρ πάντα διὰ
 πάντος θρέλαι. ταῦτα ἢ ζυγαμφοῦρα
 ἀνάρκεια ἐστὶ, τῶσι τοῖς ἄλλοις πᾶσι, καὶ
 ἄλλοισιν, ἐκάτερον ἢ χάρις οὐδὲ ἀν-
 τὴ ἑαυτῶ οὐδὲ ἄλλω δυνάει &c. Hoc est:
 Ignis omnia universim movere po-
 test, aqua omnia per tota nutrire.
 Hæc verò duo sufficientia sunt tum
 aliis omnibus tum sibi ipsis: seorsim
 verò utrumque neque sibi ipsi nec a-
 liis &c. Quid aliud his significare vo-
 luit, naturam manifestè declarans,
 quam

Causa
 destructa.

60 *Prax. Chymiatr. Sect. I.*

quam per ignem calidum innatum, si-
ve spiritus voces, quo & nos movea-
mur, quid per aquam ac humidum ra-
dicale, quo & nos nutriamur; Hoc ve-
rò expresse addit, illa conjuncta non
separata esse debere, seorsim enim u-
trumque nec sibi nec aliis sufficere i-
e. nec ignem (calidum) sine aquâ (hu-
mido) nec aquam sine igne existere
posse.

Obj. 1.

Dices. Si humidum radicale cedit
in nutrimentum igni, quomodo cor-
pus eo nutrirî poterit. Respondeo
ex citato dicto Hippocratis, Hæc sibi
ipsis sufficientia esse & aliis omnibus;
Quo ad partem purissimam & subti-
lissimam esse vehiculum & nutrimen-
tum calidi innati, minus verò purum
& subtile corpori cedere in nutrimen-
tum.

Obj. 2.

Resp.

1.

Dices 2. si nervi sunt canales spiri-
tuum animalium, quomodo possunt
esse succi nutritii vasa deferentia. Hic
responderi poterit ex sententiâ Carte-
sii 1. ignem non esse substantiam di-
stinctam à subjectâ materiâ, sed inten-
sissimum motum particularum, quæ

adde

hunc duplicis generis in Balsamo hoc vitali continentur magis vel minus mobiles; 2. præsupponendo duplices in nervis meatus, fibrarum nervorum cavitates & interstitia earum. Intentioni motu agitataz particulæ ideoque & calidiores & subtiliores, quæ spiritus animales vocantur cavitates fibrarum nervorum, quæ licet manifestæ non appareant, à posteriori tamen satis probari possunt, minus mobiles & subtiles interstitia earum ingrediuntur, quia pro dispositione suâ transitum offendunt & sic per nervos ad debita loca, illæ pro movendo, hæ pro nutriendo transmittuntur.

Resp.
2.

Et certè ex hoc loco Glissonius celeberrimus, non invalidum petit argumentum, quo probat nutritionem fieri per nervos: *In paralyse, inquit, partes resolutæ ob fibrarum laxitatem facilemque sanguinis affluxum, initio subtrumida apparent. Constat tamen id a genuino partium nutritarum incremento minimè fieri: Quippe eadem postea, & si sanguis usque copiose allabatur, paulatim*

Glissonii
Argum.

im marcesunt; ut jam præter ossa
& pellem vix quicquam supersit,
Argumento haud obscuro vasa, per
qua nutriantur, obstructa esse; ner-
vos scilicet: quippe vena & arteria
morbi hujus immunes sunt, nervi-
que soli officio suo male funguntur.

Collatio
sent.

Quis vetet hunc, cum dicitur 1. Gut-
tam esse ablationem. Synovia a sua par-
te, per synoviam succum illum nutriti-
um intelligere, qui quando coagulatur
per nervos influere nequit & sic à par-
te separatur. Paracelsus synoviam eti-
am vocat *das gliedrovasser*. Et Glisso-
nius, dum pro stabiliendâ hâc senten-
tiâ inquit in anatomiâ Hepatis pag. m.
498. E nervosarum partium vul-
neribus sæpè humor viscidus albumi-
ni ovorum non absimilis extillat:
qui certè ab arteriis, & venis mi-
nimè profluxerit; ideoque verisimi-
le est eundem à nervis proficisci.
&c.

Dicitur 2. Synoviam esse radicem
& ipsam essentiam vitæ; vitæ nostræ
consistit in spiritibus & quidem pri-
mariò

mariorum in eorum motu & radiatione; Quamdiu enim moventur & lumine radiant, vivit animal, quam primum cessat radiatio, cessat vita. Vita autem & radiatio illa statim incipit cum motu. Spirituum verò horum substantia & essentia est humidum radicale sive synovia illique ingenitus motus, quo sublato & ipsa vitæ essentia tollitur.

Dicitur 3. *Quod sit partis sue nutrimentum & conservatio retentiva & motiva virtutis.* Quod sit partis sue nutrimentum ante diximus & clarè patet ex citato dicto Hippocratis, quod aqua omnià nutriat & quod hæc duo sibi ipsis & aliis sufficientia sint. Et *conservatio est retentiva & motiva virtutis.* Humidum n. radicale est indissolubilis & subjecta materia calidi innati, sine quâ hoc sustineri non potest & quamdiu illud adest conservatur. Quid aliud *retentiva & motiva virtus* quam ignis sive calidum innatum hominis? *Ex viribus virtutis digestiva* i. e. mediante depuratione & subtilisatione. Non moretur lectorem denevolum, Spiritus animales variis nominibus modò ignis, modò calidi innati: Sic & Synoviam sive succum nutritium modò aquæ, modo humidi radicalis appella-

tis

64 *Prax. Chymiatri. Sect. I.*

ri, sunt enim eadem planè res. Dicuntur calidum innatum & humidum radicale, non quod sint eadem numero, quæ nobis à primo generationis termino insunt, sed eadem specie, quotidie enim & invicem consumuntur & propagantur, seque mutuò succedunt, non aliter ac de lapidis flammâ innumerabiles aliæ accendi possunt.

Paracelsus in scholiis in lib. 1. de gradibus & compositionibus, cui titulus *Theflalus secundus* pag. in. 989. ait *Paralytin, apoplexiam, consumptionem, esse materiam de resolutio sicco aut de resolutio coagulato*: ubi Dices: Quomodo resolutum esse & coagulatum esse ut contraria possint simul stare.

Obj.

Resp.

1.

Respondeo 1. Resolutum sumitur dupliciter vel pro attenuato vel pro eo, quod vim Balsaneam amisit, quo posteriori modo intelligit *Paracelsus*, quod videre est, cum in schol. in tract. 1. lib. 2. de Tartaro *Guttam ex resolutione Balsami oriri*, asserit, tumque sibi non contrariantur. Respondeo 2. & si resolutum sumatur pro attenuato, ita tamen non erit accipiendum, cum dicitur de resolutio coagulato, ac sit secundum

Cap. VI. de Gutta. 65

eundem idem & eodem tempore & resolutum & coagulatum: sed quando illud quod in statu naturali resolutum esse debebat, intellige spiritus animales ut debite in organa sensus & motus influere possint, coagulatur & ad motum fit ineptum.

His præmissis ad causas antecedentes internas. *Synoviam separari ait Paracelsus per fulmen microcosmi tractatu de Gutta pag. m. 526. & seq. Gutta ex conjunctione astrorum oritur, ex conjunctione venenum: venenum autem accenditur ab igne microcosmi. Item Gutta in microcosmo est fulmen macrocosmi i. e. Est in homine gutta eadem generatio, ut fulminis ac fulguris in majori mundo, quemadmodum autem fulmen macrocosmi penetrantissimâ suâ vi & spirituali planeque admirabili impressione calceos illâs pedibus adurit, ligna & arbores accendit non stramen. Dolia in quibus vinum continebatur adussit vino ita compacto ne diffuere potuerit & aliâ stupenda patrat. Sic & Gutta liquefacit & in unam quasi massam compingit synoviam cerebri, cordis, Pulmonum, instar ceræ ab igne lique-*

*Causa
antecedens
interna.*

E factæ,

factæ, partibus illis salvis manentibus. A cerebri arce vel vertice capitis ferit membra exteriora, manus, pedes, vim comburit & virtutem sensitivam & motivam illius membri consumit. Si ferit linguam sequitur privatio loquelæ salvâ mamente substantiâ sed non essentiâ. Quod manifestè demonstrat spirituales & astralem morbi essentiam, dum spiritus soli in spiritus agunt. Cum pulmones tanguntur, sequitur suffocatio à fumo & vapore, pro ut à fulmine externo homines sæpè suffocantur. Sicut verò partes sulphuræ & salinæ fulminis macrocosmi ab igne firmamenti tanquam tertio, ita & microcosmi ab igne microcosmico seu cælo medio accenduntur, cælum enim hominis spirituale est, & impressiones habet spirituales ideoque alii jctum non audiunt, sed ille qui patitur, quo non secus ac de cælo tactus concidit. Hæc ille loco modò citato,

*Causa.
Galen.*

Galenici cum nobis consentiunt in causâ immediatâ horum morborum, quæ est prohibitus influxus spirituum animalium in organa sensus & motus, sed in hoc maximè discrepant, dum dicunt influxum spirituum animalium
pro;

prohiberi j. à phlegmate circa princi-
 pium spinalis medullæ collecto idque
 ostruente, quod etiam probari vide-
 tur quorundam observationibus ana-
 tomicis in cadaveribus apoplexiâ de-
 mortuorum, quibus serosum humo-
 rem copiosum ibidem collectum re-
 perisse dicunt, sed ad hoc favore sen-
 tentiæ Glissoni & Paracelsi responde-
 ri potest, Humorem ibidem collectum
 non fuisse phlegma excrementitium,
 sed Paracelsi synoviam, sive succum nu-
 tritium per nervos distribuendum ibi-
 dem coagulatum, qui cum in statu na-
 turali spiritualis & rarefactus nunc
 coagulatione condensatus angustissi-
 mos nervorum meatus, ingredi nequit.
 Et sic per consequens spiritibus quo-
 que meatus præcluditur. Paracell.
 tract. de Guttâ. pag. m. 529. Phlegma
 est tantum excrementum cerebri,
 apoplexia non est excrementum, sed
 res subtilissima ex astris arcanis fir-
 mamenti. 2. à sanguine, bile &
 melancholiâ ostruendo vasa cerebri &
 sic principium nervorum comprimen-
 do spirituum quoque animalium influ-
 xum impediri ajunt; dissentit Ferne-
 lius

17
 Phlegma
 Probatum

Resp. ad
 prob.

rejecitur
 a Paracel-
 selso.

2.
 Sanguis
 61

68 Prax. Chymiatr. Sect. I.

Non
placet
Fernelio.

Nec pa-
racelso.

lius inter Galenicos doctissimus lib. v. de partium morbis & sympt. cap. 3. pag. m. 273. Neque enim, ait, à sanguine neque à Melancholiâ hanc gigni verisimile est, etiamsi toto corpore exuperent. Et Paracellus. loco modo supra citato. Dicunt sanguinem esse causam guttae sed male, sanguis enim istis non est sufficiens & nimis crassus (grob) ut exinde talis generatio esse queat. Et sic omnes humores. Ad obstructionem etiam requiritur coagulatum tenax, sanguis verò cum sit temperatus proprie ita dicitur morbum hunc inferre non potest. Bilis flava subtilis est & fluxilis juxta Galen. lib. 2. de natur. facult. ita ut coagulationem vix sustineat. Melancholia secundum eorum hypothesein sicca quidem est & frigida, consistentiâ tamen minimè tenax: siccitatis autem ratione nervos potius contraheret, quam relaxaret, relaxari autem eos in hoc morbo probatione non indiget. In externis, quod causæ internæ ab externis, à cibo, potu, repletione, somno &c. promoveantur, consentit Parac. in comm. in aphor. 1. Hipp. Sect. 2. pag. m. 707. & 708.

Spe.

Cap. VI. de Gutta. 69

Guttes Species sunt Apoplexia, Paralysis, Letargus & Tortura oris. Paracelsi, de vita longa lib. 2. cap. 2. pag. m. 844 item de Gutta pag. m. 526. unde dividitur Gutta commodè in universalem & Particularem.

Divisio
Gutta
que

Universalis est Apoplexia, Cum Homo veluti de cælo tactus concidit, sensu & motu omnino privatur, resistente sola licet afflictâ respiracione, ex qua quatuor cognoscuntur gradus. 1. Quando respiratio ad sensum plane aboletur morsque in propinquo est, nec ad spumam stertoremque producendum sufficit, Patiens cadaveri similis jacet, in quo vita cognoscatur vel lanâ carptâ vel plumâ, aut speculo tereso naribus orique admotis: Et hæc est fortissima. 2. Quando quidem respirat sed violenter, stertor auditur & spuma apparet. 3. Quando respiratio nec violenta nec intenta inæqualis tamen ac intermittens est. 4. Quando respiratio quidem parva, aliquem tamen servat ordinem & hæc duæ posteriores species sunt debiliores, quæ pleurumque, si curantur, in paraly sin terminantur, Quod fit, cum principium nervorum se è compedibus materiz coagulata, hæc in nervos excussa, expedit.

Universalis.

E 3 Pars

*Particularis.**Paralyfis.**Lethargus.**Ejusque Species.**Tortura oris.**qua duplex.*

i.

ii.

Particularis est Paralyfis, Lethargus & Tortura oris. *Paralyfis* est, cum motus voluntarius in partibus sine læsione tamen rationis perit, dicitur & *Hemiplegia*. *Lethargus* est Torpor sensuum cum inexpugnabili in somnum propensione, cujus species sunt *Cataphora*, *Coma* & *Carus*. *Tortura oris* est ejusdem involuntaria distentio, & quando æger exspuere jubetur, alterâ tantum parte id facit, oculumque alterum exactè claudere non potest; Est verò duplex: vel *ex resolutione*, quæ est hujus loci & cognoscitur ex eo, quod pars affecta sit laxa, mollis ad sanam trahatur, sensus in parte obtusus, facies sine rugis extendatur, palpebræ oculi ex parte decidunt; morbus in parte eâ non est, quæ læsa videtur & contracta, sed in eâ, quæ laxa & illæsa apparet. Vel *ex convulsione*, quæ pertinet ad caducum ejusque curam; cognoscitur verò ex eo, quod pars affecta sit dura & plerumque in eadem parte dolor, sana ad tensam trahatur, Cutis in unâ parte rugosâ in alterâ non, ubi morbus est in parte læsa & quæ contracta apparet, Causa est eadem in his, nisi quod in illâ Apoplexiâ fortior & major, in Paralyfi &

Lo.

Cap. VI. de Gutta. 71

Lethargo &c. debilior & minus fortis.

Curatio Apoplexiæ, præsertim fortis, difficilis est: Hippocrates aphor. 42. sect. 2. *Apoplexiam fortem nunquam, debilem agre curaveris*: item Paracels. de Gutta pag. m. 520. *Quia cælum hominis est destructum*: Sed medicum nihil magis dedecet, quam animo cadere, frustra enim quicquam præsidii speramus ab eo, quem desperatio sua à limine ægroti abegit; Deserendus in ancipiti statu nequaquam æger quindum spei artisque solamen superfuerit, tentandum potius, quod bonitas divina ad remedium indulsit. Quamprimum igitur Clyster, qui potest esse talis

Curatio

℞. Rad sigill. Salomon:
pocon.
bryon. ana ʒb.

Herb. rutha
roris marin.
beton.
meliss.

origan. an. ana Mj
flor. lavand.

E 4

℞oc.

Clyster.

72 Prax. Chymiatr. Sect. I.

Stoebead. citr.

anthos.

prim. ver.

lilior. conwall. ana mß.

sem. cartham.

anis.

carvi

sesel.

dauci ana ʒi.

Croc. metallor. in petia ligat.

ʒi.

Coq. in. q. f. aq. simpl. R. Colatur. ʒj.
in qua dissolve

fellis tauri ʒß.

mellis anthosat. ʒi.

ol. rutbac. ʒß.

Misc. F. l. a. Chlyster.

Vena se- applicetur & si ægrotus Plethoricus
ctio. viresque ferant, vena sive sit noctu-
Nota. ve interdiu secetur; Duobus verò mo-
dis vires dicuntur imbecilles, aut à re-
solutione, & sic abstinendum à venæ-
sectione, vel à suppressione ubi nul-
lum præsentius eo remedium. In Ca-
checticis corporibus periculosa venæ-
sectio est, efficax alias remedium, sed
non

Cap. VI. de Gutta. 73

non absque periculo. Celsus lib. 3. cap. 28. Si membra omnia vehementer resoluta sunt, sanguinis detractio aut occidit aut liberat. Hippocrates. 4. de rat. victus in acutis t. 24. in obtumescentiis venarum ἀπολήψει obortis venam brachii secare oportet. Sed quæres, cur venæsectionem suadeamus, cum sanguinem causam esse negemus? Resp. Licet sanguis per se non sit causa hujus morbi, ob plenitudinem & copiam verò exactè moveri non posse, per venæsectionem verò ad cor reversum motum intentiorem acquirere, quo ad cerebrum continuato coagulatum illud dissipare & ad discussionem facilem disponere posse.

Objectio.

Resp.

Ad excitandos apoplecticos & primas corporis regiones evacuandas tumque naturam pressam ad sese liberandum irritandam valdè conducunt 1. Vomitoria eaque validiora ut *Mercurius vitæ* legitimè præparatus & justâ do. si exhibitus, *Tartarus Emeticus* Mynf. *Aurum vitæ* &c. 2. sternutatoria, quorum potest esse tale.

Vomitoria.

Sternutatoria.

R. Pulv.

74 Prax. Chymiatr. Sect. I.

℞. Pulv. fol. Nicotian. ʒj.
majoran.

flor. lilior convall. ana ʒj.

rad. Helleb. nigr.

sem. nigell. ana ʒj.

Moschi opt. ℞.

M. F. Pulvis.

de quo magnitudine pisi ægro in nares calamo fortiter insuffletur.

Confor-
tantia.
Essentia
perlar.

His peractis confortantia dentur :
Aurum potabile, *Luna potabilis*, quæ
vide cap. præced. *Essentia perlarum*,
quarum virtus auro propinqua. Para-
cell. de vitâ longâ lib. 3. cap. 4. pag.
m. 849 & 860. Suntque restaurati-
væ naturæ & tincturam in sanitatem
habent. De transmutatione rerum na-
turalium lib. vii. pag. m. 901. De
essentiâ perlarum præparatione lib. 3.
de vitâ longâ c. 4. pag. m. 849. & in
fragmentis ejusdem pag. m. 860. Por-
rò si perlas juxta præscriptum in
Quintam Essentiam transmutare ve-
lus pro ratione *quinta Essentia* age,
neque quicquam *inmuta præter prin-*
cipium, in quo *ultimam materiam*,
que

Cap. VI. de Gutta. 75

qua in conficiendâ quintâ essentiâ So-
lis prima materia existit adjungi
necesse est. Ea ex ejusmodi Recep-
to elicitur. Principio redige Limo-
nem in liquorem, denud reelevatum,
in quo perla calcinationem accipiunt,
exiccata resolvuntur, qua resolutio
in Elementum, cui prorsus nulla com-
plexio inest, erumpit. Est enim vis
hujus univêrsa similis quintâ Essen-
tia. Hartmannus in Chymiâtr. pag.
m. 38. Essentiâ perlarum præparatio-
nis hos ostendit modos. R: Salis per-
larum per acetum facti q. v. af-
funde Sp. V. rectificatissimum ad e-
minentiam 3. digit. & vase Herme-
ticè clauso illud ad digerendum in ci-
neres calidos loca ad 8 vel 10 dies.
Perla eo tempore essentiâ suam ad
instar olei spissi ad superficiem ipsius
Sp. V. remittunt. Hoc oleum per in-
clinationem separa cum Sp. v. à sub-
sidentia, inque vase benè clauso ser-
va. Remanentia olei Sp. v. recen-
tem affunde & ut prius digere, ac
toties essentiâ collige, cum priori con-
junge,

76 Prax. Chymiatr. Sect. I.

junge, quoties visum fuerit. Essentiam omnem collectam in cucurbitam inde, & lentissimo igne Sp. v. evo. sa, donec in fundo instar olei essentia remaneat. Datur à gutt. vi. in vehiculo conveniente. Item. Quod si cui dicta operatio nimis laboriosa videatur, is è Citri malis abjectis corticibus succum exprimat, eumque in MB. ut depuretur, per aliquot dies detineat. Tunc R. perlas contusas vino albo lotas, in matraccio affunde succi dicti ad eminent. 4. dig. in cineres calidos loca per 8. horas, videbis perlas solvi & quasi in liquorem butyraceum converti. Huic affunde rorem majalem destill. vel aq. meliss. ut solvatur in eâ solutio perlarum, aq. effunde iterumque affunde succi dicti q. s. digere, affusaque aquâ quod solutum aufer. Hunc laborem toties repete, donec pene tota soluta sint, relictis exiguis fœcibus Hinc liquores omnes conjunge & in cineribus igne lento aq. & succum exhilare permittite. Invenies pulverem

Cap. VI. de Gutta. 77

impalpabilem in quovis liquore resoluibilem. Cujus usus à gr. vi. ad ℥℥. ex aq. rosis majalis cum mannâ destillatâ vel ex aq. Cinnamomi cum aq. rosar. destillatâ aut Buglossâ, Sed hoc potius magisterium. vid. Paracell. Archidox. lib. vij. de Magisteriis pag. m. 810. Proposito modo, inquit, processus harum etsi simplices, tamen, crede experto, mirifica operatio ipsarum (perlarum) est. Non tamen sit per artem hæc virtutum actio, sed in naturâ ipsarum est, qua in grossâ substantiâ occultatur, & non potest operari, sicut mortuum corpus, sed resolutione factâ vivificatur corpus ejus. Felicius operaberis, si ad priorem operationem Essentiæ perlarum sumas spir. vini non communem sed Philosophicum, quem Paracelsus vocat spiritum vini circulatum.

Nota.

Essentia Corallorum. Paracels. lib. 4. de quintâ Essentiâ pag. m. 797. de vita longâ lib. 3. cap. xij. pag. m. 852. De variis parandi modis vide Johannem Ernestum de oleis variis

Essentia
Corallor.

78 Prax. Chymiatri. Sect. I.

riis Chymice destillatis. *Quercetani*.
Pharmacop. restit. cap. 24. Hartmannum in *Crollium*. Schröderum in *Pharmacop. lib. 3. cap. v.* Le Febure en *Traicté de la Chymie. part. 2. à pag. m. 755. ad 763.* Optima

Nota.

fit & genuina, si cum proprio menstruo, quod Corallia in se habent, ut nihil heterogenei accedat, fiat; nempe in secundâ operatione, in primâ enim solutio necessaria est, quæ fit per heterogeneum.

Essentia Antimonii.

Essentia Cheiri seu Antimonii, quâ solâ se laborantem Paralyti in integrum restituisse scribit Paracelsus in curationibus. Preparationem obscure tangit tract. 2. de *membris contractis. pag. m. 512.* Johannes Ernestus de oleis variis chymicè destillatis sequentem communicat processum *R. Sal. Tartari part. j. Antimonii part. ij subtilissimè terantur. (Si vero regulum antimonij acceperis erit melius) hac diligenter mixta fluant, donec non amplius effument, hoc factò effunde & videbis salem Tartari antimonio vel ejus regulo rubedinem ex-*

Processus.

traxisse in qua verum Sulphur anti-
 monij latet, hoc tenuissimè pulveri-
 sa, & sequenti modo procede. Pra-
 dicto antimonio in vitrum injecto
 spiritum vini rectificatum & tarta-
 risatum vel acetum destillatum tar-
 tarisatum affunde, vitrum optimè
 obturatum, ut rubedo extrahatur,
 digestioni committe: Et cum spiri-
 tus vini vel acetum rubicundum fa-
 ctum fuerit, illud effunde, aliudque
 affunde & id tamdiu repete, donec
 non amplius tingatur. Hanc rube-
 dinem pellicano infusam, ad dige-
 rendum per octo septimanas simo e-
 quino vel cineribus calidis commit-
 te, & cum iam sufficienter putruerit,
 in cineribus per retortam vel a-
 lembicum destilla, habebis oleum an-
 timonii dulce pulcherrimum perfecta
 rubedinis, hoc in balneo tamdiu se-
 para, donec fuerit purum & nulli
 rei aliena permixtum. Quod si ve-
 rò vim corrodentem non omnino
 deposuit, per spiritum vini opt. effu-
 sura

Sulphur
 Antimonii
 iii.

Oleum
 Antimonii
 vii.

Essentia
Antimonii.

sum iterum usque ad oleositatem
abstrahere: Ita enim verum habebis
Antimonii oleum, quod erit dulce &
omnis corrosivonis expers: hoc lente
admodum in lapidem coagula, cui la-
pidi rubedinem suam per spiritum
vini extrahere & spiritum rursus ab-
strahere, videbis ejus essentiam in fun-
do residere, quam aqua dulci ablue
& iterum exsiccata, ita enim Essen-
tia quinta Antimonii perfectissime
erit parata, qua utere ut didicisti.
Verum processus hic non adeo facilis
ac apparet, si obiter saltem inspe-
xeris, sed operosus & pyrotechni-
ce non leviter peritum requirit, Sub-
stitui potest talis &. Antimonii lbj.
Tartari lb. iij. calcina in crucibulo,
per horas sex vel octo, post exime
materiam, tere, & cum lixivio ru-
bedinem extrahere, quam filtra, aceto
insperso precipita & salem tartari
affusa aqua calida ablue, post affun-
de spiritum vini & essentiam Ex-
trahere, qua usque ad oleositatem evapo-
retur.

Oleum

Oleum, Tinctura, Magisterium Succin.
Succin. vid. Paracels. in Archidoxis
 lib. vj. de Magisteriis pag. m. 811. Schrö-
 der. in Pharmacop. lib. 3. cap. 30.
Rec. Carabe benè triti, affunde cir-
 culatum i. e. spiritum vini, digere in
 cineribus per dies & noctes sex:
 Hinc abstrahè & toties cohoba donec
 in fundo oleum appareat. Parac.
 loco citato.

Oleum Sulphuris, quod est tale: Oleum
R. Sulphuris, ceterin. comm. affun-
de in cucurbitâ aq. fort. ops. ad e-
minentiam quatuor digitorum, rur-
susque ter vel quater cohobando ab-
strahè. Sulphur, quod in fundo re-
manet fuscum super marmore vel ta-
bulâ vitreâ solve in cellâ, quod statim
fiet. Paracels. de conservatione rerum
naturalium lib. iv. pag. m. 388. vel quod
est S. Clossij R. Sulphur. rufi ʒij. resol-
ve in spir. Therebinth. clar. id quod
fiet intra diem super cineribus, solu-
tionem rubentem decanta, alium af-
funde, digere, separa per inclinasi-
onem, facès, quæ erunt per pauca, abji-

82 Prax. Chymiatri. Sect. I.

ce. Tincturas destilla igne arena
lentissimo ex magnâ retortâ, donec
ferè omnem spiritum therebinthina
recuperaveris. Guttilis autem ru-
bris apparentibus mutetur recipiens
& ignis paulatim auceatur, egredi-
etur oleum coccineum cum foetore
intolerabili, qualis est latrinarum,
ultimo retortâ ferè incandescente,
spissum & obscure nigricans. Hoc
rectifica & separa à spiritu There-
binthina superstate. Oleum autem
vase clauso digere per mensem in bal-
neo Maria, ubi foetorem deponet.
Plures modos vide apud Schröd. in Phar-
macop. lib. 3. cap. 38. Beguin. in Ty-
rocin. chymico cum notis Chrystoph.
Glückradts cap. vj. Le Febure en Trai-
té de la Chymie part. 2. sect. 6. sub
titulo : Comment. il faut distiller la
vraye huille du soulfre pag. m. 1180. &
seq.

Spir. vi-
trioli vo-
latis.

Spiritus vitrioli volatilis & oleum e-
jus. In volatilitate enim virtus ejus
summa & arcanum corroborans cere-
brum & spiritum vitæ. R. vitriolus

CFH.

Cap. VI. de Gutta. 83

crudum sed probè depuratum ac digestum, destilla per retortam, igne nudo, ita ut simul post phlegma subsequantur spiritus, quantum ejus fieri potest omnes. Quibus in excipulo subsidentibus, dum instrumenta adhuc calent, aufer excipulum, statimque in MB. aqua ferventis adaptato alembico sed probè affixo & recipiente parvo & aptè & cautè collocata, videbis statim volatilem spiritum per alembicum in excipulum transire, quem seorsim collectum diligenter serva. Ex vj. vel viij lb̄ vitrioli vix ℥iij. ad summum ℥b. haberi potest. Vel Solve vitriolum Vngaricum verum non corruptum in rore majali destillato, abjectis facibus & ablato ad saturationem menstruo, idem denuo lapidescere sine in frigido, postea vel calore solis vel hypocausi istius vitrioli exsiccati lb̄ v. vel vj. destilla per retortam igne nudo, tam phlegma quam spiritus omnes. Caput mortuum exemptum tere & super idem cohobis octo hanc destillationem si-

84 Prax. Chymiatri. Sect. I.

cuti prius repete, idque non nisi per
nonum alembicum absolue. Habe-
bis vitrioli spiritum penetrantissi-
mum, Dosis ℞. ad ℥j. in aq. conve-
nienti. Hartmannus in Crollium pag.
m. 225. & 226. Hos binos processus
selegi, quoniam ex ipso Paracelso De
rebus naturalibus cap. 8. de vitriolo
pag. m. 1052. sunt desumpti, plures vid.
apud Schröder lib. 3. cap. 26. Glau-
ber. part. 2. furnor. Helmontium Sub
titulo ignis veneris. Olei vitrioli præ-
parationes varias vid. apud authores
citatos. Et ut sulphuris ac vitrioli ma-
jorem fidem habeas, exemplo tibi sit
aurum fulminans, quod sulphure ac vi-
triolo ita figi potest, ut vim suam ful-
minantem penitus amittat, Et certè
in fulmine microcosmi, quod ex iis-
dem constat principiis ac aurum fulmi-
nans, idem tibi præstabunt officium &
à novo paroxysmo feliciter præserva-
bunt.

*Oli. vi-
trioli.*

*Essentia
Castorei.*

Nec minimam meretur laudem *Es-
sentia castorei.* Quam Ego cum spi-
ritu salis Armoniaci volatili parare so-
leo, & efficacissimam operatione, non
solum in hoc, sed & aliis morbis, de-
prehendi,

Mixtu-

Cap. VI. de Gutta. 85

Mixtura simplex sive de tribus de Mixtura
quâ Paracellus. de rebus naturalibus ra de tribus
cap. I. de vitriolo pag. m. 1052. Et
si hoc (spiritus vitrioli) factum, ad-
ditionem hanc magnarum virium
comperior, si spiritus Tartari correcti
addantur partes tres in respectu ad
vitriolum: & spiritus aqua Theri-
acalis camphorata partes quinque in
respectu ad spiritum vitrioli.

Et hæc in variis aquis apoplecticis Externa
& cephalicis Aq. vitæ &c. quæ vide
in dispensatoriis, propinari queunt.
Extra ad membra laxa confortanda va-
lent oleum petrae, ol. succini, Balsa-
mus sulphuris simplex & compositus,
liquor lumbricorum, oleum & spiri-
tus fuliginis &c. Sic & liquor ex
limacibus terrest. per digestionem
radiis solaribus in vitro expositis col-
lectus. Paracellus in consil. med. pag.
m. 691. Rec. Oleum pinguedinis taxii
eo modo quo vulpinum preparatur,
q. v. cui addatur vinum ardens q.
s. calefactum & tum inungantur
membra contracta. Oleum Taxii

86 Prax. Chymiactr. Sect. I.

Compositum vid. apud Schröder, lib. 2. cap. 41. sub titulo Balsam. antiparalytici S. Cloffij.

*Paraly-
seos Cu-
ratio.*

*Essentia
Tabaci.*

In paralyfi eadem, quæ modò de apoplexiâ dicta sunt, conveniunt remedia, inter externa laudat Hartmannus *Essentiam foliorum Tabaci* viridium cum Malvatico sine destillatione solâ infusione factam, si præsertim à sudoribus membra paralytica hâc essentiâ diutius fricentur; optimum erit si æger in Balneo Laconico sæpius sudet & ad hæc membra his modò & supra dictis externis remediis inungantur.

*Balneum
Laconicum.*

*Differen-
tia à cau-
sis Exter-
nis.*

Sunt & aliæ causæ externæ unde paralyfis fieri potest. 1. Contusio, casus vel ictus, tumque protinus vena secanda 2. *Dissectio nervorum* ubi nullum remedium 3. *Luxatio vertebrarum dorfi* subito facta, quæ in quantum possunt restituendæ & remediis externis supra enumeratis inungendæ. De Paralyfi & Lethargo ex vulnere capitis vide *Paracels. tom. 2. lib. 3. chirurgie magna Bertheonea dicto. cap. 14. & 15. pag. m. 351 & 352.*

*Ab Ar-
gento vi-
vo.*

A rebus narcoticis. ubi ratio causæ habenda, in specie ab *Argento vivo,* quæ

Cap. VI. de Gutta. 87

quæ metallariis frequens, vid. Paracels. *von Berg Kranckheiten*. lib. 3. pag. m. 666. & sequentibus. Curam vid. *Curatio*. pag. m. 668 ibid. quæ est talis. Infideat æger balneo, quod sit ex herbis mucilaginosi, sic & ex agrimoniâ, conis abieris, Juniperi, rad. hyrundi-naria, lil. convall. &c. & exhibitâ Theriaca vel Mithridatio benè sudet; post inungantur membra affecta sequenti unguento,

℞. Res. Pingued. Taxi
vulpin. ana ℥ss.

Therebinthia cum piper. cantharid. & bacc. laur. destillas. ℥viij.
Castorei destill. ℥v.

M. F. unguentum

Hæc ingredientia, quia in nimia quantitate ad proportionem minorem redigi possunt.

Est & Paralysis alia à Colicâ, de quâ à Colicâ vid. Paracels. de membris contractis tr. 1. cap. 3. pag. m. 508. In Theoricis figuris universalium mor-
tabulâ IV. De generatione con-

F 4 tra-

88 Prax. Chymiatr. Sect. I.

tractorum pag. m. 673. & 674. Tractatu de Colica pag. m. 523. & sequentibus. Helmontii jus Duum-

Curatio.

viratus pag. m. 243. No. 20. In curâ vehementiora purgantia vitentur. Profunt Clysteres frequentes ex emollientibus & carminativis, quibus alvus semper aperta teneatur. Ad intra datur Spir. Tartari à gr. xx ad xxx. Spir. Nitri, qui misceatur cum ana spir. vini ut fiat mixtura ℥ij ad ℥j, detur in aqua fontane haustu, Spir. acidus salis armoniaci, Essentia castorei cum eodem facta, Oleum sulphuris, Balsamus sulphuris compositus, qui est talis.

Bals.
Sulph.
compositus.

Rec. Flor. sulphuris ℔j
Galban.
Myrrha
Aloës succotrin ana ℥iij.
Croc. ℥ij.

Fulverisa & affunde ol. baccar.
Juniper. ℥iij. Spir. Theribintina
ad eminentiam 3 digitorum,
Digere & destilla ut scis.

Externè supra enumerata conducunt.
vid. Paracelsi, in consiliis med. pag. m

691

Cap. VI. de Gutta. 89

691. & insuper quæ in hoc tractatu in-
frà de Colicâ dicemus.

Alia à *Scorbuto*, quem vide suo lo-
co. Alia *Hysterica*, quæ est morbus
ex Caduco & ad curam caduci perti-
nent. Helmontius in ignotâ actione
regiminis pag. m. 271. No. 46. Fu-
ror uterinus nervos & musculos con-
trahit, artus claudos efficit, tendines
dislocat, musculos resolvit & membra-
nas crispas corrugatque sola regiminis
actione. Et paulò post. Tum de-
mum Paralytes, spasmos, palpitationes,
tremores & syncopes profert, nervos
contrahit. Quæ per Corallii tinctu-
ram volatilem, oleum succini, Salem
chalybis & his similia indies sano. Mi-
tiora eadem Narcoticis obediunt. A-
trociora quoque majora Chymix ar-
cana requirunt.

à *Scorbu-
to.*
ab utero.

Curatio.

In Lethargo eadem locum tenent,
quæ in apoplexiâ, nisi quod purgantia
mitiori dosi exhibeantur.

*Lethargi
curatio.*

CAP.

CAP. VII.

DE

Catharris.

Cathar.
rus quo
implex.

HActenus tota ferè medicorum schola, præsertim ij, qui salivam Galeni avidius lambunt, Catharros crepant, ut si conqueraris de humoris modò tenuis, modò crassiusculi per nares effluxu, Catharrum quem *Coryza* vocant, dicent. Si de gravativo faucium dolore, raucedine & deglutitionis impedimento Catharrus, qui ad fauces dilabatur & *Bronchos* dicitur, in causâ erit. Si præter hoc de spirandi difficultate & libera aëris ad pulmones transitu denegato, Catharrum nimis crassum notabilique copiâ ad pectus dilabentem idque ita implemtem, ut aëri via intercludatur, accusabunt, quem *suffocativum* vocant, juxta illud magis tritum.

*Si finis ad pectus dicatur Rheuma
Catharrus,*

Cap. VII. de Catharris. 91

Si ad fauces Bronchos, si ad nares esto Coryza.

In dentium dolore, tussi, febre he-
ticiâ, læsa ventriculi coctione &c:
Catharrus accusabitur. Quem in ge-
nere sic definiunt, quod sit humoris pi-
tuitosi & excrementitij i capite in sub-
jectas partes prolapsio. Humorem istum
in cerebro generari ajunt, ex frigiditate
stomachi & caliditate hepatis ipsi in-
cumbentis vapores inter coquendum
copiosè elevari ad caput, quos cerebrum
frigiditate suâ in guttas cogat, largam
catharorum materiam, non aliter ac
vapores ex herba in alembicum ascen-
dant ibique condensentur, aut superi-
us ad operculum ollæ ferventis colligantur.

Quid sit

Vnde

& quo
modo
fiat

Inter Galenicos sanius quidem lo-
quitur Fernelius de vaporum ascensu
ex stomacho ad caput de part. morb. &
sympt. cap. iv. pag. m. 276. & cathar-
rum distinguit in internum & exter-
num. loc. citat. pag. m. 275. internum
excrementum cerebri statuit; Hujus
nim amplam copiosamque medullam
multo egere alimento, è quo necesse
fit

Fernelio
est vel

internus

92 *Prax. Chymiatr. Sect. I.*

fit multum excrementi gigni. Maxime verò si impetisè frigidum humidumque aut alià id ratione imbecillum sit, illique copiosius vel non satis congruum alimentum suppeditetur. His à causis ubique magnum fieri excrementorum proventum. Quumque moderatum excrementum sit, id omne in priores cerebri sinus recondi, qui in id quodammodò destinati sint: Quum verò immoderatus exuperet, extrinsecus etiam circum cerebrum circumque meninges dispergi & fluctuari, quo per interiora ora venarum effusum sit. Cerebri sinus seu ventriculos faciliè per palatum expurgari, reliquam verò capacitatem tum per nares, tum per aures, & oculos. Quod si verò non expurgentur per loca consueta, destillationem ad partes interiores ruere, inque his varios morbos excitare; In nervorum origines apoplexiam, paralytin stuporem & tremorem: in sensuum organa cœcitatem, surditatem, tinnitum aurium, odoratus privationem: in nares gravedinem: in fauces & asperam arteriam raucitatem: In intestina alvi profluvium: hincque si in Jecoris venas se insinuet, crassescentem tum eas

tum

Cap. VII. de Catharris. 93

tum viscera infercire obstructionem-
que parere.

Externum catharrum esse excremen-
tum, quod in externis capitis partibus
colligatur, maximeque sub cute ver-
ticis quò venarum per faciem & tem-
pora in caput irrepentium extrema
desinant. Quoties enim hæc vel sero
vel humore multo turgeant, alimen-
ti reliquias & supervacua sub cutem
effundere, quæ præ cutis crassitie ac
densitate vaporare vix queant. Hinc in
externas corporis partes ferri destilla-
tionem in oculos, in maxillas, in den-
tes, in cervicem, in scapulas, in brachia,
in latera, in dorsum, in lumbos, in
coxendicem, in crura, in omnes deni-
que articulos: eamque tum omnis ar-
thritidis tum omnis ferè doloris exter-
ni causam esse se deprehendisse.

Est nulla sunt quæ dicta; Has som-
niorum umbras, quæ luce veritatis ac-
cedente facile dissipabuntur, intue-
mur penitus; Dicunt catharrum gene-
rari à vaporibus è stomacho ad caput
evectis ibique frigiditate cerebri in
guttas quasi coactis. Si vis quaera-
mus per quas vapores hi ascendant,
oesophagum dicent; Seq. 1. ventricu-
lus

vel
Exter-
nus.

Utraque
reijciuntur
sens.

2.

94 Prax. Chymiatr. Sect. I.

lus naturali instinctu fibris suis circularibus ab assumpto alimento clauditur. Bartholin. in anatom. reform. lib. 1. cap. 9. 2. Si gula pateret secundum longitudinem, quia non datur vacuum, aërem in se contineret & sic unoquoque bolo deglutito ructus sequeretur, suavis sane harmonia tunc, si decas rusticorum mensæ assidentes cibum capiant. 3. Ast illa obliquitas statim concidit, quæ si violenter à vaporibus distenderetur continuus esset ructus. 4. Nec per poros ventriculi ascendere possunt, illi enim inordinate patent ad externas partes, quo igitur duce ad cerebrum manucentur. 5. Et si ascenderent prius per aërem expiratum diffarentur, quam cerebrum obscuro tramite peterent. 6. Omnis anhelitus foeteret & cibos oleret, cui experientia obloquitur.

Et posito quod vapores ascendere possint, quod nam in cerebro reperient planum aut concavum, & quidem instar ollæ opereuli aut alembici, super quo in guttas cogantur. Nec cerebrum frigidum est in se & absolutè, sed in respectu ad cor, quod est calidissimum, dicitur frigidum.

Sa

Cap. VII. de Catharris. 95

Sanius & verisimilius eo, uti dixi, sed neutiquam verius loquitur Fernelius, dum catharrum *internum excrementum cerebri vocat, quod per nasum, aures, per palatum, per oculos expurgari debebat.* Ita omnium ferme Medicorum consensu. Verum perspicaci anatomiz innotuit sordium colluviem à reliquà massâ separari & excerni naturaliter per glandulas nasi, aurium, faucium aliasque extra cerebrum existentes.

2.

*Prob.
Contrar.*

Miror denique, cur in capite loco alias exquisitè sensibili adeo indolens sit hoc excrementum, & in destillatione talem concipiat furorem.

Nec viâ patent, per quâ dilabi possent; Dices per basis craniiforamina ad oculos, dentes, fauces & pectus, in specie per os cribrosum ad nares: Hoc pervium esse plures negant, periculum fac & comperies, nihil per id liquoris cogi posse, foraminosum quidem non nego, sed fibrillis nervorum olfactoriorum adeo oblitum, ut nullus penitus dabitur transitus. Sic & illa basis craniiforamina à nervis, arteriis, venis,

96 *Prax. Chymiatri. Sect. I.*

nis, ad cerebrum intrantibus tam exactè & adzquatè implentur, ut justam adedò thecam faciant & tam æquam, quod locus decursuri excrementi non sit. Et licet mucus labatur in fauces, hasque diversimodè & male affectet, juxta diversas mucii indispositiones; veruntamen nec iste mucus, nec ejus stillatio, rationem catharri habere possunt. Non magis, quam lotium è rene in vesicam labens, catharrus est dicendus. Quapropter si mucus insipidus, falsus, acer vel acidus, fluidus, aut crassus, labens ad partes, quibus naturaliter purgandus depuratur, tanquam emunctorio, non est dicendus catharrus, ut etiam malè afficiat partes, prout utriusque vesicam si afflixerit. Helmont. in deliramentis catharri pag. m. 350. no. 16.

Ad Externum excrementum sub cute cranii, quod attinet, de hoc ut novo invento triumphat Fernelius loco citat. *Hic certe fons, hic fomes omnis externa desillationis, quem miror neminem veterano animadvertisse.* Sed san illud datur, credas, quod velis, vasa separatoria ibidem non novi. Et si daretur, illud per sudorem aut diaphoresin facilius exterminaretur.

Lea.

Cap. VII. de Catharris. 97

Catharrus, ajunt, frigidus est ac humidus; Hinc calefacientia & exsiccantia largiter propinantur, fontanelle uruntur, cantharides applicantur ut avidis suis labris aquam ad nauseam usquebibant. Et licet theoreticè aliquando de catharro ab humore calido dicant, hunc tamen praxis eorum non novit; Quod si pharmacopolium intraveris recepta non nisi calefacientibus & exsiccantibus referta videbis, ut sui axiomatis contraria contrariis curari oblitos esse jures. Hæc est catharri curatio, innocenti corporis carnisficina potius. *Es hilft nichts darvor, der fluß muß ausgetrocknet sein, und wird manchem darüber so eingeheizt daß ihm die seele aus der stuben entlaufft.* Vid. Ferriolum de morboosi ventriculi infelici hæcenus tentatâ curâ.

Curatio

Eius curatio

Itaque cum non datur materia nec locus catharri in cerebro, destillationem probare nequeo.

Et sic concludo nec dentes, nec rancas ægreque deglutientes fauces, nec pulmones tussientes difficulterque respirantes, nec ventriculum imbecillum

Concl.

G do

98 *Prax. Chymiatr. Sect. I.*

Not.

dolere ex destillante catharro; Sed ex indigestâ ultimi alimenti sui materiâ, Quam Paracelsus vocat TARTARUM. Hunc vide, in libr. de morbis Tartareis à pag. m. 283. usque ad pag. 316. Item, libr. de Tartaro & morbis ex eo ortis cum annotationibus à pag. m. 392. ad pag. 443. Morbos, quos ex catharro alias oriri volunt Galenici singulos vide suis locis.

Interim cum aliis vanitates & catharri deliramenta salubri pœnitentiâ rideo, hominumque ægrotorum sortem deſeo & pergo ad

CAP:

CAP. IIX.

De

Oculorum Morbis.

Oculorum morbi sunt vel partium eos ambientium vel constituentium. Partes ambientes sunt palpebræ, cilia & caro angularis, igitur

I. De Palpebrarum vitiis
Quæ sunt

INTUMESCENTIA Palpebrarum, Græcis *εμφύσημα*, Est tumor palpebrarum latus, mollis, œdemati similis, sine coloris mutatione.

Causa est vel *interna*, nempe mucilago superflua residua sive indigesta ultimi alimenti materia; Liquor antequam per salem in Tartarum perfectum coagulatur, mucilago dicitur & nisi sal accedat Tartarus generari non potest; Generatio enim tartari est in sale &

*Morbi
Palpebrarum.*

Intumescentia.

*Causa
Interna*

62

mucila-

mucilagine. Paracels. cap. 3. demor-
bis Tartareis pag. m. 287. & 288.

Curatio

Curatio est facilis, quia Tartarus nondum est generatus. Paracels. loco citato. Adhæc, generationem Tartari esse in sale & mucilagine. *Archaus quoque adsit, quia morbi faber est, horum enim trium uno deficiente generatio Tartarci morbi non fiet & hoc ratione morbi melius est.* Adhibitis calentibus linteis dissipatur, sæpè sponte evanescit, & si perseveret, fiat fodus cum spongiâ ex decocto emolliente & dissipante, & inungatur *oleum philosophorum* &c. Imponi etiam potest *Empl. de vigo sive Mercurio*, quod vide apud Paræum in *Thesauro Chyrurg.* lib. xxv. de medicament. facultat. & composit. pag. m. 613.

*Causa
externa.
Curatio.*

Vel *Externa*, ab ictu 1. *Apis* aut *vespa*, tum aculeus eximendus, animalcula contrita imponenda, vel spiritus mellis aut mel ipsum inungendum. 2. *Araña*, tumque *Theriaca* inungenda aut pulvis bufonis combusti in duplicato linteo imponendus, 3. *urtica*, ubi locus vino tepido abluatur, & ol. oliyarum aut

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. 107

rosar. Philosophorum, vel succus platanis illiniatur.

ΤΡΑΧΩΜΑ est internæ palpebrarum superficiēi asperitas cum rubedine & pruritu; nonnunquam & cum pustulis seu tuberculis semina ficus vel milij referentibus. Vnde tres ejus gradus. *Τριχασμα μω.*
1. Cum palpebræ, si invertantur, inæquales ac asperæ apparent, cum rubedine & pruritu. 2. cum præter modo dicta adhuc ad sunt manifesta jam asperitas ac rubor, adeo ut emineant quasi granula ficus, Græcis dicitur *σύνωσις*. 3. Quando inveteravit malum & pars interior palpebræ exulcerata est ac scissuram & callositatem contraxit, dicitur & palpebræ callositas, Græcis *κόλωσις*, Huc pertinet & scabies sive *ψωροφθαλμία*. *οις gradus distinctis.*

Horum causa est mucilago Tartareo-Salina secundum propositos gradus coagulata. *Causa*

Curatio præmissis universalibus, nempe Tartarum solventibus & purgantibus, apponatur cum petis lineis unguentum rosarum additâ emulsiōe, vel mixtura *Curatio*

ra palpebris inungatur. Præstantior se-
quens

Aqua Ophthalmica Cæru- lea

Rec. Calcis viva benè usta & in
frustis integris, quæ aëris vel aquæ
injuriam non passa sit lib. IV. pone in
vase amplo stanneo & superfunde aq.
pluvialem aut fluvialem usque ad e-
minentiam dimidii pedis, sine lentè
resolvi & agita subinde spatulâ lig-
neâ usque dum aqua benè impragna-
ta sit sale calcis, quam filtra & ser-
va usui. Hoc tertia vice repete cum
aquâ recenti & singulas filtrationes
seorsim serua. Nunc Recipe aq. pri-
ma part. j. secunda part. ij. tertia
part. iij. misce inuicem & in lib. j. hu-
jus aquæ dissolve drachmam unam
salis armoniaci, infunde dissolutio-
nem hanc vase cupreo aut æreo, &
retine in eo duodecim aut quindecim
horas vel usque dum instar Sapphi-
ri orientalis tingatur; Post filtra cæ-
ule

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. 103

Et & usui serua in ampullâ vitrea.

Cujus gutta una vel altera loco affecto instillari possunt, vel solæ, vel si nimio sale imprægnata sit, ut teneriores personæ vel loci mollities ferre nequeant cum aquâ fœniculi, rosar. plantag. &c. permulceri poterit.

Hæc aqua tibi erit instar omnium, quæ alias ex Tutia, vitriolo albo, &c. cum aquis destillatis fiunt collyria. Magnarum quoque virium est Spiritus Tabaci guttæ aliquot aut grana quædam Salis ejusdem in aq. Euphrasia, florum Cyan. fœniculi, rosarum, &c. diluta; aut illa non sunt in promptu parata Rec. Cinerum Tabaci, infunde cum modò dictis ex herbis ophtalmicis destillatis aquis calidis, post filtra & adhibe pro arbitrio. Nota, quod medici sit Collyria probare, etsi nimis acriâ & mordacia cum aquis prædictis demulcere in quantum sufficit. Extemporaneum est medicamentum palpebris inversis salivam Tabaci fumum tubulo jejuni haurientis plumâ leviter illinire. Post adhibita hæc topica statim oculus cum

104 Prax. Chymiatr. Sect. I.

lacte tepido vel decocto emollienti fo-
mentari potest.

*Inversio
quo
Ἐκτρο-
πιον.*

*vel
λαγό-
φθαλ-
μῶ.
Causa.
Et*

INVERSIO quæ est vel *ἐκτρο-
πιον*, cum interna palpebræ inferioris
pars invertitur & deorsum trahitur, ut
cum deformitate videatur & instar ru-
bræ carnis appareat, neque cum supe-
riore committatur, sed pendet atque
hiat. Vel *λαγόφθαλμῶ* cum su-
perior sursum trahitur, ut oculum
totum tegere non possit, sed per som-
num etiam aliquando apertus manet o-
culus. Oriuntur vel à convulsione &
paralyssi, quæ curantur ut convulsio &
paralyssi communis. vel à vulnere vel
ulcere oculi malè curato, quæ incisi-
onem requirunt, de quâ vide Chyrur-
gos.

Curatio

LAGOPHTHALMUS infantium
consuetudine malâ inductus contra-
riâ consuetudine corrigendus, pannis
scilicet nigris cunas circa caput obvol-
vendo & ad pedes luculam aliquam
statuendo, quam continenter infantes
aspiciant.

*Paralyssi
Oculi.*

Paralyssi Oculi, cum palpebræ spon-
dè attolli non possunt, rarè accidit sine
alia

aliarum partium resolutione & difficilius curatur.

II. De ciliorum vitiis.

Et sunt HORDEOLUM quod est tuberculum in summâ palpebrâ succrescens è palpebræ margine & è cilio, oblongiusculum & in abscessum ferè definit, grano hordei simile. GRANDIO est tuberculum rotundum, translucidum huic atque illud mobile. LITHIASIS similis ferè affectus; videlicet in palpebrâ generantur nodi & excrecentiæ & aspera quædam corpora lapidis instar dura & oculos prementia.

Causa est Tartarus coagulatus, à quo sal coagulans discessit, quod constat ex eo, quod nullus adfit dolor ab intra. Paracels. lib. de morbis Tartareis cap. 3. pag. m. 287. sub lit. c. Sal discedit, mucilago est corpus, Sal coagulans, & post factam coagulationem abit in excrementum.

Curatio. Hartmannus jubet hordeolum jejuno ventriculo sæpius masticatum applicare. Alij, corpore muscæ capite abjecto locum fricare; Ego hordeolum manibus aperire soleo gypseamque

Hordeolum.

Grande Lithiasis.

Causa

Curatio.

que materiam eximere, post bals. sulphur. Therebinthinato leviter tangere & parvum emplastrum de galbano aut ammoniaco imponere. Potest quoque, si suppurari non vult secari.

μαδα-
πορις.
Causa.
Curatio

ΜΑΔΑΡΩΣΙΣ est pilorum deflu-
vium in ciliis, aliquando rubedine tur-
gentibus & lucentibus. Causa est vel
materie defectus vel humor radices eo-
rum erodens. P.P. Laudatur sequens,

℞. Nuc. avellan. ust.

stercoris murium torr. ana ℥i.
pingued. Vrsi ℥ij.

M.F. linimentum.

τριξί-
νος.
Causa.

Curatio.

ΤΡΙΞΙΑΣΙΣ est, cum pili intro-
vergentes sub cæteris nascuntur, qui
tunicas oculorum pungunt. Causa est
apertio inconstutorum pororum, ad in-
terna respicientium, ex quibus pili pro
dispositione erumpunt. Curantur evul-
sione, de qua vid. chyrurg. quam in-
unctio lactis canis & sanguinis ranarum
viridium excipiat.

⊕ ΘΕΙΡΙΑΣΙΣ est pediculorum
proventus ex excrementi fermento &
femi.

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. 107

femine; adfunt & per contagium. Præ. *Curatio*
stantiffimum est fequens.

℞. *Vng. rofat.* ℥℞.

Sulphur. virg.

Staphis agria ana ℥℞.

Mercurij alb. præcipitati

& benè edulcorati ℥℞.

M. F. unguentum.

Vel tantum locus fricetur, panniculo isto quo aurifabri in deauratione uti sunt (*den lappen, vvelchen die goldschmied beim vergulden gebrauchet*) Mercurio enim imprægnatus est, qui pediculorum infensissimus hostis.

III. De carnis angularis
vitiis.

ENCANTIS est *caruncula Encant.*
anguli majoris præter naturam ex-
træscencia & Eminentia.

Causa est nimis laxa & mollis glandularum intra tunicam dispositio, que cum ideò officium separationis ritè peragere non possit, à copiosiore alimento affluente porisque se insinuante ob-
Causa
ruitur

ruitur & magis distenditur, ideoque & majori solita mole excrefcit. Mala pterygiorum curatio aliquando causa antecedens esse potest.

Curatio. Curatio fit vel per medicamenta superfluum carnem absumenda ut sunt Flores æris, vitriolum calcinatum, alumen ustum, Aq. fort. ung. Ægyptiacum, Apostolorum &c. vel sectione aut cauterio de quibus vid. chyrurgos. Cauterium agendum est, ne dum studemus superfluum carnem auferre ulcus immedicabile inducatur, nec tota caruncula absumenda, ne affectus contrarius Rhyas sequatur.

Rhyas. RHYAS est caruncula anguli majoris imminutio vel absumtio cum involuntario lachrymarum effluxu.

Cause & Curatio. Oritur vel ab incisione, quæ incurabilis: Vel à medicamentis vitis corrosivis adhibitis, ubi Sarcotica, si non plane exesa fuerit, præstant, ut sunt ol. Phosphorum, item Aloës, crocus Martis, vitrum antimonii in pulverem impalpabilem redactum &c. Vel ab Epiphorâ de quâ jam

EPI.

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. 109

EPIPHORA est copiosa tenuis acris & falsi humoris sub specie lachrymarum in oculos præter naturam facta fluxio.

Galenicis Ephiphora soboles est *Causa* *Charri* à cerebro ad oculos ruentis, de quo vid. cap. præced. Quod si verò veram causam ex anatomia corporum naturalium spectemus, erit *siccum resolutum*, non humidum propriè dictum, sive *Sal Tartari resolutus* in ipsis glandulis, non ex cerebro eò defluens; In glandulis enim fit separatio alimenti ab excremento è quo Tartarus concurrente spiritu Salis generatur. Sal coagulationis causa est, vid. Paracels. libro de morbis Tartareis cap. 9. pag. m. 297. item cap. 3. pag. m. 287. Item cap. 5. pag. m. 290. Item cap. 12. pag. m. 302. Item *Paramiri* libr. 3. de origine morborum ex Tartaro tract. 2. pag. m. 54. & seq. Et levi occasione resolvitur, cum proprium salis astrum sit resolutio; Tartarus generatur ex elemento aquæ propterea coagulationi & resolutioni obnoxius. Exemplo sit Sal Tartari, quod facillimè in loco humido in liquore abit, qui vocatur oleum Tartari per deliquium, vid. Paracels. lib.

110 Prax. Chymiatr. Sect. I.

Epiphora alia.
lib. 1. paramiri de origine morborum ex tribus primis substantiis cap. V. pag. m. 45. & 46. Est & epiphora sine dolore, calore & rubore, quæ provenit ex sero è glandulis profuente, non accedente sale corrosivo aut coagulante.

Curatio.
In curatione præstat Sal Lwis verum, unicornus minerale in subtilissimum pollinem redactum, sic & sequens Collyrium

Collyrium Antimoniale.
℞. Vitri Antimonii in imdampabilem Pulverem coneriti ℥j.
Lap. Hamatic.
Sang. dracon. ana ℥℥.
Camphora
Aloës
Ireos florent. ana ℥j.
Aq. flor. Cyan.
rosar.
fenic. ana ℥x.
Succi rutha
chelidon. ana ℥℥.

℞

Cap. IIX. de Ocu! Morbis. III

Infunde & digere per viginti dies
in B. V. vel radiis solaribus
sapius vas commovendo &
agitando.

Quod satis laudare nequeo & in suf-
fusionibus oculorum carnisque angu-
laris & palpebrarum exsiccandis & de-
purandis ulceribus, cujus generis et-
iam est

ÆGILOPS seu **FISTULA** *Ægilops.*
CHRYMALIS quæ est Tuberculum
inter majorem oculi angulum & nares
plerumque cum inflammatione, quod a-
liquibus priusquam in ulcus erumpat
Anchilops, post eruptionem si in fistu-
lam dehiscat *Ægilops* dicitur; aliis an-
te & post eruptionem *Ægilops* nuncu-
patur.

Causa est sal reverberatus aluminosus; *Causa!*
quod pulchrè deducit Paracelsus in lib.
I. Paramiri de origine morborum ex tri-
bus primis substantiis pag. m. 46. Das
aber reverberire wird das ist ein an-
der Sal, und ist liquidum humi-
dum: dasselbig distillire sich uff und
ab

112 Prax. Chymiatri. Sect. I.

ab in seiner anatomy: und heist re-
verberatio. Dann ursach kein hitz
noch frembde geyle mag ihm in seine
substanz geben, sondern zugleich
weis, vwie vasser und oel nicht ge-
mische vwerden mögen: also mögen
andere dinge in das nicht gehen. Also
gehen die spiritus ob diesem saltz h. u.
und vieder hin; auff und ab, so
lang hiß es vvirde eine Mucilago,
oder Viscositas, alsdann so hat es
seine schärffe mehr dann es sie haben
soll, also geht es durchaus, das ist die
inwendige hitz treibt sein wve-
sen für de leib heraus, alsdann so fängt
es an auch zu löchern und dergleichen
eufferlichen schaden zu machen. Al-
so vwisset von dem saltz, Daß es sich
neiget in sein arth, nachdem und es
ist ander natur: Daraus dann viel
kranckheiten entspringen, die ich in
Chyrurgiâ heisse vulnera ærugino-
sa. Dann ein jeglicher roß, vvirde
von ihnen heraus getrieben durch sei-
ne poros, und am lufft hat es seine
operation &c: vide eundem in Chyrur-
giâ

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. 113

giâ magnâ lib. vij. von offnen Schâden
in Ipecie von fistulen pag. m. 399. item
lib. 2. Bertheonea cap. v. pag. m. 361.
& 362. Tractatu von offnen Schâden
unde geschwâren cap. VI. de fistulâ pag.
m. 575. sinus fit, quando Agilops non
sat cito aperiatur, aut quod pus post aper-
tionem non liberè effluat, sed diutius co-
hibeatur, quo fit ut in subjectas partes
semper agens easdem exedat exaerque.

Curatio. Tuberculi nondum ru-
pti superficies secari potest, ut follicu-
lus materiam continens adimatur. Si
apertum est, nec tamen satis patet, pe-
nicillis ulcus amplificandum est. Pest
ad mundificandum ulcus & restinguen-
dam salem corrosivum optimè valet,
Collyrium modò dictum Antimoniale.
Item Aqua opthalmica Carulea, quam
vide supra, de hâc le Febure in Fracta-
ru de Chymia. Hec aqua non habet
sibi æquale, ad omnes affectus oculorû,
absque respectu à quâ causâ oriatur.
Nam sal calcis viva cum sale volatili
urinae, quod virtutem salis armoniaci
constituit, permixtus, vitriolum sub-
tile ex cupro & are extrahit, quod
inseparabiliter reperitur in aquâ &

Curatio.

H com-

communicat virtutem refrigerantem,
mundificativam & desiccativam ;
Dicam insuper, quod haec etia salia i-
ta invicem conjuncta extinguere &
depellere possunt omnem malignita-
tem salium acrium corrosivorum, &
mordicantium, quae sanguinis serosi-
tati permixta sunt & quae sunt vera
causa efficiens non solum doloris, in-
flammationis & ulcerum oculorum :
sed etiam plurimum, omnis pruritus,
omnis eruptionis & ulcerum, quae ori-
untur & in externis humani corpo-
ris partibus formantur. Ideoque haec
aqua utilis non solum contra affectus
oculorum, sed quoque contra prurigi-
nem, scabiem & ulcera.

Commodè quoque adhiberi poterit
unguentum tale Hartmanni

℞. Sulphur. viv.

Aceti fortiss.

Aluminis,

Salis ana ℥ss

Rad. lapath. acut. rec. ℥ss.

℞. Unguentum.

℞.

Cap. IIX. de Ocul. Morbis 115

*Agilopi herba quibusdam specifi-
cum est, cujus farina cum plantagine aut
parietaria aut portulaca in modum cata-
plasmatis apponatur.*

Paracelsus in Chyrurg. magn. lib. VII.
von offenen schäden in specie von fistu-
len, pag. m. 401.

℞. ol. de ferro,
de saturno ana ℥i.
Mercurialis ana Diß.

Misce.

Quo margo fistula externa mane &
vesperi ad dies novem ungetur. Tom.
1. lib. Paramiri IV. de origine morbo-
rum matricis, pag. m. 78. Ein loch
das aus dem menschen frist in den leib
durch die haut, was ist es anders
dann ein Mineral: wie ein salz,
und neben dem Sal ein grad, ein
Genus. Darauf nun folget der Col-
cothar heilet das loch, warum?
Darumb daß der Colcothar das Salz
ist, daß das loch macht. Also heilet
Mercurius seine löcher auch, und
andere mehr Arsenicalia, und der-
gleichene: Kanstu das auswendig se-
hen,

H 2

16 Prax. Chymiatri. Sect. I.

hen, das war ist, und sein unter-
scheid, so dir die erfahrenheit gibt,
daß dis Genus salis das heilt, und
daß ein ander Genus und artz Salis:
Vndt siehest darbey, daß die dinge
keine wunden heilen, sondern die
Consolida, Mumia, Balsama hei-
len die wunden die nicht salia sindt.
Dann warumb? die wunden kom-
men nicht aus dem saliz, darumb
helffen die Salia, vitriola, Mercu-
rij, Arsenica nicht. Darumb daß
die löcher vom saltz kommen und
die Balsama, Mumia consolida nicht
saltz sindt, Darumb helfen sie nicht
in den löchern.

Curacionem Chyrurgicam per cau-
terium actuale vide apud Paræum lib.
xvj. de multis aliis, quæ Chyrurgiâ cu-
rantur, affectibus. pag. m. 354. & alios.

Partes oculum constitu-
entes sunt Tunica, humores &
Nervus. Unde

I. De

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. I. 7

I. De Tunicarum morbis
quæ sunt.

*Morbis
tunicarum.*

OPHTALMIA est adnata tuni-
ca inflammatio. Ejus species sunt TA-
RAXIS seu PERTURBATIO,
cum oculi leviter tantum inflammati,
cum exiguo dolore & rubore. XE-
R O P H T A L M I A, quæ est, sine
lachrymis aut materiâ effatu signa ef-
fluente, sicca inflammatio. C H E-
M O S I S, quæ est magna inflammatio
non adnatam solum tunicam sed & cor-
neam ac palpebras ita obsidens, ut hæc
quasi invertantur nec claudî possint, il-
laque supra pupillam intumescat.

*Ophthalmia
ejusque
species.*

Causa est quæ inflammationum, quam
Galenici sanguinem biliosum statouit,
qui cum copiosè fluat, primò arterias
majores occupet, deinde minores &
minimas, tandemque non omnis in ve-
nas assumtus ad inania spatia perveni-
at, excire aliquam solutionem conti-
nui & dolorem, cum rubore vasorum
turgentium, & lachrymarum affluxum,
si multo sero sit permixtus: Alii certum
est in sanguine veras inflammationes
non gigni, nisi in eo prius semina in-

Causa.

H 3

flam.

I. 8 Prax. Chymiatri. Sect. I.

flammationum delituisent, quæ occasionem opportunam ad ebullitiones & paroxysmos intempestive excitandas præbeant. vide Severinum in idâ medicina philosophica cap. XII. de Generatione & transplantatione morborum. Semina verò illa sunt mucilagines tartaræ, quæ beneficio supervenientis tincturæ alterius cujusdam impuritatis, sulphuræ videlicet, facillè expelluntur; Vbi enim impuritates Salino tartaræ & Sulphuræ commiscetur, hæc illas expellere nituntur; illæ verò renituntur & sic lucta intestina oritur, quæ effervescentiam parit, unde vasorum expansio & inflammatio,

Curatio.

In Ophthalmiâ prodest venæ sectio & exhibitio deoppletivis Spir. vni-
ol. Sulphur. ol. Luna, purgatio valida per inferiora, vitanda verò vomitio; Hippocrates Sect. IV. de locis in homine; *Quod si oculi subito inflammationem concipiant, nihil ominus illinito; sed fortissimè per inferiora purgato, vitando ne vomitum facias &* aph. r. 17. sect. vj. Ophthalmiâ laborantem alvi profusio corripit bonum. Quæ fund me. tum habent in re & ex principiis

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. 119

cipiis Medicinæ fluunt, quæ vide in I-
daâ medicina philosophica Severini loc.
modo citato. Post topica & discuti-
entia, non tamen ob initio statim nisi
exactis tribus diebus, ut monent pra-
ctici, adhibenda: Præstant lac. mulsebre,
quod non diu relinquendum, sed lingua-
lis horis mutandum, ne calore oculi
acefcat & acrimoniam contrahat. A-
qua ex albumine ovorum, quæ est hæc
apud Hartmannum. Coquantur ova
ad duritiem, deinde per medium
dissectis (*ungeschelet*) ovis eximan-
tur vitelli, postea cum quibusdam
albuminibus ad duritiem coctis & re-
nuer quasi in pulvem cum cutello
sectis cavernas reliquorum ovorum
comple, partibusque debite conjun-
ctis & filo colligatis in cucurbitâ præ-
cisè in medium ex filo suspende, ne
spondilia ab iis tangantur. Obstru-
ctò orificio cucurbitæ in MB. colloca-
tur & coquantur, videbis albumina
secta paulatim in liquorem destilla-
re, quem probè ex fundo cucurbitæ
collectum (est nimirum satis exiguus)
cum pennæ plumâ applicare po-
teris. *Aq. flor. Cyani. & Cichorei*
hoc modo paratz. Rec. flor. Cyani
vel Cichorei ante exortum Solis col-

*Aq. ex
album.
ovorum
Hartm.*

*Aq. flor.
Cyani &
cichor.*

120 *Prax. Chymiatr. Sect. I.*

lectos q. v. coque in vitro angustioris orificii, quod subere & vesicâ benè munitum massâque farinaceâ, ex quâ panis coquitur, benè loricatum alterius panis instar in clibano coquito, post exprime liquorem e floribus & per balneum destilla. Mihi in usu sequens: *Rec. Phlegmatis urina ex destillatione Mercurij microcosmi vid. supra cap. vj. collecti, infunde per viginti quatuor horas in pelvim cupream, filera, adde tutiam, Camphoram, Saccharum Saturni & utere.* Paracels. in primo manuali tom. 2. pag. m. 31. sub lit. C.

℞. Sarcocolla. ℥j.
Camphora ℥ij.
Tutia ℥ij.
Croci ℥j.

distemperetur cum vino & aq. rosar. & oculis bis vel ter instilletur & mirabiliter valet. Possunt & palpebræ hoc unguento inungi.

℞. Ung. alabastr. ℥j.
Lap. calamin.
Camphor. trit. ana ℥ij.

Misc.

Nec

Cap. VII. de O. ul. Morbis. 121

Nec aliter potui quin bonis Aq. Cæ-
ruleam Ophthalmicam emendatiorem
communicem;

Rec.	Aq. flor. Cyan. chelidon. Euphras. rosar. proprio sale acuatas. ana ℥ij.	Aq. opibalos. carul. e- menda- rior.
------	--	--

Superfunde calci viva injuriam
aëris non passa, cujus sale quoque im-
pregnatas filtra, adde

Phlegmatis urine ex destillatio-
ne Mercurij microcosmi
collect. ℥iv.

Salis, ex fæcibus ejus extracti
vel

Salis armoniaci ℥i℥.

Stet in vase cupreo aut aurichal-
cino, donec perfecte colorentur; post
per aliquot menses soli expone, filtra
& usui serva. Hæc aqua, quæ in
oculorum morbis est stupenda, cum
aquis destillatis simpl. permulceri po-
terit ad usum pro medici arbitrio.

Crolo

Crollius in libr. de signaturis rerum, *Oculi bovis humorum chrySTALLINUM destillatum*, omnibus oculorum vitiis succurrere scribit: Quomodo verò destilletur non addit, Ego hactenus operationem non tentavi.

Vnguis oculi.

VNGUIS OCULI seu **Pterygium** est nervosa duriuscula & albicans membrana plerumque ex angulo sese obtendens, & si negligitur, non solum adnatæ subtrahitur, sed etiam corneam & pupillam obducit. Germanis *Das Augenfell*.

Causa.

Causa est excrementum lentum & viscidum partium externarum, à quibus tunica ducit originem, quod quia hæc in se recipere nequit supra ipsam propellitur, ubi ob viscositatem facile in tunicam concrevit.

Curatio.

Præmissis emollientibus egregiè valet, *Agua Ophthalmica Cerulea* meæ descriptionis modo datæ. Collyrium ex *sale gemma ℥j. & aq. rosar. fenic. ana ℥j.* Item Plurimos sanatos vidi hoc sequenti, cujus usum egregium propriâ experientiâ attestari possum, *Rec. Indurum seu Tartarum matulis adha-*

rea.

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. 123

rentem, exsiccā & cum aquā rosar.
fiat Collyrium. valet & Lapis me-
dicamentosus Crollij, Item Specifici-
cum lucij piscis Hartmanni, quod
est tale. Rec. Fellis luciorum, q. v.
destilla in cucurbitā usque ad crassitiem,
in aquā destillatā solve aliquid cam-
phoræ & postea serua: crassitiem re-
lictam extrahe cum sp. V. & spir.
vini vicissim ab extracto per destillatio-
nem separa. Hujus extracti & aq.
Saturniana gr. j. dissolve in prioris aquæ
got. 3. vel 4. ac cum pluma in oculum
manē & vesperi immitte, videbis feli-
cem progressum. *Alij ita destillant,*
Rec. exta lupi piscis & una cum felle,
lecore ac reliquis visceribus in minu-
tas partes conserinde adjecto manipulo
fol. fœnic. vel sem. ejusdem contusi,
tum in alembico destilla & usui serua.
Inveteratus quomodo Chyrurgia tol-
latur vid. Chyrurgos.

PANNUS Arabibus SEBEL est
excreſcentia quædam super adnatam,
non ita dura nec membranosa ut un-
guis, sed mollior & veluti quædam venu-
larum textura sanguine turgentium.

Causa est sanguis venulis adnatæ im-
pactus easdemque turgesciens, dum
lim.

Specifici-
cum lucij
piscis
Hartm.

Pannus.

Causa.

124 *Prax. Chymiatri. Sect. I.*

limites suos ampliare gestit; Intumescen-
tia ab iisdem ophthalmiæ principis est,
sed longè mitioribus.

Curatio.

In curatione, quæ de ophthalmia di-
cta, locum habent. Quomodo Chy-
rurgiâ tollatur vide authores.

*Hypos-
phagma.
causa.*

HYPOSPHAGMA seu SU-
GILLATIO est macula rubra seu
livida à sanguine extravasato exorta cor-
neæ communis; Sanguis iste si in pus-
vertatur dicitur Hypopyon.

Curatio.

In curatione P.P. Topica debent ef-
se discutientia simulque ad stringentia
E. gr. decoct. rosar. rubr. in vino F. Fo-
mentum. Tollunt Hyposphagma cali-
dus columbarum sanguis quod fit; Pul-
li columbini teneræ plumæ exprimun-
tur in oculum, qui deinde spongiâ de-
coctomehiloti imbutâ fomentari potest.
Celsus ad id multò efficaciorum dicit ef-
se sanguinem pulli hyrundinis, lib. vj. cap.
6. c. f. Radicem squilli Salomonis con-
quassatam & oculo partibusque vicinis
in formâ cataplasmatum appositam lau-
dat Hartmannus. Hyssopi coma nodu-
lo inclusa bulliat in aquâ & tepidè no-
dulus oculo cruento applicetur, quod tam
ma-

Cap. IIX. de Ocul. Morbis 125

manifestè sanguinem educere ajunt, ut
lin-teum ipsum, sanguinolentum vide-
atur. verum hoc remedium non sta-
tim in principio sugillationis, sed po-
stèa nigrescente jam sanguine adhiben-
dum suadent. Laudatur & sal absinthii
in aq. destill. Euphras. chelidon. &c.
Paracels. in scholiis in poemata Macri
de Absynthio pag. m. 1072. *Mel dige-
ratur cum absynthio ad solem per an-
num, auferit scotomiam, si oculos cum eo
perungas; item claros reddit oculos. &c.
Sugillatis*) i. e. *cutis sugillata* ein un-
gevvachsene haut, so treibts die mosen
hinweg, cum additione aque flammula.

GRASSITIES CORNEÆ est,
cum substantia ejus ita exsiccat &
corrugatur, ut patientes quasi per fu-
mum videant; inspicienti quasi qua-
dam in superficie nebula apparet. Se-
nibus familiare & incurabile vitium est.
Oritur vel à defectu nutrimenti, vel ab
excremento sui alimenti, sæpissimè ab
incautà actū frigidorum applicatione,
præsertim post Ophthalmiam. Cura-
tur P.P. evaporatione aq. calidæ, in
quâ elixæ sint malva, althæa, chamæ-
mel, melilot, viol. cum scenogræc. fœ-
nicul, Euphras. chelidoniâ, valerianâ &c.

In-

*Crassities
corneæ.*

Causæ.

Curatio.

Inspersione cremoris tartari è vino malvatico & instillatione succi chelidoniae expresso. Laudatur & sequens
 Rec. flor. rosismarini conde in phio-
 lâ stricti orificij optimè clausâ & sub
 terra per 40. dies æstivos repone: A-
 quam è floribus collige & ului serva.

*Albugo
 duplex*

*Nebula
 &
 Leuco-
 ma.
 Causa.*

ALBUGO est macula alba cornea
 an ita opacans, ut radij corporis luci
 di liberè penetrare nequeant. Quæ
 duplex tenuis & crassa. Tenuis NE-
 BVLA dicitur & est à subtiliori ex-
 cremento coagulato. Valent. quæ modo
 de crassitie corneæ dicta. Albugo cras-
 sior, alias LEUCOMA, est: vel ab ex-
 cremento crassiori coagulato i.e. ut paucis
 comprehendam Tartarus. vid. Para-
 cell. de Tartaro lib. 1. Tract. 1. cap.
 1. in explicatione textus pag. m. 362.
 Item pag. seq. ad hæc verba; *hujus
 morbi generatio est naturalis, si tran-
 sit à consueta naturâ ad consuetum
 locum) ut si cui albugo contingit in
 oculis venit in consuetum locum. I-
 dem innuit per hoc, dum dicit tom. 2.
 in fragmento Chyrurgico de oculorum
 doloribus; So nun derselbe Chrystal-
 lin in ihm auswirfft seine tenebras,*
 dar-

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. 127

dar aus wirdt der Catar. Et, der nagel
und Albugo, und scheiden sich in
dem als die state betrifft. pag. m.

627. Tumque eadem locum habent
remedia: Hi enim tres morbi non ni-
si gradibus differunt. Vel à cicatrice post
vulnus vel ulcus, ubi insuper conveni-
unt, lachryma vitis, liquor perlarum,
nitrum cum oleo veteri tritum & il-
litum, Pulvis simi hyrundinis, offis
sepie pollen tenuissimus, Lap. cala-
minar. ppt. spuma nitri, Saccharum
Candi, urina pueri non polluti in va-
se eneo ad calorem cilibani coagulata;
Item, Collyrium Antimoniale, Aq.
Ophe. Cerul. d. n. aq. ex albumine o-
vorum, Fel lucij piscis, Ludum, de
quibus supra de ungue oculi. Hart-
mannus laudat pinguedinem ex hepa-
te mustelæ piscis Quappen oder Alrup-
pen, quæ hoc modò colligitur. Rec.
Hepar mustelæ piscis, lava in vino & sta-
tim ita implantetur vitro, ne fundum
& parietes ipsius vitri tangat, sed libe-
rè in eodem pendeat, vitrum optimè
claudatur & exponatur soli aliquandiu
& hepar ferme totum in pinguedinem
flavam destillat, quam collectam serva
ad

Curatio.

128 *Prax. Chymiatr. Sect. I.*

ad usum; qui ille est, ut cundo cubitum hac iungantur palpebræ. *Paracels. lib. 1. de preparationibus*, ubi de virtutibus *Tutia* agit, jubet *Tutiam* in lacte extinguere, in aquâ rosarum per noctem macerare, post aquam rosarum albugini imponere. Item.

℞. Tutia hujus ʒi.
vitrioli alb. ʒvij.
Camphora trit. ʒiʒ.

In hominibus cum camphorâ utendam monet ne inflammatio fiat. loc. citat. pag. m. 865.

*Phyctena seu pustula cor-
nea,*

PLYCTENÆ sunt pustulæ seu vesiculæ similes iis, quæ ab aquâ fervente excitantur, grana milij circiter magnitudine, annatæ & cornæ tunicæ communes. Sunt autem aliæ profundæ, aliæ superficialiæ, aliæ magnæ aliæ parvæ, aliæ albæ aliæ nigrae apparent.

Causa,

Causa est *Sal resolutus*, qui cum expellitur cuticulam externam penetrare nequit, ideoque illam instar tuberculi attollit. *Paracels. lib. 1. paramide*

Cap. III. de Ocul. Morbis. 129

ri de orig. morb. ex trib. prim. subst.
cap. v. pag. m. 46. Nun findt etliche
Salia, so ein solche zerbrechung in
sie fallen, das sie sich zerschmelzen
wie der Schnee: und das in dem
weg. So sie zerschmelzen, als-
dann so ist der wärme in leibe art,
die dann auch da ist wie im Mercurio,
das sie ein solch resolvirt salz
aus dem leibe treibet: Dann diesel-
bige wärme oder hitze läst kein re-
solvirt salz im leibe nicht bleiben,
umb viel ursachen willen, es mus
heraus.

Superficialia pustula minus pericu-
losa ac profundiores. Suppuratio &
exulceratio, quantum fieri potest, pro-
hibenda, nam si pustulae rumpantur,
saepè in ulcus mutantur. In curatione
valent, albumen ovi cum alumine,
saccharo & croco, Tutia, Lapis cala-
minaris ppt. Collyrium Anemontale,
Aq. Ophi. Carul. d. n. Balsamus Hy-
periconis, Salive saccharum Satur-
ni, oleum ejusdem rubrum, quod fit
Saccharum Hyi. vel potius ol. ejusdem

Curatio

pe

*Ol. Sa-
turni ru-
brum.*

per deliq. destillando per retortam vi-
tream loricatam in excipulum capacis-
simum, juncturis optimè clausis & igne
per gradus adhibito, donec rubræ gut-
tæ cadant, nihilque amplius exstil-
let. In excipulo quatuor diversi li-
quores reperiuntur, per retortam vi-
tream loricatam in MB. aut cinere se-
parandi, prodeunt enim primò spiritus
ardens, post oleum flavum quod ta-
men per aliquot dies digestum rubef-
cit, phlegma, quod denique in fundo re-
linquitur oleum rubrum vid. Hartman-
num in Crollium, item Beguinum in
Tyrocinio Chymico cum notis. cap.
IV. Item *Sal Lythargyrii* quod Pa-
racellus *Alumen Saturni* dicitur &
est idem cum Saccharo Hni. & hoc
Hartm. R. *Fellis anserin. gallinar. &*
piscium ana, part. aq. vitro inde,
adde mellis modicum, F. linimentum,
quo oculis inungantur. Quod si pu-
tillæ cedere nolunt se d incrementum
sumunt, acu argentea perforanda.

Vlcera.

Causa.

VLCERA OCULO vel ab ex-
ternâ, ictu, medicamento nimis cor-
rosivo, aut re alienâ in oculos illapsâ;
vel ab internâ, sale nimirum vitioso sive
in solcothar sive in alumen dege-
ne;

ne;

Cap. IIX. de Ocul. Morbis. 131

neret, oriuntur causâ. Hæc pro ratione circumstantiarum duplicia sunt

Superficiaria, ut *Επικαύματα* Tubercula superficiaria corneæ ac adnatæ tunicæ plerumque communia, nigricantia vel colorem cinereum præ se ferentia, & *Κοίλωμα*, quod est ulcusculum circa Iridem latum & minus profundum. *Vel profundiora*, eaque *Εγχαύματα* pustulæ profundiores & magis inustæ. *Βόθριον* ulcusculum cavum angustum & durum & puncturæ rotundæ simile. *Αργεμον* siue ulcus coronale, quod in Iridis circulo exortum circa externam ejus partem rubicundum, circa internam candidum apparet, atque ambientia etiam comprehendit. Althæc non ratione causarum, sed tantum magnitudine, quod illorum aliud latius aliud angustius sit, differunt; Ideoque eandem curationem requirunt, nempe ulceris mundificationem, deterisionem & consolidationem; ubi ea, quæ modò de pustulis corneæ & in *Æglope* dicta sunt, conveniunt remedia pro Medici Judicio adhibenda.

Ad ulcus cancerosum & dysepuloricam præter ea commentatur *las asinum* oculis injectam,

Differrentia.

Επίκ αυματα.

Κοίλωμα.

Εγχαύματα.

Βόθριον.

Αργεμον.

Cataracta.

132 Prax. Chymiatr. Sect. I.

VULNERA OCULORUM, post venesectionem, consolidationem exigunt. Præstant, Aloë, Tutia, Camphora, Sarcocolla, Sang. draconis, Myrrha, Antimonium, Es viride, Item Oleum Zythargyrii sive Saturni rubrum vid. supra. Ulmi folliculorum mense Maja collectus liquor, Pars albuminis ovi Germanis det vogel, Aqua ex albumine ovorum, & sequens. Cancro-
rum fluviatilium; Rec. Cancros fluviatiles vivos mense Junio sole & lunâ in Cancro existentibus no. XXXI. & pro pondere horum adde tantum herbe chelidoniæ totius, contunde hæc simul mixta; iisdemque porro adde sem. fœnicul. contusi. ℥j. Fabar. Marinar. ppt. Camphoræ ana ℥ß. Caryophyllorum, aloës epat. tutiæ ppt. an. ℥ij. misce & divide in 3. part. 2q. Primam partem in RM. destilla; deinde partem alteram immitte cucurbitæ & destillatâ à parte primâ aquam affunde, rorsumque abstrahæ, ut prius; tertiâ quoque partem infer & aquas antea destillatas omnes iteram super infunde, adeoque tertiâ vice destilla. Qui vult ex fœcib. calcinatis salern potest extra-
hære

Aqua
cancro-
rum flu-
viatil. ad
oculos.

Cap. XII. de Oculi Morbis. 133

here & majoris efficaciz ergo admisce-
re. Gutta aliquot ter quaterve de die
oculo instillata mirè conglutinant.

UVEÆ PROCIDENTIA
non est morbus per se, sed ex magis *Uvea*
vel minus, sive per vulnera, sive per ul- *prociden-*
cera, solutâ corneæ unitate accidit. *tia.*

Quomodo à pustulâ superficialiâ
differat, cognoscitur; Quod hæc un-
dique nigra & exactè rotunda cerna-
tur; Illa verò uveæ procidentia aut ni-
gra aut carulea sit, in fundo circum
album exhibeat, & pupilla quodammo-
do divulsâ appareat. Curatio ulcus vel *Curatio*
vulnus respicit intrò repulsâ uveâ; Sed
ut rarior hic affectus accidit, ita & dif-
ficulter, præsertim si inveteratus, curâ-
tur.

SUFFUSIO. alii **CATARACTAM** *Suffusio*
vocant, Est Tartari viscosi &
glutinosi, qui ex proprio nutrimento
descendit, sub pupillâ conerctio, ra-
dios objecti luminosi impediens. Qui,
non aliter ac mucilago in lapidibus
fontium, sic & in margine oculorum
ex aquis sive humoribus contentis col-
ligitur. Vide Paracels. lib. de Tartaro
Tract. 1. cap. 2. & 3, cum annotatio-
nib. Causa in definitione dicta est. P.

Curatio. P. Valent eas quæ supra de crassitie corneæ & Albuginæ dicta sunt. *Schulietus in Armamentario Chyrurgico part. 1.* Tab. 31. fig. 9. pag. 1m. 63. edit. in 4to. Ego, inquit, expertum habeo fel lucii piscis modico sacchari mistum, & (post purgationem totius & usum vesicatorii retrò autem sinistram adhibiti) sinistro oculo nepotis ex fratre meo instillatum suffusionem in principio existentem septimanæ spatio resolvit. Hoc felle sæpius feliciter usus est Adrianus Spigelius, qui ad suffusionis principium valde hepatis mustelæ fluviatilis (de quo videt Forest. l. xi. dis. 35.) ut & aquam ophthalmicam Martini Rulandi Scillam Socialem cujus descriptio talis.

℞. Feniculi, Ruthæ, Euphrasiae, verbena, Tormentilla, Betonica, rosarum, Endivia sylvestris, Callitriche, Anagallidis, Pimpinella, chelidoni, Papyri, Paonia, Fol. vitis, Apii, Agrimonia & caprifolii ana part. æq. Trantur & pridie ponantur trita in vino albo; secundâ, in urinâ pueri venærem nondum experti; Tertia

Cap. XII. de Oculi Morbis. 135

tiâ, in lacte mulieris: & quariâ in melle optimo, quo tempore destillentur, & ad usum referrentur.

Cataracta perfecta & matura, si nempe in pelliculam ut vocant, concrevit, quomodo chyrurgiâ tollatur, vid. ibid.

II. De Humorum Vitiis.

HUMORES in oculo tres sunt, *Humorum vitia,*
Aqueus, ChrySTALLINUS & vitreus, illique vel imminuuntur, vel præter naturam augentur, vel obscurantur. 1. *Imminuuntur,* vel alimenti defectu ob vasa obstructa, aut nimium calorem & siccitatem per febres ardentis, hecticas, venerem immodicam &c. quò respiciendum in curâ; vel effusione ob tunicas ruptas. 2. *Præter naturam augentur,* ob valorum laxitatem, quæ constringenda. 3. *Obscurantur* à proprio non ritè separato excremento; In specie humor ChrySTALLINUS, quando in glaucum colorem mutatur, quod cognoscitur ex eo, quod circa pupillam insignis

136 Prax. Chymiatr. Sect. I.

Causa.

gnis & profunda apparetaibedo, & omnia tanquam per fumum aut nebulam videntur, dicitur GLAUCOMA. Oritur; vel ab alimenti defectu, tumque quasi corrugatur & exsiccatur, ut in senibus; vel ab excremento admixto, de quo modo dictum. In curâ re-

Curatio.

solventibus & deopillantibus erit agendum: valet specificè Pulvis Ephrasia ad scrup. i. manè sumtus; & tragæa sequens ꝛ Sal. Ephras. Ruthiana ℥ij. Cinamon. cubeb. ℥i℥. sem. fanis ℥ij. succin. alb. pps. ℥ij. Sachar. alb. sin. ℥ij. Misc. pro Tragæâ. vel sola, vel in spir. Ephras. aut vin. alb. manè & vesperi data, quantum duæ culspides cultri capiunt.

Myopia.

MYOPIA est, quando aliquis objectum debito spatio, quo alias sani res videri solent, distans exactè videre nequit, & ut cognoscat propius oculis admoveere cogitur: Quidam verò illud non nisi conniventibus & non nihil clausis oculis agnoscunt.

*Causa u.
v. a.*

Causa est remotior humoris chrysalini situs à tunica retiformi, ob aquei & vitrei humoris abundantiam; Quam obrem fit, ut radii, ab objecto visibili remo-

remoto emissi & in cornea tunica hu-
moreque Chrystallino refracti, ex-
actè ad debitum retinæ tunicæ aut ner-
vi optici punctum non colligantur, sed
circa idem concursus radiorum forme-
tur. Uode necessariò, qui ita consti-
tuti sunt, vident objecta remota con-
fusè; Nam distincta visio fieri non po-
test, nisi radij luminis in ipso puncto
exactè cœant. vid. *Carref. de Homine*
No. XIX à pag. m. 47. ad 51. Altera *Alteras*
Myopiæ causa est crassities & turbidi-
tas humorum & tunicarum de quibus
suprà.

Cognoscitur hæc visu externè à cras-
situdine & turbiditate humorum, neque
tales conspiciuntur & ad propin-
qua etiam caligant. Illa est, si oca-
li planè appareant limpidi, puri ac sui-
gentes. ad quod si accedat, quod
perspicillii juventur concavis; & Hi
quo magis senescunt, eò longinquius
vident & ad extremum ferè senium sine
perspicillii. Cujus ratio est, quod in-
gruente senio humores deficient & tu-
nicæ concidunt, tumque Chrystallinus
debitam à tunicis distantiam acquirat.

III. Nervorum optico- rum morbus est

*Causa
Serena.*

GUTTA SERENA, Germanis *der sehwarze staar*, quæ cæcitas nervorum optico-
rum vitio exorta, in
quâ nullum planè oculorum vitium, ni-
si quod pupilla aliquantum nigrior &
amplior appareat, animadvertitur.

Causa.

Nervus verò opticus aut obstruitur aut com-
primitur; Unde motus luminis nerve
optico impressus intetipitur, ideoque
occasio animæ varias colorum & lumi-
nis idæz concipiendi non datur. Dif-
ficulter curatur, & si in principio quid
tentandum deoppilantibus erit agen-
dum.

Curatio.

CAP. IX.

De

Aurium morbis.

Parotidis.

PAROTIS est inflammatio glan-
dularum pone aures cum tumore,
pulsanteque dolore, & ad malas
& tempora sese extendente rubore.
Est autem alia *maligna* & *pestilentialis*,
alia

Cap. IX. de Aurtum Morb. 139

alia mitior; Alia Symptomata, alia
Critica.

Galenicis causa est Sanguis vel solus
vel cum bile mixtus. Chymicis verò
causa sunt spiritus salini & pro-
ne malignitatis vel magis vel minus
Arsenicales, qui in superficiebus sul-
phuris latent & si configunt effervel-
centiam pariunt in vitalibus humani
corporis elementis, eaque signaturis
suis inquinant; Unde inflammatio,
pulsuum alteratio, sitis, nausea, inqui-
etudo, vigilia & caetera symptomata.
Subscribit Severinus in Idæa Med.
Phil. cap. 12, de morborum genera-
tione & transplantatione: *Hac est ve-
ra generatio inflammationum, cujus
species ex proprietatibus spirituum
sulphureorum peti debent. Arse-
nicales enim bubones constituunt &
inflammationes pestilenciales, sive in
hepate, sive in liene, sive in sangui-
ne, sive in glandulosis sedibus post
aures, sub alis, in inguinibus &c.
Et inferius de causa antecedente.*

Causa
Galen- &
Chymico-
rum.

Severin-
us sub-
scribit.

Quin etiam Scorpionis, cancri & Causa
Martiales stella ubi morbidis reso-
lens. antecedens.

lutionibus aërem inquinaverint, si febres, carbunculos, parotides, prunellas pruduxerint, Arsenicalium, auripigmentarium, antimonialium, sulphureorum spirituum proprietates usque obtinebunt. Et Paracelsus libr. Paramir. Tra&. I. de ente astrorum. Cap. 9. pag. m. 11. ex ente veneni causam deducit; Hæc Inter cætera: Da der Alchimist austreibt das gift ein jeglich gift durch sein emunctorium: den vveissen Sulphur durch die nasen: den Arsenic durch die obren, und also den stercus durch den monoculum: und also andere gift ein jeglich nach dem und er sein Emunctorio befohlen vviird, so derselben giftten eines gehindert vviird durch schwäche der natur durch sich selbst undt der gleichen: Alsdann ist das auch eine mutter der Kranckheiten so ihr unter vvorffen sind.

In chyrurgiâ magnâ libr. von offnen Sehdæn undt geschwären pag. m. 452. & 611. Parotides vocat Fugile; Hocque dicit esse ferruginem Martis. Sed que.

¶ Paracelsus.

Cap. IX. de Aurium Morb. 141

quo modo hæc conciliabuntur? Respon-
detur,

Loquitur hic Paracelsus analogicè ob
similem fiendi modum: Ita enim in
libr. Paragran. tract. 1. de philoso-
phiâ pag. m. 208. *wissen sie auch nicht
wvass den rost auff dem eisen macht,
so wvissen sie auch nicht wvass die
ulcerationes macht.* Pro ut enim
in ferro ferrugo, sic à simili sale re-
verberato, quem dicit liquidum humi-
dum lib: 1. paramir: de orig. morb.
ex trib. prim. subst. cap. 5. pag. m. 46.
Mars, qui est Spiritus sulphuris, accen-
ditur & resolvitur. Quod attingere
videtur ibid. cap. 6. pag. m. 48. dum
dicit. *Also so das satz sich calcinire
und alsdann mit einer leiblichen
feuchte entzündet wird, dadurch
möglich wvâr und ist das sie ihrem
eigenen Sulphur, in dem sie stebet,
anzündet:* Inde resolutionem hanc
quoque ferruginem Martis vocari mihi
persuadeo loco supra citato; ubi in-
quit. *Sed ex ferrugine Martis,
quando liquor Martis in hæc parte se
resolvit tunc facit hoc apostema fugile.*

Sal

*Concilia
iur sibi.*

142 Prax. Chymiatr. Sect. I.

Sal verò iste præsertim in parotidibus malignis est Arsenicum, quod cum Marte, seu sulphure configit eumque accendit, unde Inflammatio. Et sic concordant Martis conjunctio & Arsenicum, ut causæ, sociæ de quibus in fragm. med. pag. m. 148. *Dann wie habt ihr Arsenicum im wasser, also habt ihr ihn in der erden, das ist perlicum ignem, Also im lufft Irl. Also im feur* [* ist] Martis conjunctio, *Also wissen nun hierin das ihr in den vier Elementen solche Ægritudines vierfach sollen theilen, viererley Arsenica &c.*

*i. e. Sulphure.

Curatio.
I. per interna.

In curatione eò respiciendum, ut effervescentia spirituum extinguatur & quiescentes efficiantur, quod fieri potest *Landano opiato paracels. ol. camphor. destillas. &c.* Postea diaphoretica denrur, quæ materiam malignam validè expellant & excutiant; Præterò sunt *Arsenicum dulce, Rubinus Arsenici diaphoreticus, Arsenicum fixum diaphoreticum*; Quorum præparationes vide apud *Quercetam.*

Cep. IX. Aurium Morb. 143

can. in Alexicac. Tenzel. in Exeg. Quer-
cet. Mullerum in mirac. chym. Schrö-
derum in Pharmac. lib. 3. cap. 17. Le
Febure en chymie part. 2. sect. 6.
Paracelsus in Fragm. med. ad præce-
dentia referendis pag. m. 147. Nun
kennest du Arsenicum in seiner na-
tur, so weisst du im leib auch dem
Arsenicum zu erkennen, So nun das
hast, so zeigt es dir die Cur an, dann
Arsenicus heilet Arsenicum. So
nun du weisst was Arsenicus ist,
so heil nach inhalt der anatomey den
Arsenicum mit dem Arsenico (wie
dich Anatomia lehret). Cautè
verò Draco hic tractandus, ne quid ve-
neni sub caudà absconditum seruet,
Et licet ab igne ritè domatus egregi-
os det effectus; Tutiora tamen sunt;
Mercurius diaphoreticus, Ejusdemque
spiritus diaphoretici albus & ruber. Vid.
Hartmannum in Croll. in præct. Schrö-
der. in pharmac. lib. 3. cap. 15. Le
Febure en chymie part. 2. sect. 4. I-
tem Bezoard. mineralè, Antimonium
diaphoreticum, Mixtura simplex, Mer-
curius microcosmi, Quem vide supra
pag. 44. Hæc Internè. Externe le-
miora

Externa.

144 Prax. Chymiatr. Sect. I.

niora in principio discutientia adhibeantur, vitando repercussoria, Et si natura eò ducit suppurando. Hartmannus in pract. laudat oleum fixissimum Guajacis vel Tartari, Quod si ad sit Exulceratio, locus primò mollificetur, quo facto & ulcere rupto abluatur locus aq. mentha, postea inspergatur pulvis mentha & imponatur Emplastrum diasulphuris Rulandi: Mihi præ cæteris placet oleum Tartari per deliquium ex seorisis Reguli Antimoni factum. Si ruptæ & dolentes sint parotides Limaces sine testâ crudi conterantur & instar emplastri applicentur. Paracelsus in Chyrurgiâ magnâ libr. von offnen schâden undi gefekrvâren cap. 50. pag. m. 452. & 611. Seine heilung ist dreierlei, Eine durch maturiren, die ander mundificirn, die dritte consolidirn. (Mann solls mit keiner fueten aufschlagen, nam rarò sequitur bonum, sed maturari debet, ut per se rumpat.

Maturatio est autem ista,

℞. Ol. lateris. unc. j. Oppoponac.
colar unc. ʒ. Fiat Emplastrum
super carbones.

Cap. IX. de Aurium Morb. 145

Colatur oppoponacum per acetum & rursus inspissatur, & postea per oleum laterinum præparatur in emplastrum & nihil superat in maturatione istam descriptionem; *vannes offeu ist soll manns mundificiren,*

Mundificationis descriptio est ista.

Rec. Mellis prunella unc. j. Aloes Epat. Aristoloch. rotund. ana. drachm. j. Fiac mixtura in modum Emplastri.

Mel prunellæ est, quod flores prunellæ in mel ponantur & in sole decoquantur, *vanns nicht mehr eyere,* tunc satis est mundificatum postea consolidandum.

Descriptio consolidationis est ista.

Re. Vitell. ovor. No. iij. Resina de botin * unc. ii j. Farina tritic. hordei ana q. s. pro incorporatione. * i.e. pinæ

℞ Fiac

146 *Prax. Chymiatt. Sect. I.*

Fiat unguentum. Isto unguento consolidatur.

*Parotis
oedema-
tosa.*

Causa.

Contingit & alius tumor glandulis istis mollis & laxus, nullo accedente calore & dolore, aut hoc saltem exiguo, colore subalbido, *Oedematofum* vocant, qui & à quibusdam sed latiori significatione *Parotis* dicitur. Causa hujus est mucilago tartarea eò derrusa nulla superveniente sulphuris tincturà aut salis coagulatione, qualis est, de quâ supra cap. 6. pag. 99. in intumescencia palpebrarum. Glandulæ enim istæ ob laxitatem suam facilè humores tales excrementitios in se recipiunt.

Curatio.

Curatio. Præmissâ purgatione ex *Mercurio dulci*, aut aliis, fomentetur locus decocto *betonica* in vino albo addito *Nitri*, *aluminis* & *tartari* pauillo; post inungatur pro resolutione *ol. Philosophorum*, *Ol. chamamel. dest. carul. Bals. Sulphuris Therebinthinato.* &c. Facta denique inunctione pro majori discussione imponatur *Empl. de vigo sine Mercurio*. Si verò eò tendat, quod ex pulsu & dolo-

Cap. IX. Aurium Morb. 147

dolore percipitur, suppuretur, & ables-
su rupto mundificetur & consolidetur.

ULCUS & VERMES: Quo-
rum illud ex sanie & sanguine egredien-
te cognoscitur. Hi vero pruritu, dolo-
re mordicante & corrosivo, inquietudi-
neque se prodant. Causa horum non
incommodè deducitur ex Paracelsi Theo-
r. Fig. universalium morborum tab.
8. de generatione vermium & aposte-
matum pag. m. 679. ubi sic; Ex cor-
ruptione substantiarum rerum natu-
ra corporalium in genere dux sunt pu-
refactiones: Putrefactio in loco rei
propriè resoluta, & putrefactio in lo-
co rei propriè congelata: Ex illa fiunt
vermes & fluxus: Ex hac apostema-
ta & durities. Quod sic explicat
paulo inferius; diese corruption kome,
so das saltz der natur bricht, alsdann
mag dasselbige glied nicht conservirt
wvorden, so muß dasselbig saltz sein
glied verlassen, undt scheidt sich hin-
dan vom glied, es sey particularisch
oder universalisch, undt suche ihm
seinen ausgang: Alsdann findt es

Vlcus &
Vermeſe

Causa.

K 2

ſeit

148 Prax. Chymiatri. Sect. I.

sein recht emunctorium, so gehis hinaus, so die natur starck ist: vvo aber nicht, so bleibe es in seiner stadt liegen und ist das saltz harte an ihm, so coagulire sichs zusammen, undt macht ein apostema daraus, biß auff sein zeit seines ausbrechens. So es aber ausgeht, so bleibe etlichs theils dahinden, da macht es ulcerationem, dann das saltz frist ulcera in daß fleisch und cartilaginem, und mache vwürm so es nun fault, oder mache fistulen nach seiner Adern, darinn es ligt: So es aber heraußer komt, so arbeitet es nach seiner bößheit. Lege plura pag. seq. m. 680. citat. loc.

Curatio
ulceris.

Ulcus aurium curatur, ut alia ulcera, mundificando & consolidando. Mundificant Vinum vetus, vel solum, vel cum betonica, absinthio, marrubio, &c. decoctum. Ag. mellis, urina puerorum calida, auri injectæ; Item Fel animalium, Alumen, Viride aris, vel Be. Scorias ferri affunde acetum acerrimum per 24. horas solutionem effunde & in consistentiam mellis coque; quæ q. l. cum hydremo.

Cap. IX. de Aurium Morb. 149

hydromelice, aliove liquore convenienti
permixta leviter ebulliant, guttulæ duæ
tresve bis de die instillentur aut cum
bombace auri immittantur. Consoli-
dant Myrrha, Thus, Galbanum, Sarca-
colla. Ladanum &c. Sed Paracelsus
omnibus Turiam præponit Libr. Para-
graphorum 13. & 14. pag. m. 474.

Vermes expellendi sunt: Laudantur
ol. Myrrha, Hypericon. Philosophor. de-
coct. cannabis, succus absynthij, & oleum
coryli cum Mercurio dulci mixtum a-
pud Haremannum in præct. & Fumus
Sulphuris vivi per infundibulum aure
exceptus suum præstabit. Item Ficus
cum brodio salis ex olivis coctæ & in mo-
dum Emplastri impositæ.

Vermi-
um.

Quomodo res auri illapsæ eximantur
vide chyrurgos; Inter alios Hyeronimum
Fabricium ab Aqua pendente part. 2. cap.
41. de chyrurgia aurium.

Res auri
illapsæ.

DOLOR Signis non indiget, cum
æger satis prodat; in infantibus, si pars
affecta tangatur, ploratu comperimur.

Dolor
Aurium.

Causa sunt spiritus salium resoluti, vel
K 3 ut

Causa.

ut vult Paracels. Paragraph. cap. 13. & 14. §. I. de causâ doloris aurium, *Sal aluminosus*. Plerumque inflammationes & ulcera comitatur, quorum ratio habenda.

Curatio.

Curatio perficitur anodynis, quæ, si extra applicantur, lenia esse debent, quales sunt *Rapa sub cineribus assata, flor. chamemel, melilot. fol. alih. malva, &c. Coq. in aq. s. & fiat l. a. Emplastrum. Item ol. amygdalar. cum myrrhâ, alos & croco. Hartmannus folia tabaci viridia vel etiam exsiccata, sed iterum humectata propriâ nempè aquâ, laudat. Opiata non faciliè extra applicanda sunt, sed potius intus danda; Præstat *Laudannum Paracelsi*. Quod si verò dolor urgeat non modo utile est ut opium imponatur sed etiam necessarium. Imponatur itaque cum lacte muliebri, castoreo & croco admixtum.*

Auditus depravatus.

AUDITUS vitiatum vel quando prorsus tollitur, ut in surditate: vel quando imminuitur, ut in gravi auditu; vel quando depravatur, in sibilo & tinnitu. aurium.

Causa

Cap. IX. de Aurium Morb. 15_I

Causa horum vitiorum est in organo vel malè conformato vel intèperato. Organon verò est Auris, cujus structuram prænosse necessarium esse videtur. Constat autem 1. *Auriculâ exteriori*, quæ sonum à tremulo corporis motu collisione tremantis exortum & per aërem continuatum colligit, primosque ejus appulsus excipit; Hæc pars satis latam circumferentiam habet, paulatim coarctatur, donec in cavitatem abeat. Ad imitationem organi hujus naturalis artificiale *αὐρακστῆρον* parari solet, quod tubæ sive buccinæ simile aërem sonorificum copiosorem introducendo auditionis defectui succurrit. 2. *Meatu Auditivo*, qui diversis anfractibus tortuosus cavitatem exteriorem excipit, & sonum, qui aëre vehitur, ob crebros ad latera allisus intendi & per varias refractiones augeri facit; pro ut in cornetis & alhis instrumentis tortuosis sonum plurimum intendi novimus: Et artificialiter ita fabricari solent quædam murorum claustra aut flexuosa conclavia, ut leves susurri per eadem transmissi, ad magnam distantiam sese explicent; Qualis erat carcer olim Dionysii Syracusani, qui singula captivorum clandestina etiam colloquia

Causa.

Auris anatomie.

K 4 distin.

distinctè prodebat: Auris Dionysij dicebatur & hodie *la grotta della foveola* audit. Flexuosum illud auris antrum, ad *membranam tenuissimam*, quam circulus osseus terminat, ducit; *Tympanum* appellatur, eò quod instar Tympani aëris sonorifici impulsu vibretur & percutiatur. Adnectuntur huic 4. tria *ossicula* cum musculo, nempe *malleus*, *incus* & *stapes*. Hæc sibi invicem inarticulata & instar catenulæ coherentia tremulum tympani motum patiuntur. quem 5. *Nervis auditoriis* quinti paris vocant communicant & imprimunt, quorum ope ad cerebrum usque pertingens, menti sonorum idæam concipiendi occasionem præbet.

Surditas causa immediata

Hinc fit **SURDITAS** incorrigibilis. 1. *Mearn auditorio* à nativitate vel post nativitatem duplici membrana crassiori præcluso, unâ exteriori fere visui subjacente, alterâ interiori tympano penitus incumbente. Hæc *Paulus lib. 6. cap. 23.* sectione tollendam tradit licet difficulter practicandâ, quam *Hildan. Fabr. ab Aquapendente pari: 2. cap. 41.* improbat & si quid tentandum modum per corrodentia mitiora proponit. 2. *ob tympanum ruptum.* 3. *Ossiculis illis*

Cap. IX. de Aurium Morb. 153

illis tribus vel à nativitate malè colloca-
tis, vel ex casu aut percussione loco mo-
tis & dislocatis, quæ ob aditum præ-
clusum in locum reponi nequeunt. 4.
Nervo auditorio à nativitate malè con-
formato aut post nativitatem intercepto,
ut sonum impressum ad commune senso-
rium deferre nequeat. *Paracelsus in schol.*
ad lib. paragraph. cap. 13. & 14. pag. m.
192. Si surditas adfuerit frustra est o-
mnis cura, nam quod natura semel adi-
mit medicus reparare nullo pacto po-
test.

Quæ verò ex intemperie oritur cura-
ri potest Surditas, à quâ GRAVIS
AUDITUS magnitudine tantum cau-
sæ differt. Fiunt autem cochleâ nimis
madefactâ & laxato tympano iisque vel
cerumine obductis; Sicut enim vox ni-
si difficulter edi non potest, si aspera ar-
teria nimis madefacta est, ob refracti-
onem aëris impeditam, Ita etiam coch-
lea talis constituta gravis verò potius
auditus quam surditatis causa est. Pa-
riter & si tympanum nimis madefactum
laxatur aut viscidis mucî particulis ob-
ducum vibrationi aëris tremuli non ce-
dit & si cedat laxatum tamen manet,
Ideoque nec repercussionem facit, unde

Gravis
auditus.

X s. sonus

154 Prax. Chymiarr. Sect. I.

*Causa
antece-
dens.*

onus receptus menti exhiberi ne-
quit. Causa ex malâ digestionem ultimâ
oritur, ab inferioribus quandoque par-
tibus provenit, nam vitiatâ digestionem
primâ, & ultima digestio vitiat. vid.
Paracels. in fragm. de modo pharmacan-
di pag. m. 781. & seq.

Curatio.

Curatio. Primò excrementi purgatio
instituitur. Paracels. in fragm. de mo-
do pharmacandi loco modò citato. *Nun-
mercken aber in den dingen, das pur-
giren den rotz darzu guth ist, das sie
hin vweg nimt den rotz allein: Ist
nun die Kranckheit der rotz, so hilffts,
vvo nicht, so hilffts nicht. & pag.
783. lib. 2. tract. 1. inquit hic solum
agi de morbis, qui in purgandi modum
assumantur. pag. 786. Damit ich dir die
summa meiner arguments fürhelt, ist,
das in purgando das excrement soll ausge-
rieben vverden, das creatum ist, nicht
erst ereiven. Inter externa remedia, quæ
sint siccantia & discutientia præstantio-
ra numerantur Lachryma vitis sive aqua
ex amputatis palmitibus destillans, Spiri-
tus formicarum, Ol. carvi, castorei,
cha-*

Cap. IX. de Aurium Morb. 155

chamameli dest. caruleum, ol. There-
binth. Bals. Sulphuris, Succus capæ cum
spir. vin. rect. & urina coctus, Suc-
cus Majorana. Thermarum sulphu-
rearum vapor per infundibulum excep-
tus summopere cochleæ & tympano
nativam siccitatem restituit. Item. ℞.
Atervum formicar. cum toto & im-
pone olla, adde Herb. organ. salv.
abrotan. maj. serpill. puleg. card. be-
ned. verbena, summit. absynthii,
fol. salicis. ana. mj. baccar. laur. Ju-
niperi conquassat. ana. ℥j. affund. aq.
s. acet. ana. pari. aq. q. s. aq. vitæ a-
nisat. ℞j. Coq. ad tertias in vase ob-
surato, post facto foramine angustio-
ri vapor infundibulo excipiat in aures
Cratonis experimentum est Aq. Card. be-
ned. herbæ recenti affusa & denuò destil-
lata. Hoc liquore linteolum imbutum
surdastris imittit in aurem si doleant vel
non audiant; & nihil ex omnibus me-
dicamentis, quæ expertus sit, se con-
ducibilibus comperisse fatetur. Petrus
in Nosologia secretum communicat,
quod

196 Prax. Chymiatr. Sect. I.

quod surditatem & tinnitum radicitus curare aſſerit ℞. Vermiculos intra lignum quercinum & corticem reperiſſos No. 20. bulliant in ol. oliuarum inuatur. ℥iſſ. deinde excava rad. Cyclaminis, reple ol. coſt. rutaceo, vermium, ana quantum capere poteſt, adde de pulv. Pyrethri, Coſti ana ℥ſſ, aſſa in cineribus & contunde in mortario, exprime fortiter, de ſucco immiſſe gr. aliquot per novem dies, videbis mirabilia. Hartmannus laudat Eſſenciam felis humani cum Sp. V. extractam; Item fel perdicum cum ol. ſuccini alb. ana mixtum & in aures ad ſummum ad gr. iij. immiſſum. Ego felici ſuceſſu expertus ſum ſequens.

℞. Caſtor. opt. ℥ij. affunde
Spir. vin. rect. ℥ij.
Mercur. microcoſm. ℥iſſ.
Digere & filtra. de quo ʒ. vel
4. Guttae ſentiſt inſtillentur, poſt
aurem bombace obſtruendo.

Tinni-
tus au-
rium m-
de.

TINNITUS AURIUM à cor-
rugatione tympani dependet, quâ aë-
ris

Cap. IX. de Aurium Morb. 157

ris in cavitatibus auris conclusi collisio interrumpitur, ingeni nolo dicere, cum is sæpè mutatur. ejusque loco alius succedit, quod facile ex eo colligi potest, quod tales ductus pateant, & liber sit aëris ad illas accessus.

Causa

Causa est sal aluminosus, sive primæ sive ultimæ digestionis sit, qui filamenta quibus tympanum tenditur vellicat & in se contrahi facit.

Curatio.

Quam ut cures purgato primum Pil. de Ammoniaco Quercetan. It. Benedictis, Has vid. apud Schröder. lib. 6. cap. 73. Mercurio dulci &c. Quodque restabit materiæ peccantis consumment Sal. C.C. volatilis, Succin. vol. Essent. castorei cum spir. sal. armoniac. facta, Theriaca Greifiana caelestis dicta. Nec salia fixa Absynthij, Centaurei, Melissa, contemnenda, licet volatilia præstent. Ceterum & hic dicta de surditate externa remedia conducunt.

CAP.

CAP. X.

De

*Narium vitiis.**Ozœna
quid?*

OZOENA est ulcus narium putridum crustulâ fordiore & graveolente mucoscatens. Æger tum sibi ipsi tum aliis tetri spiritus contagione molestus est. Et si ulcus diuturnum serpit, narium alæ vel earum interstitium, vel alia ejus loci tenella ossa exeduntur & putrescunt exesumque palatum sæpè perforatur, idque maximè, si vel carcinomatiss speciem habet, aut ex fœdâ lue venereâ, quam ut plurimum comitatur, contractum est, quod etiam non curatur, nisi prius venenum venereum extirpetur. Paracelsus in chyrurg. lib. von offnen sönden undt gefehrvaren cap. 59. pag. m. 617. vocat exituram. lib. 2. Bertheon. cap. 3. pag. m. 360. Tentiginem prayam. Et ibidem & lib. 6.

203

Cap. X. de Narium vitiis. | 159

von offenen sehäden pag. m. 361. Ferru-
ginem, ob causæ analogiam.

Universalis causa ulcerum est Sal, qui *Causa.*
separatur à sanguine delitescens in om-
nibus venis in omnibus partibus, si-
ve pro sapore suo aut corrosivus aut a-
cerosus, acutus, aut acerbus sit. De-
structio Salis, quam vocat *Andas*, in-
quit Paracels. in libello de ulceribus,
pruritu & Scabie lib. 1. Pag. m. 620.
est causa omnium ulcerum. In hoc ve-
rò specialiter est Sal. Colcotharinum &
Martis, à quorum conjunctione Fer-
rugo. Fusius de hoc in libr. *Bertheo-*
nea cap. 3. pag. m. 360. *Anfang-*
lich dieser Kranckheit so mercke, das
an keinem ort anderst wvächst, als
im angesicht, undt das aus ursach,
Es ist ein rost aus dem saltz Chale-
bino, vvirfft sich nach seiner scheid-
ung vor die haut heraus, darnach frist
es hineinwverts mit Martialischer
natur undt rodirt carnem ferre-
am, eins aus den siebenen bis auff den
boden eines andern fleisches, &c. &
circa finem. Nun ist hierin zu wvif-
sen

sen, das des ursprung undt materia
 so solche Kranckheit mache, sich in
 der anatomey vergleiche dem Sal vi-
 trioli Colcotharini nach art Martis.
 Lib. 6. von offnen Schäden pag. m.
 391. Die ursach solches offnen schadens
 ist ein versügang zuweier wesen,
 Eins das da komt aus dem minerali-
 schen liquor, undt ist Sal sanguinis;
 das ander ist aus dem liquor des mar-
 tialischen theils, undt ist Sal Martis.
 von diesen zuwejen Salibus ent-
 springt dieser offen schaden, in dem
 so eine vereinigung beschicht. Endt
 nimt seinen anfang also. So die na-
 sen viel blutens überkähm, oder die
 büldeu trefflich Schwweißend, oder
 so viel bluts im haupte leg wann
 dasselbig steht undt auffhöret, so geht
 es in den theil Martis. Oder so die
 Adern brechen in dem Martialischen
 theil. so setz sich der ursprung des
 schadens an selbem ort an, da dieser
 bruch der Adern beschehen ist. Et
 paulo inferius. Wann also, wie

eb-

Cap. X. de Narium vitis. 161

obsteht, durch die bemelte ursach überfluß des blutens ein auffbruch beschreibe so wissen daß derselbig aus dem Sal Colcothars komz, darumb ist Sal colcothar des blutis und Sal Martis in einer vvirckung, dann sie vereinigen sich damit einander, undt am selbigen ort gibe es den anfang dieses Ferruginis. Libr. posteriori von offnen schäden undt geschwären, cap. 2. pag. m. 571. voco morbum Martialem, quia caro, quam occupat est caro Martialis, ideò locum ubi occupat, voco carnem ferream, quia quemadmodum ferrum Marti subiacet. &c.

Ita cures, ut Salium corrodentium & septicorum malitiam extinguas, post lætum lanes locum; Paracelsi libr. 6. von offnen schäden pag. 391. *Mirgatio salium fit per oleum de Camphorâ, liquorem corallorum et borum, liquorem è Lythargyrio, resinam de Marte, & axungiam cupressi. Locus sanctur per Opod:lioh: Sic*

Caratio.

L.

&c

162 Prax. Chymiatri. Sect. I.

& post universalia exhibita naribus
immitri solet petia melle rosato cum
Therebinthina mixto inunda, per
gendo donec crusta excuriatur;
Post mundificat & consolidat cum
stuppis indita aut penicillo illita
Aqua Aluminis, aut Aqua vi-
vidis Hartmanni quæ est talis.

Aq. viri-
dis Hart-
manni.

℞. Mellis rosati ℥ij.
Sulph. vivi.
Aluminis crud.
Eruginis aris ana ℥ij.
Albi grac.
Comar. sabin.
Sambuci ana ℥j.
Fol. Hyperici.
rorismarin.
ruthe.
plantag.
Salvia.
pulegij ana, mß.

Coq. in vini & aquæ ℥ij ad con-
sumtionem digiti transversæ unius.
Nota

Cap. X. de Narium vitii. 163

Nota: Erugo eris non simul coquatur, sed in fine addatur & relinquatur donec refrixerit: Postea coletur & seruetur usui. Cuius cochlear calefiat supra candelam, postea cum penicillo eadem aqua intincto tangatur locus exulceratus.

Cui & Aqua Plantaginis in qua aliquid Mercurij dulcis dissolutum aut Aqua illa carulea ad oculorum affectus commendata vid. supra pag. 102. substitui potest. Præstatque suum hoc unguentum.

℞. Lythargyr.
cerussa.

plumb. ust. ana ℥℥.

Aloës.

Myrrh. ana ℥j.

ol. Camphor. dest. ℥i.

urg. muris. ℥℥.

ol. cera.

Bals. Hypericon. cum ol. The-
rebintib. salis. ana q. s.

℞. 2

Misc.

Unguentum
cum.

Misc. & fiat linimentum molle.

Item. vapor scoriarum ferrè igni-
tarum & vino rubro aspersarum,
naribus exceptus. Et valentissi-
mum hoc suffumigium.

*Suffumi-
gium.*

R. Auripigment.

Sandarach,

Cinnabar. ana ℥j.

Benzoin.

Syrac. cal.

Caryophyllor. ana ℥ss.

M. F. Pulvis.

Qui vel prunæ aspergatur aut ex eo
cum cerâ rubrâ fiat candela, ex quâ ac-
censâ fumus per canalem intra nares ex-
cipiatur, inspirationem quantum possi-
bile cavendo.

Verùm his omnibus præstantius est
Oleum vitrioli penicillo ulceri illi-
tum, lordes enim abstergit, salium sævitiam
extinguit corruptasque carnes partium
exedens statim sanitati restituit. *Pa-
racels. in Chyrurg. tract. 2. cap. 15.
pag. m. 39.* Et Linimentum, quod
des

Cap. X. de Narium vitilis. 163

describit lib. 6. von offenen schädern
pag. m. 412.

R. Ol. de Realgar.

De Aquilâ fixâ. ana ℥iij.

de vitellis ovorum ℥j.

Terpentin. lot. ℥ij.

Litharg. acetos. ℥℞.

M. Fiaz unguentum subtile.

Lini-
mentum
Paracels.

Oleum de realgar, est oleum Ar-
senici, quod ita fit.

Oleum
Arsenici

R. Arsenici albi sublimati part.
j. Nitri purissimi part. ij. Singula se-
orsim pulverisata & exacto mixta im-
mitte in crucibulum, cui aliud inver-
sum in fundo perforatum imponatur
& luto connectatur. Ignem de cir-
culari per tres horas, quo effumet,
post urge ignem ad horas 8. vel 10.
in fine fortissime, vase refrigerato ex-
ime materiam & aquâ pluviati calidâ
sal nitri abluet & in fundo albissimus
arsenici fixi pulvis remanebit. Hic
super tabulâ vitreâ in cella per de-

L 3

li

liquium in liquorem abit, oleum Arsenici dictum.

*Oleum
Mercurii
dulce.*

*Oleum de Aquilâ fixâ est hoc Rx.
Mercurii ter cum Sale vitriolo & ni-
tro sublimati q. v. affunde acetum de-
stillatum ad eminentiam trium digi-
torum, digere ut dissolvatur, disso-
lutum effunde & recens acetum af-
funde toties usque sublimatus totus sit
solutus, solutiones immitte cucurbitæ
& menstruum ad siccitatem abstrabe
igne per gradus adhibito, ad hac ma-
teriam exime & in retortâ cum spir.
vini alcoholisato digere donec materia
spissescat, urge igne fortissimo & pro-
dibit liquor lacteus, quem cohobanda
denuo destilla & extillabit sine cor-
rosione fragrans & dulce Mercurii o-
leum.*

*Lythar-
gyrium
acetosum
quid?*

*Lythargyrium acetosum est idem in
aceto dissolutum, quod Saccharum
Saturni sive Sal Lythargyrij, sunt e-
nim unum idemque, præbet. Et
hoc in cellâ repositum paulatim
li.*

Cap. X. de Narium vitis. 167

liquefcit oleumque fit Saturni aut Lythargyri per deliquium. Paracels. lib. von offnen schäden undt geschwären cap. 49. pag. m. 452. & 585. Nimb Alaun, Essig undt Lythargyrium, scudts biß das es vweis vvirde, dann thue vvieder essig undt alaun daran, kochs vviederumb, so es eingefotten, vvirdts zu einer oleitet, darvon dann Archelaus auch geschriben.

Nec cedit Spir. Mercurij diaphoreticus ruber, qui internè datus & externè ut cætera exhibitus, miranda prætat. Mentionem ejus feci supra pag. 143. Procellum huc pono.

℞. Mercurij sublimati corrosivi, Limatura Martis puriss. ana ℥ij, levantur singuli seorsim subtiliss. & exactè mixtos impone tabula vitrea. Solve in cellâ per deliquium in liquorem viridiusculum; Materia post resolutionem residua affunde aquam pluvialem destillatam q. s. digere in cin-

Spir. s. oleum
Mercur. rubr. diaphoret.

L. 4. ne.

veribus sapius movendo eam spatulâ
 per iridsum, post filtra solutum &
 in sale vapore fac: perge hoc solvendo
 filtrâdo & evaporando, donec in Chry-
 stallos muris & nitidos concreseat:
 Hos exsicca & pulverisatos cum liquo-
 re viridiusculo quem servasti misce &
 fiet mixtura coloris crocei, quam per
 cucurbitam vitream humiliores ap-
 posito receptaculo & juncturis benè
 lutatis in arenâ per gradus destilla.
 Prodiabit primò phlegma, cum verò vi-
 deris instar nebula ascendere vapores
 flavos muta excipulum in quod au-
 ctiori igne partim liquor rubicundus
 transibit, crassior verò pars alembico
 ejusque rostro instar butyri adhere-
 bit urge ignem donec nihil amplius
 ascendant, ad hæc vas refrigerentur &
 ex cucurbitâ cum phlegmate si quid
 rubri ad spondilia elevatum fuerit e-
 lue & redde capiti suo moreno: Il-
 lud vero, quod in alembico ejusque
 rostro est, repetitâ destillatione ex
 eâdem cucurbitâ, (nisi rupta fuerit:)

vix

Cap. X. de Narium vituis. 169

vix alembico incalescente liquecet
& rubicundissimè in excipulum de-
stillabit. Post omnem excillatam ru-
bedinem mutato excipulo phlogma se-
quens colige, Ad hoc quod superest li-
quoris rubri seorsim excipiendi au-
thiori igne ascendit ut ante prior, quo-
cum conjunge. Hanc distillationem
& cobitationem toties repete, donec
nihil rubri liquoris amplius ascendat.
Si vis? Liqueorem hunc rubrum cum
Spiritu vini alcoholisato ad eminguiam
trium digitorum affuso in Balneo va-
poris circula. Quo factò in Baln. Mar.
lento calore Spir. vin. abstrahere, re-
manentemque in fundo liquorem ru-
brum in phiolâ benè clausâ serva.
Dosis Interna à gr. j. ad iij. cum
aquâ Theriacali, Spir. Theriaca-
li camphorat. Spir. Guajaci, mix-
tur. simpl. &c. in Spir. vin. &c.*

* Nota. Hic est ille pro-
cessus, quo quidam
Ls. cla-

Manif-
sa.

clavos ferreos ad dimi-
diam partem in aurum
tinctos mentiuntur.
Fit autem, sitria hæc,
Sal nempè. 2. Sulphur
Martis sive liquor ille
ruber & 3. Aqua Mer-
curialis s. phlegma de-
bito pondere conjun-
gantur, Aurumque q. s.
injiciatur, post clavus
candens ferreus mix-
turæ huic intrusus ne-
scientibus sopherisma
oculis mirè illudit ful-
gentis auri specie. Tin-
gitur verò clavus pro
quantitate auri quod
liquor ille absorbit
nuncque poris ferri in-
finuat.

Cap. IX. de Narium vitii. 176

POLYPUS, à Polypo pisce *Polypus*
cujus figuram refert ita dictus, est *quid?*

carnosa in naribus excrescentia, ex tenuibus quibusdam radiis pendens, nunc extra nares propendens, nunc per foramina palati ad fauces descendens, nunc in cavitate tantum permanens.

Obstruit autem vel narium porum unum aut ambos simul. Et est modò alba modo subrubra modo livida, quæ in cancrum degenerat; vel mollis vel dura; dolens & non dolens; interdum, cum hæmorrhagiâ, non rarò etiam sine eâ; in principio exigua, paulatim verò ita accrescit, ut respirationem impediat in tantum, quo ægri hianti ore cogantur dormire, aëremque per ipsum os cum maximâ difficultate attrahere; insuper & mortem infert. Hæc si recens, & qua ex recentibus vulneribus neglectis carnis in naribus excrescentia est **SARCOMA** appellatur. Paracels. in libr. *von offnen Ursachen Schäden und geschwürren* cap. 20. pag. m. 440. & 388. Hier sag ich

* *s. e. car-*
nibz buc-
sarum.
 das polypus sey ein verirrtes fleisch
 von bucellis * das da gangen ist
 durch den porum aufferhalb seiner
 stadt in ein Krüspel. Buccella est

* *Alcola*
quid vid.
libr. ci-
iat. cap.
15. pag.
no. 438.

pars Martis, das fleisch neben der
 nafen. Ita nascitur Polypus, nasci-
 tur in naso oben an, undt fällt die na-
 sen an, undt wächst zur nafen her-
 aus, vwie ein stück fleisch, das da
 wachsen soll in bucella in parte
 Martis. Sicut Alcola * tranfit in
 aliam carnem, ita & Polypus, non
 quod transeat extra partem Mar-
 tis, sed est pars Martis. Sed est a-
 lia caro dann bucella neben der na-
 sen, ideò das fleisch das im backen
 sein soll, gehet dahin, undt wächst
 heraus, & ubi errat caro, tunc
 multò plus & uberius crescit, quam
 in suo proprio loco. Nota. Ein
 jeglicher misgang seines nutrimentis
 macht in der andern statt seiner nie-
 derlegung dasselbig fleisch cum mul-
 titudine copia. SIGNA. So
 eim in der nafen wächst ein fleisch
 und

Cap. IX. de Narium vitis. 173

und dringt durch mit viel bluten,
so sag das die nasenbohne daseje.
Am letzten seines gewrechs überlauf-
fen die adern undt bluten sich zu
zodt: Auch ulcerirt es sich undt gehet
in Tentiginem pravam i.e. Noli
me tangere. Idem Fernelius sen-
tit. lib. 7. de extern. corp. affectibus
cap. 3. pag. m. 340. Sarcoma
carnis est incrementum tuberculi tu-
morisve specie. Non ex humoris cu-
juspiani fit affluxu, sed ex solo partis
alimento. Hæc enim quia aut intus
aut foris exulcerata est, ni cohibeatur,
assiduo alimenti accessu diffunditur at-
que luxuriat: Sæpè etiam venarum &
arteriarum instar ductus producit, per
quos alimentum sumat. Sic in malè
curatis ulceribus sæpè excrescit caro.
Sic polypus naribus contusis, sic E-
poullis in gingivis ad dentium radices,
sic Ficus in ano. &c. Fernelium se-
quutus videtur Platerus inquiens: Sic
è carne exsudans succus nutriens, ob
cutis tunicarumque, quibus obvolvitur
quibusq; succus coërcetur & venarum*
succum hunc deferentium oscula obli-
terantur, defectum accidit, ut si suc-

* vaso
rum po-
runt.

cus

cus carni accrescat, novumque veluti
 carnem illi adhaerentem, & ab eâ pro-
 tuberaantem gignat, varia Sarcomata
 producuntur. Veluti in ulceribus car-
 ne impletis, nec dum cicatrice obdu-
 ctis, sacco ex eâ expullulante, excres-
 centia illa carnis, qualem in ulcere ex-
 crescente descripsimus, gignitur. Vel
 si tunica narium in illarum erosionibus,
 ulceribus, aliisque lesionibus ablata sit,
 eodem modo Polypum producit.

Curatio

Polypus cujus est naturæ & quo gra-
 vius est malum, pro eo & plura & va-
 lidiora reposcit remedia. Generalia
 autem præmitti debent antequam to-
 pica adhibeantur: Si verò est ex vulne-
 re neglecto aut ex contusione nasi ab
 ictu, non ad eò necessaria sunt, sed statim
 polypus exterminandus, qui si adhuc
 in principio scalpello scarificatus mi-
 tioribus tentandus, & si ijs non cedit
 validioribus illis subveniendum. Ea
 Syndromen eorum; Sunt Flores aris,
 Erugo, Alumen ustum, Arsenicum
 alb. citr. Sandaracha, calx viva,
 Atramentum sutorium, Ag. fortis,
 nunquam facis laudandum Oleum

vi.

Cap. X. de Narium vitis. 175

vitrioli, ol. Tartari, Sulphuris ac-
idum per campanam, vitriolum album,
Martis, Mercurius precipitatus, Su-
blimatus, vita, Arcanum corallinum.
Sal Lythargyrii sive saturni, Eius-
dem ol. per deliquium, vng. Aegy-
ptiacum, &c: Ex quibus variæ for-
mulae vel linimenta, vel unguen-
ta, pulveres, emplastra vel balsama
fieri possunt. Exemplo sint *foe-
lis* Linimenta & Pulv. lib. 2.
pract. sect. 3. §. 4.

℞. Lythargyrii ℥iij.	Lin-
Cerussa ℥℔.	men-
Cort. granat.	
Aluminis ust. ana ℥ij.	

His in tenuissimum pulverem
reductis, cum mellis rosacci & a-
quæ fortis seu separationis auri ab
argento (*Schedel's Wasser*) q. s. ex-
ceptis in formam linimenti reda-
ctis subinde locus affectus illinia-
tur.

℞.

176 Prax. Chymiatri. Sect. I.

Pulvis.

℞. Squam. eris ℥j.
Atrament. Sutor. uſt.
Hellebor. nigr. ana ℥iij.
Sandarache ℥ij.

℞. Pulv. subtiliſſ. & naribus inſuffle-
tur. Aut

Lim-
mentum
aliud.

℞. Mellis cocti & deſpumat.
Eruginis tenuiſſ pulv. ana ℥℥
Sar. ocolla.

Gumm. Ammoniac. in aceto
atri liquefacti & colat. ℥℥.

Commixta rursus coquantur si-
mul in formam linimenti, quod
affectæ nari molli lanâ exceptum
singulis diebus bis indetur. Pro
incorporatione vng. mollium & li-
nimentorum commodum est Ol.
Hypericis, ol. ovor. unq. nutris. de
bolo, albumina & vitella ovor. in
more ario plumbeo ad nigredinem a-
gitata &c. Et rectè monet Parauſ
lib. 7. de Tumoribus contra na-
zuram cap. 2. de polypo pag. m.
179. Cæterum cantheria acriaque
me.

Cap. X. de *Narium vitis*. 177

medicamenta in nares hac cautio-
ne adhibita dimittantur, ut frigi-
da interim repellentia & adstrin-
gentia naso & circumstantibus par-
tibus ad sedandum dolorem & pro-
hibendam inflammationem appo-
nantur. *Hartmannus in pract. de Polypo.* In Polypo propter cætera vulga-
ria præsentissimam medicationem
(P. P.) præstant turundæ *gentiana*
radicis cum ung. sequenti illita. *R.*
Pingued. anseris q. pl. fol. malv. rad.
alb. q. s. cog. invicem, post expri-
mantur per laciniam & F. unguen-
tum vel R. Butyri recentis, pingue-
dinis capi, ol. oli varum ana q. v. ad-
de cera exiguum F. unguentum. In
alterutro horum unguentorum,
misce *Mercur. Præcipitat.* aut *Ar-*
canum Corallin. vel etiam *Mercur.*
vis. v. gr. In unguenti $\frac{3}{4}$ *Mercur. 3ß.*
vel etiam plus usque ad \mathcal{D} j. Hoc
unguento parato inungantur tu-
rundæ ex radice *gentiana* factæ & in-
dantur naribus, Si adhuc quandam
cavitatem habuerint: si minus, tan-

M

tum

tum Polypus propendens inungatur aliquoties idque fiat tantisper donec totus absumtus fuerit. *Nechepsos* Rex hoc laudat. *℞. Squamam aris & squamam ferri ac alumen scissum terito & insufflato, aut per specillum adhibeto, aut in linimento utitor. Rulandus cent. 8. curat. 81. Quendam civem aq. Mercuriali manè & vesperi illiniendo Polypum paucis diebus sanavit. Paracelsus. Paracelsus Polypum morbum curavit oleo vitrioli cum aq. cera. Item loc. supra citato. Cura est ut in *Alcola*: ubi hoc præscribit.*

*℞. Realgar. ppt.
Succi chelidon. q. s.
F. Unguentum.*

Arlada. Magnarum quoque virium est ejus *Arlada*, cujus encomium dicit *Forestus in obs. his*; Chyrurgi verò sanguinis fluxum metuentes, incisionem adhibere non audebant, neq; commodè poterant. Quare communi consilio hæc moles carnea, modo alba, modò rubra paulatim fi-
lo

Cap. X. de Narium vitiiis. 179

Io serico bene cerato intercepta, ac de
inde forti ligatione constricta & liquo-
re vitrioli saepius inuncta: Tandem mi-
raculi instat paulatim pars consumta ex-
cidit & praeter nostram ac omnium o-
pinionem hominum, qui eam videbant
misere torqueri, brevi evasit, & sanis-
tatem consequuta est. Post annum re-
cidivam passa, chyrgus denuò ad il-
lam curandam accitus fuit, sed cum
ligatione quidem, ut prius cum filo se-
rico strinxisset, pars quidem decidisset
(nam rursus ad magnitudinem ovi co-
lumbini excreverat) & denuò augmen-
tum paulò post cepisset, penicillo seu
scopula intincta *Arlada* (nempè *arcano*
Paracelsi, cujus secretis in ulceribus &
malis externis quam internis fidem habe-
mus) semel tantum attingisset, Polypus in
se contrahebatur & ita curatus est, ut
amplius nunquam redierit. *Arladar* est
Arsenicum adustum vel calcinatum vid. *quid?*
lib. post. von offnen schaden una geschwü-
ren cap. 2. pag. m. 572. Quomodo
Chyrgiâ, sectione, ligaturâ aut ulti-
one curetur. vid. *Glandorp, de Polypo*
Fabr. ab Aquapendente part: 2. cap.
25. & 26. Verum Chyrgica præci-
sio periculo non vacat, tum quia præ-

M 2

ceps

ceps hæmorrhagia metuenda, tum quod, nisi radicitus excidatur, processu temporis ex radicum reliquiis renascatur, aut transeat in *Noli me tangere*. Hoc verò

Noli me tangere.
NOLI ME TANGERE, quod & alii *carcinoma* sive *cancerum* nati vocant, ex duritie, lividitate & horribili fœtore acrique ejus dolore facile cognoscitur, ferro erodentibusque medicamentis nullatenus tentetur, tactum enim irritatur, & exasperatur vitamque ægotantis abbreviat, unde & *Noli me tangere* dicitur; Et si non tangatur tamen ita crescit & erodit nasum, fauces, os, ad aures usque, cum fœtore insigni. Si est incipiens interdum curatur, quamvis caro, quæ corrosa est restitui non potest; Si vero ex confinio carnis Martialis transit, mortem infert. *Paracels. loco citato cap. 3. pag. m. 574. Et lib. Bertheonea. 2. pag. m. 360.* distinguit inter *Tò Noli me tangere* & *cancerum* sive *carcinoma*, hunc enim tantum in scapulis & mammillis vocat, & qui in ore est *Alcolam* dicit.

differt à Cancro secundū. Paracelsum. Curatio.

In Curâ blandiendum est, *Paracels. lib. cit. pag. m. 572.* Si incipiens est curetur per emplastrum de resinis quod sic fit.

Et. Re.

Cap. X. de Narium vitii. 181

℞. Resin. abietis ℔j.
Farin. hordej ℥ij.
Resin. Pini ℥ij.

Reduc ad formam ceroti. Resina abietis, non puto den harz, quamvis ubi haberi non potest & hoc bonum, sed Rec. conqs abietis coq. in aquâ & fit mucilago, postea alia aqua & rursus mucilago, coque postea in ahena ad densitatem. Jam Tria sunt in morbo principium, medium & finis: Omnis cura per *Arladar* fieri debet cum aqua rosarum impositâ, mortificat enim ferruginem & statim imponatur emplastrum de resinis, melius est oppodeltoch. Certè, si quid sperandum, efficiunt *Realgar fixum dulce*, ejusque oleum, *ol. Mercurii dulce*, *Antimonij dulce*, *Camphora destillatum*: *Saccharum saturni* ejusque oleum, *Turria*, quæ adhiberi poterunt cum oleo ovorum, *Aquâ flor. omnium*, *Aq. ex spermate ranarum* *Plenilunio exposito destillatâ*, *succo solani*, *plantaginis*, *ung. de plumbo*, *diapompholy-*

M 3 gos.

gos. Et quæ infra de Cancro dicentur. *Lanfrancus, cujus inquit Paracels. recepta valeant, loco citato insue.* Hæc; Incurabilis Polypus nasum reddit durum, lividum seu nigrum & magnam profunditatem tenet, quam quantò magis videris majori nigredine majorique participare duritie, majoremq; locum occupare, tanto plus existima ab eo fugiendum, quoniã naturam tunc tenet cancri; & quantò plus eum curare niteris, tantò plus videbis ejus malitiam augmentari. Paulò post addit; Ejus verò quem incurabilem diximus non assumas curam: Si tamen rogaris nimis palliantem curam adhibe.!

*Hæmor-
rhagia sa-
lutaris &*

HÆMORRHAGIA dicitur sanguinis è naribus profluvium. Estque vel salutaris vel noxia: *Salutaris* est Critica, quæ in febribus cum signis coctionis, urinis bonis & virium allevatione in die judicatorio, licet copiosior, contingit; & quæ in corpore plethorico sanguinis ferventiori motu, servato tamen à naturâ excretionis modo, accidit *Symptomatica*. *Noxius* est narium fluor & periculosus, si copiosior modum excedat, aut in cacochymicis pertinax est; Et pauca quæ exi-

Noxia.

Cap. X. de Narium vitiis. 183

existit ex irritatione potius materia
morbificæ in principio febris & delirio
suspecta est.

*Causa hæmorrhagiæ est vel interna; Causa
Salium acutorum & volatilium in, san- interna
guine turgescencia, a quibus natura, se
profusione cruoris liberare intendit: vel
Externa; Externæ causæ esse possunt vul- &
nera, contusio, res acres & eroden- externa.
tes, quibus vasa scissa cruorem effun-
dunt: vehementesque corporis motus
sanguinis effervescentiam causare pos-
sunt, ut intra limites suos contineri ne-
queat, sed quasi furens venarumque clau-
stra rumpens pleno impetu proruat.*

Curatio.
Curatio criticum sanguinis fluxum nõ
attingat, nec Symptomaticum corporis
plethorici statim coerceat, in tempeste
enim suppressus hæmoptoin sive perti-
nax sputum sanguinis causare potest; Sa-
lutares sunt ii, nisi supra modũ excedant.
Copiosior autem & pertinax in caeochy-
micis narium fluor i. revulsionem per cu-
curbitulas & frictions deorsum factas,
2. sanguinem sistentia eaq; interna & ex-
terna exigit. Venæsectio in plethoricis
locum habet, in his verò vitanda, præ-
sertim si sanguis acris & tenuis: In-
acernè furibundum sanguinem sedat Lau-
da.

M 4

da.

184 Prax. Chymiatr. Sect. I.

danum Paracelsi. Sperniola Crollij,
oleum sive liquor Martis, Extra-
ctum croci Martis Hartmanni, Tin-
ctura Martis adstringens cum spiri-
tu veneris facta. Fiunt autem

Sperniola Crollij.

Spernio-
la Crollij

In Martio destilletur sperma va-
narum per se in balneo triduum an-
te novilunium collectum, sic enim non
foetet. Habuâ hâc aquâ.

℞. Myrrha selecta.
Thuris ana ℥ij.
Croci triti. ℥ss.
Camphora. ℥iij.

Tere omnia tenuiter & misce: Hunc
pulverem in vitro Aquâ Sperniola
destillata vigesies vel trigesies imbi-
bere convenit, ita tamen ut semper
sponte exsiccetur, postea ad usus
suos servandus est. Intra corpus da-
tur à gran. iij. ad v. in aq. planta-
gintis.

Para,

Cap. X. de Narium vitiis. 185

Paracelsus *Sperniolam* inter va- *Spernio-*
lidissima ponit, quæ sanguinem *la Para-*
filiant. *Lib. paragraphor. 7. de Gut-* *celf.*
ta cap. 1. §. 4. pag. m. 467. & in
Scholiis paragraph. pag. m. 139. A-
lia descriptio Sperniolæ in crysi-
pelate externè adhibendæ se ita
habet in chyr, magn. Paracels.
libr. von offnen schadē und geschwā-
ren cap. 5. pag. m. 434. Nimb an-
fänglich Glutinis aquatici vnc. iij.
distillirs zu einem wasser, leg dar-
ein simum mineralium, Laß sie-
den eine stundt zu einem dicken
muesß, adde Camphoræ vnc. iß. F.
unguentum.

Oleum Martis rubrum.

℞. *Limatura Martis purissima Ol. Mar-*
g. v. affunde spiritum salis ut sol- is rubr.
vatur, solutionem Tartaro crudo al-
bissimo imprægnatam ex cucurbitâ
humili vitreâ igne fortissimo destil-
la, extillabitque liquor Martialis;

M 5

Ca-

186 Prax. Chymiatr. Sect. I.

Caput mortuum humido aëri expone
& solvetur in oleum. Dosis à gran.
iij. ad x. Alii post extillatum li-
quorem martialem igne dein for-
tiori oleum grave cum chrystallis
urgent, quos per deliquium sol-
vunt & prioribus jungunt.

Aliud

Ol. Martiale aureum.

Aliud
Ol. Mar-
tis au-
reum.

℞. *Limatura Martis purissima*
affunde Spir. vitrioli philosophicum
aut Spir. Salis. digere & additâ aquâ
fontanâ q.s. tincturam extrahe; Li-
quores tinctos abstrahere ad mellaginē,
quam ex cucurbitâ humili sublima
& acquires flores, qui aëri humido
expositi per deliquium abeunt in liquo-
rem aureum. Dos. à gr. ij. ad. vj.
vel viij.

Ex.

Cap. X. de Narium vitis. 187

Extractum Croci Martis
Hartmanni.

℞. Limat. Martis vnc. j. Af-
fundantur paulatim & successive vnc.
iv. ad viij. Aq. fortis. Digeran-
tur per noctem in cineribus vel a-
renâ: Hinc per alembicum Aq. fort.
abstrahitur ad siccitatem, pulveri
resistanti affundatur Spir. vin. ad
2. digitorum eminentiam, digera-
tur totum donec rubescat optime.
Hinc à fœcibus decantatur & in Bal-
neo vel cineribus usque ad oleitatem
destillatur. Dosis gr. iij. & ultra.

Extrast.
Croc.
Mart.
Hart-
manni.

Tinctura Martis adstringens
cum Spir. ♀.

℞. Limat. Martis puriss. vnc.
ijv. in cucurbitâ vitreâ ut fiat massa
affuso spiritu veneris irrorentur, quem
imposito alembico lento calore ad siccita-
tatem iterum abstrahere; laborem ter-
cum

Tinct.
Martis
adstring.
cum Spir.
♀

cum recenti spiritu repete, aut donec
 Mars in rubrum & subtilissimum cro-
 cum abierit: Huic in marmore trito
 croco affunde de novo spir. veneris
 ad eminentiam quatuor digitorum, di-
 gere cucurbità bene clausà in B. M.
 ac spiritus benè rubescat, Tincturam
 effunde & recens menstruum affunde
 usque dum nihil tingatur amplius.
 Post filtra & spir. veneris in balneo
 abstrahere ad mellaginem, cui toties
 Spir. vini ad eminentiam trium di-
 gitorum affundatur & digeratur, quo-
 ties in Marte tinctura quid super est:
 Tinctum vini Spiritum filtra & tres
 partes abstrahere quartà remanente
 Martis tinctura optimà, cuius Dosis
 ʒ gr. vj ad ʒj. in vehiculo conve-
 nienti.

Externa
 topica.

Inter externa remedia Paracelsi
 in Chyr. magn. tract. 2. c. 10. pag. m.
 35. von heylung der wunden pag. m.
 497. Sanguinem sistencia præcæ-
 teris laudat Crocum Martis opti-
 mē

Cap. X. de Narium vitis. 139

mè reverberatum & subtilem, *AE*
ustum ppt. uti dictus crocus, *Pal-*
verem farina volat. Pilos leporis sub
caudâ albos aliâs ipsi *Xenia*, *Vsneam*
crani] humani, *Carneolum*, *cineres*
ranarum. Siftunt & sanguinis furo-
rem externè *stercoris suilli* odori fœ-
tidissimus, vel cum aceto tritum
naribus inditum; Nec minus
testiculis acetum aut aquam fri-
gidam applicare juvat. Ex opti-
mis optimum expertus sum fe-
quens *℞. Cruoris extillati tostii q. v.*
Et pro quantitate ejus adde vitriolum
Marris aut in ejus defectu commune
M. Fiat pulvis, qui per vices na-
ribus agri infletur. Cave autem,
si crusta facta fuerit, ne auferas
eam, periculosum enim foret.

CORYZA seu GRAVE-
DO vulgò *der Schnupffen* est tenuis
& instar aquæ crudi humoris per
nares defluxio, quam frequens
sternutatio comitatur. Oritur, non
ab

Coryza
seu gra-
vedo.

190 *Prax. Chymiatri. Sect. 1.*

ab excremento cerebri, quod per os cribrosum ad nares defluit, ut de catharro somniant Galenici, sed est Tartarus in glandulis nasi separatus & ab aere externo in deliquium solutus; ubi res non aliter se habet ac in anatomia Spagyrica Sal Tartari, quod aeri frigido & humido expositum in liquorem abit. Unde etiam tempestate frigida & humidâ gravedo frequens. Curatio non attenditur, quia gravedo per se salutaris est, & purgatio, quam natura instituit, non cohibenda, quod enim natura purgat medicamentis non indiget.

CAP.

CAP. XI.

De

Faciei Orisque vi-
tiiiis.

GUTTA ROSACEA

Est ruberofus & universus
faciei rubor guttas rosaceas
referens & sine pustulis efflo-
rescens; si nempe in primâ genera-
tione permanet. Cum verò ad se-
cundam transit fruntque pustulæ
MORPHÆA est. vide Paracell.

lib. chyr. magn. *von offenen schäden
und geschwären* cap. 11. pag. m.

579. & 580. p. 436. 437. Gene-
rantur autem ex sanguine impuro
hoc est ex Sale Mercuriali, quod
in sanguine delitescit & in facie
flores emittit, qui tincturam à cro-
co Martis habent, eò quod in par-
te Martiali i. e. facie tantum;

*Guttar.
sacca.*

*Mor.
phaa.*

In

Curatio.

In Curatione harum, aliorumque faciei maculorum, valent; *Fabiola* i.e. aqua florum fabarum, *Rebisola* i.e. aqua ex stercore humano aut vaccino destillata; *Chimolea* (ist der graue Schleim vvvannmannscheermesser schleiffi) Paracels. loc. cit. Item. *Lac virginis*, quod fit;

**Lac vir-
ginis.**

℞. *Lythargyrii* unc. vi. *Aceti fortis* libr. j. Coq. & filtratum ad usum serua. Hoc, quia aquam lacteo colore tingit, lac virginis dicitur. Alii ceruissam addunt. Praeualet hoc

Mercuriale & ex Bismutho cosmeticum.

**Cosmeti-
cum ex
Mercurio
vel
Bismu-
tho.**

℞. *Mercurii* crudi bene purgati vel *Bismuthi* quod quod vis part. j. *Aq. fort.* part. ij. Stet donec solvatur, solutioni aquam salsam infunde & precipitabitur ad fundum pulvis albis.

Cap. XI, de Faciei vitiiis. 193

^albissimus, aquâ tepidâ benè edulcorandus & exsiccandus. Hic pulvis cum aq. convenienti E. gr. rosarum, fragorum, flor. fabar. &c. aut quod melius ungu. pomato permixtus adhiberi potest.

Hartmannus in pustulis faciei & Morphæâ laudat menstruum virginis aut juvenulæ boni habitus, quo in aquâ calidâ soluto per dies aliquot sub vesperam cundo cubitum facies lavetur & exsiccetur: & Oleum bufonis ex Paracelso libr. de mysteriis vermium cap. 7. pag. m. 1091, ubi inquit; *Desgleichen haben vvir offtmals gesehen, das Morphæa schnell und schön von grund aus mit geheilt ist worden, so sie (die Krötte) lebendig in oël gesotten, biß zu ihrem todt, und mit dem Oel Mörphæa gesalbet und geschmieret, und viel andere inheilbare schaden mit geheilet worden.* Hoc oleo illine faciêm aliquoties, sed singulis diebus semel, post aliquot dies cadunt pustulæ & Morphæa

Menstruum virginis.

Oleum bufonis.

N
phæa

Internâ.

Phæa sanatur. Omnium fortissimum est hoc oleum, ideoque cæteris nihil proficientibus ad id accedendum. Internè mundificetur sanguis *Spir. Mercurii rubr. Tincturâ Antimonii, Balsamo vitæ Basilii*, quem vid. in Schröd. Pharmac. lib. 3. cap. 17.

Alcola.

ALCOLA. Paracels, libr. von offenen Schaden und geschwären cap. 15. pag. m. 438. & 583. *Anfänglich wachsen wvâriZen an den leffzen, demnach so die blutē durch sich selbst oder aufgeschnitten, so wvâchset ein Fleisch herfür; So nun dasselbige wvâchset lück und löcherig gleich vwie ein schwamm, so sag das Alcola seye. Curatur ut Polypus, de quo suprâ.*

Apthâ.

APHTÆ sunt ulcuscula oris superficialia in quamvis oris partem serpentina, in gingivas, in labia, in palatum, in linguæ latera atque radicem. Infantibus familiares sunt ex lacte vitio so falso; In adultis quoque efficit sal alcali in parte affectâ decumbens. In febribus quidem hæ frequentes, nonnunquam etiam sine febre

Causa.

Cap. XI. de Faciei vitis. 195

Febre graves. quales nonnunquam mensibus suppressis observantur.

Sunt autem alia recentis & superficialis, quae facilius curantur. Alia sordida & in veterata, quae fortiora exigunt remedia. Mitiora sunt; *De coctum salvia, veronica, Saturia, Sumach. &c.* Item *Rob diamorum, Mel rosar. Succus plantag. Mucilago seminis psylli vel Cydoniorum. Item Diaclysmata refrigerans Schröderi lib. 2. cap. 61. ex Paracelsi lib. von der Pestilenz. an die Stadt Sterzingen. cap. 1. pag. m. 358.*

Curatio.

℞. Cancror. flu. v. No. v. vj;
vel viij.

Sedi maj. M. iij vel iv.

Contunde & exprime succum.

Quemque experientia mihi saepius commendavit, *Succus Carotalutea* expressus & ad syrupi consistentiam inspissatus per quam gratum & jucundum infantibus medicamentum evadit. His autem; si pertinax morbus postulat, immisceri possunt fortiora, qualia sunt; *Alumen; Nitrum ppt. vitrioli phlegma, Spiritus & Oleum per deliquium Saturni, Spir. Aluminis dulcis, qui fit ℞. Aluminis crudi. q. v.*

N 1

distil-

Spir. A.
luminis
dulce

destilla per retortam in arenâ, prodibit primò phlegma, post igne fortiori spiritus albissimus, qui cum spir. vini aliquoties rectificatus dulcis & jucundus evadit.

Batrachus sive Ranula.

BATRACHUS sive **RANULA** est tumor sub linguâ ranæ formam referens ex molli & laxâ carne, cui ea incumbit & quasi vinculo alligatur, exortus: **Aperius** similem albumini ovorum mucum effundit.

Causa.

Causa Galenicis est sanguis viscidus & pituitosus. Paracelso in chyrurg. lib. 2. Bertheoneæ cap. 3. pag. m. 372. Sal resolutus. lib. von offenen schaden und geschwären cap. 26. pag. m. 443. & 593. Sal plumosum immaturum.

Curatio.

Curatio. Ranula mollior & alba facile cedit recens medicamentis topicis *Ol. Mastich. Spir. Sal. Armoniaci. Oleum vitrioli cum melle rosato* aut *Ol. Sulphuris* cum aquâ misce, cui plumam intinge & line ulcusculum. Antiqua chyrurgiâ indiget, ubi folliculus sectione oblongâ in tumoris loco elatiori aperiatur, & cum humoris copia effluerit ulcus mundificetur vino albo cum melle rosato aut prædictis, ut folliculus consumatur, post consolidetur vino cui
alu.

Cap. XI. de Faciei vitiiis. 197

alumen crudum admixtum sit, quod æger in ore detineat. Si coloris lividi & obscure nigricantis ne tangatur, canerosa enim est. Paracels. loc. modo citat. Eröffne die venulas und las vvoohl

bluten, darnach uuterstreichs cum aquâ Brassatellæ * Agrimoniz, Alchimillæ oder diapensiz, oder mit Oleo Hypericonis, oder cum oleo de floribus centaureæ.

* vel G. phioglosa.

Vnd ob Ranula vvieder zu viel nach dieser Cur, so fabe die Cur vvieder an. So aber Ranula nicht gros vväre so ge-
brauch die's der genandten
vvasser. Hæc ille.

N 3

CAP.

CAP. XII.

De

Dentium vitiis.

*Dentium
excre-
scencia
& accri-
tio.
Nigredo,*

*Mobili-
tas.*

*Odontal-
gia.*

*Causa vel
sanguis
est.*

Variè affici solent dentes. Modò enim exerti aut longiores prominent, modò atteruntur aut duriora mandendo aut externarum causarum vi. Nigrescunt etiam & fædo lentore obducuntur *detergendi incuriâ*, dulcium & calidorum usu, quem frigida excipiunt. Vacillant mobilesque fiunt externâ causâ concussi, aut cum eorum radix & ligamenta multo humore madent laxiorque fit alveolus. Acerbior tamen est dolor ipse dentium, quem Odontalgiam dicunt. Dolor enim dentes affliguntur gravissimo, verùm non quoad ossam suam substantiam, sed membrana eos ambiens dolet, quia solvitur continuum; Vel à copiâ & turgescentiâ sanguinis arteriolas & venulas dentis vid. *Bartholin. anat. lib. 4. de ossibus cap. 12. distendentis*, & hic dolor est pulsatorius.

Parâ.

Cap. XII. de Dentium vitiis. 199

Paracels. in lib. 12. paragraph. in expositione textus §. I. Dentium dolores cum suis accidentibus in radicibus ossis sunt, cum gingivis & regionibus suis:

Causa in doloribus dentium una est aliena: Altera est in loco. Et quæ aliena est descendit à regionibus capitis & quæ à loco est scabri aut panaritii principiū.

pag. mihi 473. *Istis das der zahn gut ist und gingivæ, so komt es ex regionibus capitis, dann durch der änderlein blut, die in die gingivas geben, vird der schmerzen verursacht, und ist nichts dann vitium sanguinis da, so der zahn gut ist.*

Et in scholiis ad libr. paragraph. comment. in lib. 12. pag. m. 197. Quilibet dens propriam habet venulam, quæ si fuerit nimium sanguine repleta & quaerit exitum, quicum ei fieri non possit per

N 4

den.

*Vel salis
acuitate.*

*Vel ver-
mis & ca.
l. 72.*

**Hippo-
crat. Ab
his nutri-
tur, è
quibus
consta-
ntus.*

dentis duritiem, so zocke es und machet
schüsse, und hänge sich an die radicem, do-
nec exitum acquirat, & solius sanguinis
est vitium. Vel acuitate salis in maxillæ
membranam aut in dentis interiorem
cavitatem, membranâ tenuissimâ ex-
quisitè sentiente & nervulis mollioribus
tenuibusque cinctam, decumbentis.
A vermibus quoque & carie sæpè hoc
malum produci notissimum est. Para-
cell. lib. paragraph 12. pag. n. 474. Prima-
dentium dolorum generatio est, wann
ex acuitate salis der zahn anhebt zu
faulen, und ist keine ruhe, darnach
gehet es ad generationem vermis,
und dann dieselben wurm zernagen
mit schmerzen den zahn, darinn er
geboren ist, hebt an und frist aus seiner
masur, dann ein jeglicher wurm dar-
aus er geböhren wird, das frist er
hinweg, * als tineæ die kleider,
wann nun der wurm den lufft em-
spindt, so stirbt er. Videtur Para-
cellus sibi contradicere, dum loco modo
citato dicit, primam doloris dentium ge-
nerationem ex acuitate salis proficisci:
Contra in scholiis ad locum eundem.

Denz

Cap. XII. de Dentium vitiis. 201

Dentium dolorem fluxum phlegmaticum esse non posse, nec ex acuitate facilis, vel ex materiâ ut dicunt cholericâ venire posse &c: Verum responderi potest, aut manuscriptum D. Joh. Montani, ex quo scholia impressa, fuisse vitiosum, cum libri paragraphorum sint ex autographo ipsius Paracelsi. Aut loquitur in scholiis de causâ, quæ est aliena, & in expositione textus de causâ, quæ in loco est, quam distinctionem causæ in ipso textu, vid. supra, proponit.

*Videtur
Paracel-
sus sibi
contradi-
cere.
Respon-
detur &
concilia-
tur.*

Helmontius in deliramentis Catharri pag. m. 352. No. 30. 31. Dens non dolet ex catharro, sed vel detectâ gingivâ nimium sensibilis factus, vel alias malè digesta ultimi alimenti sui materia circa radicem dentis putrescit. Hinc dolor, In hoc nempe differt digestio dentis unguisq; à digestionem aliarum partium quod hæc fiat in culinis sibi internis, illa verò, in culinis radici illorum contiguis. Idem sentit Paracelsus lib. 6. cit. pag. m. 191:
Es ist nicht möglich, das es ein flus vom kopf seye, Es nehme sonst » ehr dann ein zahn für sich, Es nehme das ganze maul für sich, und dann vvir d Squi-

*Non ex
Catharro
dens do-
let.*

N 5

nan.

*Digestio
dentis &
unguis
eadem.*

nantia, Et in scholiis ad loc. cit. Si autem dens per se putrefieri incipit, quod est in loco, so *vuirffe er ein* Scabrum, non secus atque est in unguibus digitorum. Ex putredine autem tandem nascitur paneritius, vel scabrum, & similis est igni persico. &c.

*Curatio
in denti-
um Ni-
gredine.*

Fœdum dentium colorem detergunt pulveres dentifricii varii, qui componi possunt ex *Oculis cancri, off. Sepia, Corn. Cerv. ust. Putaminibus ovorum, Corall. rubris, preparatis & in pulverem tenuissimum redactis, Cineribus Nicotiana, crusta panis torrefacta; &c.* In momento verò dentes à sordibus & nigredine purgant, *Saccharum Aluminis* de quo vid. *Le Febure* in chym. sect. 5. part. 2. tit. 27. Item *Spiritus Aluminis, Sulphuris, Salis, vitrioli*, cum aquâ temperati, quibus lacinia lanæ aut gossypium madescat & dentes fricentur. In mobilitate dentium licet gargarismis uti adstringentibus, quales præbent, *Cupule glandium, fol. rosar. rubr. Rad. tormentill. Mastix, Myrrha, Sarcocolla, Alumen crudum & ustum, in vine aut aquis burs. pastor, Plantag.*
pra-

Cap. XII. de Dentium vitis. 203

prunell. cocta. Sed abstinendum esse
à Gallis, Balauftiis, Cortice mali granatè
Auctores cum experienciâ suadent,
quia dentes nigredine inficiunt.
Tinctura Lacca Myns. in mobilitate
dentium & gingivarum laxitate optimo
effectu se commendat. Dolorem den-
tium penitus lenit *Origanum* in pulverem
reductum & cum *Nuro* gingivis insper-
sum. Laudat Hartmannus ex Para-
cello lib. 5. sæpius citato, vim specificam
Radice Lapathi acuti exsiccata & denti
dolenti appositæ, hanc jonston. lib. 8.
Id. med. pract. cap. 2. art. 1. ante ger-
minationem vere colligi vult & exsicca-
ri. Idem sed remissius præstare asserit
radicem Lappa. Mirabiliter verò hu-
mores illapfos extrahere decoctum *Rad.*
Urtica majoris cum pauxillo nucis mo-
schatæ rasæ & croci in vino adusto & a-
ceto ana paratum & calide in ore locove
dolente retentum. Item *Decoctum Gua-*
jaci cum aquâ & vino, & *Serpilli.* Ma-
gistrale ejus est *semen Lentisci* contusum
in linteolo positum & ad intra dentibus
admotum. *Radix pyrethri* magis qui-
dem decantatum est non inutile denti do-
lenti medicamen est. Accedit *Lauda-*

Odontalgia.

204 Prax. Chymiatri. Sect. I.

num opiatum, Saccharum Aluminis.
Oleum Nicotiana, Camphora, Hyo-
sciami, juniperi, Heracelinum Ru-
landi, quod alii Coryli, alii Guajaci
putant, utrunque præstat, Item
Oleum Buxi per descensum destillatum.

Hæc vel cum bombace apponi aut sub
formâ pilularum dentibus adhiberi vel
excavatis imponi possunt. Exemplo sint
pilulæ dentales, quas frequens probavit
usus.

Pilula
dentales
opt.

℞. Gummi. bedera.
Mastich. el.
Thuris,
Opj.
Ol. buxi per descensum
destillati q. s.

Misce & Fiat l. a. Massa, ex quâ
Pilula majores, vel minores
pro lubitu formari queunt.

Præsidia
chyrur-
gica.

Perficaria herba mirificè excavatorum
dentium dolorem tollit; Qui si his non
cedat, ad extractionem dentis fugien-
dum est. Schultetus in *Armannario*
ehf

Cap. XI. de Dentium vitis. 205

chirurg. part. 2. Observ. 34. Nihilominus tamen ad periodicam dentium exacerbationem, quæ sæpè præstantissima elusit remedia, curandam & præcavendam Excellentissimus D. D. Spigelius scolopomachærio (Tab. XIV. Fig. 1.) benè agnito eam anthelice partem, quæ superiorem tragi immediatè contingit, felicissimo semper successu incidit, vulnusque deinde iterum consolidavit. Hac novâ chyrurgiâ ille ramulus arteriæ carotidis, qui ab auris anthelice ad dentes pergit, transversim inciditur. ita ut, intercepto humorum influxu, dolor non amplius revertatur. Hujus præsidii chyrurgici miram virtutem in se primum expertus est author, postmodum me præseente in non paucis aliis, vid. Thom. Bartholin cent. 4. observ. 3. Paracels. loc. cit. suprâ §. 2. pag. m. 474. Dentium Cura duplex est: Physicalis & chyrurgicalis. Physicalis est ista:

℞. Tormentill.
Staphis agricæ
Sem. plantag. ana ʒʒ.
Rad. exteriores Hyosciami.
Succi papav. ana ʒʒ.

Re.

*Reduc in decoctionem cum aceto;
Fiat lavamentum calidum.*

In curâ chyrurgica *muß* materia peccans *hinweg* genommen *werden*. Gleich aber *wann* man den Scabrum und panaritium *töden* will, durch Sperniolum *geschehen* mus, Also auch der *wurmin* zahn: Dann *wann* der zahn *faul* ist, so *stinct* er, dann so *mus* man Gargarysmum *machen* ex aceto & melle.

F I N I S.

Sectionis Primæ.

